

**ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**ALMAN İLKÖĞRETİM OKULLARININ ALMANCA DERS
KİTAPLARINDA SOSYAL VE KÜLTÜREL DEĞER
AKTARIMININ ARAŞTIRILMASI**

**(Die Untersuchung der gesellschaftlichen und kulturellen Werte in den
Lehrwerken der deutschen Primaerstufen)**

Yüksek Lisans Tezi

Umut AKYÜREK

Danışman:

Prof. Dr. Mustafa ÇOLAK

Samsun, 2016

**ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**ALMAN İLKÖĞRETİM OKULLARININ ALMANCA DERS
KİTAPLARINDA SOSYAL VE KÜLTÜREL DEĞER
AKTARIMININ ARAŞTIRILMASI**

**(Die Untersuchung der gesellschaftlichen und kulturellen Werte in
den Lehrwerken der deutschen Primaerstufen)**

Yüksek Lisans Tezi

Umut AKYÜREK

Danışman:

Prof. Dr. Mustafa ÇOLAK

Samsun, 2016

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davrandığımı taahhüt ederim.

02 /06 / 2016

Umut AKYÜREK

TEZ KABUL VE ONAYI

Umut AKYÜREK tarafından hazırlanan “Alman İlköğretim Okullarının Almanca Ders Kitaplarında Sosyal ve Kültürel Değer Aktarımının Araştırılması” başlıklı bu çalışma, (Savunma sınav tarihi) tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/ oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Mustafa ÇOLAK _____

Üye: Doç. Dr. Birkan KARGI _____

Üye: Yrd. Doç. Dr. Hülya YOLASIĞMAZOĞLU _____

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Önder KABADAYI

__/__/__

ÖZET

ALMAN İLKÖĞRETİM OKULLARININ ALMANCA DERS KİTAPLARINDA SOSYAL VE KÜLTÜREL DEĞER AKTARIMININ ARAŞTIRILMASI

Umut AKYÜREK

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, Haziran, 2016

Danışman: Prof. Dr. Mustafa ÇOLAK

Bu çalışmada, Alman ilköğretim okullarında okutulan almanca ders kitaplarında hangi kültürel ve sosyal değerlerin ele alındığı, bu değerlerin öğrencilere nasıl aktarıldığı ve değer aktarımındaki amaçların neler olduğunun araştırılması hedeflenmiştir.

Almanca konuşulan ülkelerde, ilköğretim seviyesinde okutulan almanca ders kitapları, değer aktarımı bakımından daha önce kapsamlı bir şekilde araştırılmamıştır. Bu nedenle, almanca konuşulan ülkelerden biri olan Avusturya'nın Kufstein şehrinde ilköğretim seviyesinde almanca ders kitabı olarak okutulan *Funkelsteine* serisi ders kitapları araştırma materyali olarak seçilmiştir. Çalışmada, "*Volksschule Kufstein*" ilköğretim seviyesi birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf kademeleri almanca derslerinde okutulan "*Funkelsteine*" ders kitapları, sosyal ve kültürel değerlerin öğrencilere aktarımı açısından incelenmiştir.

Funkelsteine serisi almanca ders kitaplarının incelenmesi sonucunda, öğrencilere aktarılması hedeflenen sosyal ve kültürel değerlerin; "Toplumsal Değerler", "Doğaya Ait Değerler", "Çevreye Ait Değerler", "Zamana ait Değerler", "Ekonomiye Ait Değerler" ile "Teknoloji ve Bilime Ait Değerler" olmak üzere toplam altı ana başlık altında verildiği belirlenmiştir. *Funkelsteine* kitaplarında yer alan metinlerin çocukların yaşsal, bedensel ve ruhsal gelişim seviyeleri dikkate alınarak özenle seçildiği ve bu metinlerde işlenen değerlerin daha çok evrensel değerler olduğu görülmüştür. Ulusal ve yerel değerlere çok fazla yer verilmemiştir. *Funkelsteine* serisi almanca ders kitaplarında ele alınan sosyal ve kültürel değerler içerisinde, toplumsal ve doğaya ait değerlerin işlendiği metinlere, çevre, zaman, ekonomi, teknoloji ve bilimsel değerlerin işlendiği metinlerden çok daha fazla yer verildiği saptanmıştır.

Çocuklara kazandırılmak istenen değerler metinlerde işlenirken genellikle algı oluşturma, bilinç oluşturma, farkındalık yaratma, pekiştirme, benimsetme ve empati kurdurma yolu ile çocukların bu değerleri öğrenmeleri sağlanmıştır. Çocukların kazandıkları sosyal ve kültürel değerleri davranış haline getirmeleri amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Kufstein, Almanca, *Funkelsteine*, Sosyal ve Kültürel değerler.

ABSTRACT

INVESTIGATING of TRANSFERRING of SOCIAL AND CULTURAL VALUES in GERMAN TEXTBOOK in GERMAN PRIMARY SCHOOLS

Umut AKYÜREK

Ondokuz Mayıs University, Institute of Education Sciences

Department of Foreign Language Education, Master Thesis, June, 2016

Thesis Supervisor: Prof. Dr. Mustafa ÇOLAK

In this study, It was aimed to investigate that which social and cultural values were tackled in German textbooks educating in German primary schools, how these values were transferred to students and what are the purposes of transferring of social and cultural values.

In German-speaking countries, the German textbooks educating in primary school level were not investigated inclusively in terms of transferring of values. Therefore, the “*Funkelsteine*” series of German textbooks educating in primary school level in Kufstein city of Austria is one of the German-speaking countries were selected as research material. The Funkelsteine series of textbooks educating at levels of first, second, third and fourth class levels of “*Volksschule Kufstein*” were examined in terms of transferring of social and cultural values to students.

As results of investigating of Funkelsteine series German textbook, It was determined that the social and cultural values targeted transferring to students were given totally under six main headings as “Social Values”, “The Values of Nature”, “Environmental Values”, “The Values of Time”, “Values of Economy” and “The Values of Technology and Science”. I was sighted which the texts in Funkelsteine series were selected carefully considering of developmental levels of age, physical and mental of children and the values in these texts are mostly universal. The national and local values were not discussed too much. It was detected that From the social and cultural values in Funkelsteine series German textbook, the texts about the values of social and nature were given much more place than the texts on the values of environment, time, economy, technology and science.

While discussing of the values in the texts targeting to gain of children, teaching of children to these values was provided via to create perception, to create conscious, awareness raising, enhancement, to adopt and to develop empathy. In this way, it is intended that making behavior of the gained social and cultural values.

Key Words: Kufstein, German, Funkelsteine, Social and Cultural Values.

ZUSAMMENFASSUNG

DIE UNTERSUCHUNG DER GESELLSCHAFTLICHEN UND KULTURELLEN WERTE IN DEN LEHRWERKEN DER DEUTSCHEN PRIMAERSTUFEN

Umut AKYÜREK

Ondokuz Mayıs Univesitaet, Institut der Erziehungswissenschaften

Abteilung der Fremdsprachen Erziehung, Master, Juni, 2016

Referen: Prof. Dr. Mustafa ÇOLAK

In dieser Studie wurde geforscht welche kulturellen und gesellschaftlichen Werte in den Deutschlehrbüchern der deutschen Primaerstufen behandelt wurden, wie diese Werte den Schülern vermittelt wurden, welche erstrebten Ziele bei dieser Wertübermittlung vorkommen.

Die Lehrbücher der deutschsprachigen Primaerstufen wurden bislang hinsichtlich der Wertübermittlung nicht extensiv ausgeforscht. Aus diesem Grund wurden die Lehrbücher *Funkelsteine* die in der Stadt Kufstein, einer Stadt in Österreich, gelehrt werden als Ausforschungsstoff gewaehlt. In der Studie wurden die Lehrbücher für den Deutschunterricht für die Klassen der Primaerstufen eins, zwei, drei und vier der *“Volksschule Kufstein”* aus Hinsicht der Übermittlung gesellschaftlichen und kulturellen Werte an die Schüler bearbeitet.

Bei der Forschung der Lehrbücher *Funkelsteine* wurde Festgesetzt, dass die sechs festgesetzten Titel: *“Gemeinschaft”*, *“Natur”*, *“Raum”*, *“Zeit”*, *“Wirtschaft”* und *“Technik”* bei der Übermittlung der kulturellen und gesellschaftlichen Werte an die Schüler subsumieren. Die in den Lehrbüchern *Funkelsteine* vorkommenden Texte wurden in Betracht des Alters, der physisch und geistigen Entwicklung der Kinder gewissenhaft auserwaehlt und es wurde gesehen das die ausgeübten Werte mehr globale Werte sind. Es wurden völkische und heimische Werte bevorzugt. Es wurde festgesetzt, dass die Werte *Gemeinschaft* und *Natur* die binnen gesellschaftlichen und kulturellen Werte die in den Lehrbüchern *Funkelsteine* ausgeübten wurden mehr vorkommen als die Werte *Raum*, *Zeit*, *Wirtschaft* und *Technik*.

Die Werte die in den Texten ausgeübt werden und den Kindern einbringen sollten sind Texte die *Wahrnehmung* und *Besinnung* bilden sollten, *Bewusstsein*, *Befestigung* und *Empathie* schaffen sollen damit die Kinder diese Werte lernen zusichern. Die Absicht ist die kulturellen und gesellschaftlichen Werte die von den Kindern gelernt wurden als *Verhaltensweise* zu sichern.

Schlüsselwörter: Kufstein, Deutsch, *Funkelsteine*, Kulturelle und soziale Werte.

TEŞEKKÜR

Tez alıŐmalarım sűresince bilimsel dűŐnce ve önerileri ile bana yol gűsteren, her tűrlű bilgi ve tecrűbesinden yararlandıĐım, tezin yűrűtűlmesi ve yazımında ilgi, destek ve yardımlarını esirgemeyen deĐerli danıŐman hocam Prof. Dr. Mustafa ÇOLAK'a tecrűbelerinden yararlanırken gűstermiŐ olduĐu hoŐĐűrű ile sabrından dolayı teŐekkűrű bir borç bilirim. Her zaman yanımda olan sevgili eŐim BaŐak AKYŪREK'e her tűrlű desteĐi için teŐekkűr ederim.

Umut AKYŪREK

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	i
TEZ KABUL VE ONAYI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ZUSAMMENFASSUNG	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
GİRİŞ	1
1. BİRİNCİ BÖLÜM	5
KAVRAMLAR	5
1.1. Eğitim	5
1.2. Okul	6
1.3. Ders Kitapları	7
1.4. Dil ve Kültür	9
2. İKİNCİ BÖLÜM	13
KİTAP TANITIMI VE ANALİZ	13
2.1. Funkelstein Kitap Serisinin Tanıtımı	13
2.1.1. Funkelsteine I – II: Temel Eğitim I	13
2.1.2. Funkelsteine III – IV: Temel Eğitim II	14
2.2. Metinlerin Analizi	16
2.2.1. Toplumsal Değerler	16
2.2.1.1. Saygı	18
2.2.1.2. Sevgi	31
2.2.1.3. Özgüven	42
2.2.1.4. Yardımlaşma	46

2.2.1.5. Sorumluluk	50
2.2.2. Doğaya Ait Değerler	54
2.2.3. Çevreye Ait Değerler	63
2.2.4. Zamana Ait Değerler	65
2.2.5. Ekonomiye Ait Değerler	69
2.2.6. Teknoloji ve Bilime Ait Değerler	72
SONUÇ	78
KAYNAKÇA	87
ÖZGEÇMİŞ	89

GİRİŞ

Bu çalışma, alman ilköğretim okullarında okutulan almanca ders kitaplarının hangi kültürel ve sosyal değerleri ele aldığı, bu değerlerin öğrencilere nasıl aktarıldığı ve değer aktarımındaki amaçların neler olduğunun araştırılmasıyla ilgilidir. Almanca konuşulan ülkelerde, ilköğretim seviyesinde okutulan almanca ders kitapları, değer aktarımı bakımından daha önce kapsamlı bir şekilde araştırılmamıştır. Bu nedenle, almanca konuşulan ülkelerden biri olan Avusturya'da ilköğretim seviyesinde almanca ders kitabı olarak kullanılan *Funkelsteine* serisi araştırma materyali olarak seçilmiştir. Çalışmada, Funkelsteine almanca ders kitapları serisinde, Avusturya'da hangi sosyal ve kültürel değerlerin öğrencilere nasıl aktarıldığı ile amacın ne olduğu sorularından yola çıkılarak, bu kitapların incelenmesi amaçlanmıştır. Dolayısıyla, bu soruların cevaplarının bulunması ve öğrencilerdeki öğrenme çıktılarının tespit edilebilmesi için, Almanya'nın Bayern Eyaleti'nin sınır komşusu olan Kufstein (Avusturya) şehrinde, birinci sınıftan dördüncü sınıfa kadar okutulan Funkelsteine almanca ders kitapları serisi analiz edilmiştir. Kufstein, Tirol bölgesinin Unterinntal (Aşağı Inn Vadisi) ve Unterland (Aşağı Tirol) bölgeleri arasında bulunur.

Dört kitap halinde yayımlanan Funkelsteine serisi almanca ders kitaplarının analizinde, kültürel ve sosyal değerlerin aktarımının temelleri araştırılmış, ayrıca her seviyede verilen öğrenme basamakları incelenmiştir. İnceleme yapılırken, Funkelsteine almanca ders kitapları serisinde hangi sosyal ve kültürel değerlere yer verildiği, kitaplarda yer alan metinlerin seçiminde nelere dikkat edildiği, kültürel ve toplumsal değerlerin nasıl paylaşıldığı, ne şekilde betimlendiği, hangi bakış açısıyla verildiği ve neyin amaçlandığına dikkat edilmiştir. Bu kitaplarda yer alan metinlerin çocukların yaş seviyelerine göre neyi ifade ettiği ve bu metinler sayesinde çocukların hangi sosyal ve kültürel kazanımları elde edebilecekleri tespit edilmiştir.

Her sınıf seviyesi ve yaş grubunun özellikleri dikkate alınarak ders kitapları şekil bakımından da değerlendirilmiştir. Ders kitapları, sosyal ve kültürel değerlerin

algılanması, öğrenilmesi, kavranması, benimsenmesi, pekiştirilmesi ve davranış haline dönüştürülmesine yönelik hazırlanmıştır. Hangi seviyede hangi değerler öğretilmesi gerekiyorsa, farklı seviyeler için hazırlanan uygun metinler ve resimler kullanılmıştır.

Tüm bu özelliklere dikkat edilerek, metinlerde ne, nasıl ve ne amaçla verilmiştir? sorularının cevapları aranmıştır. İlkokullarda sosyal ve kültürel değerlerin aktarılma şeklinin analiz edilmesi ve anlaşılması, bu doğrultuda ders kitaplarında anlatılan özelliklerin verimliliği ve farklı seviyelerde hangi sonuçların elde edildiği de saptanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada ayrıca eğitim, okul, ders kitabı gibi kavramlar tanıtılarak, öncelikli olarak dil ile kültür öğelerinin eğitimdeki ve değer aktarımındaki rolü ele alınmıştır. Çünkü dil, yalnızca insanların birbirini anlamasını sağlayan bir araç değil, aynı zamanda toplumların yaşam tarzını, kültürünü, değerlerini, gelenek ve göreneklerini gelecek nesillere taşıyan çok önemli bir unsurdur. İnsanlar; dil sayesinde öğrenir, ufkunu genişletir, bunu yaşam tarzına yansıtarak toplumları oluşturur, farklı ülkeler, kültürler, toplumlar ve insanlar arasında bağlantı kurar. Bu durum, dil öğreniminin altında yatan fikrin esasıdır. Dil, ait olduğu toplumun değerlerini çocuklara aktararak, bu sayede çocukları, değerlerine ve geleneklerine bağlı, diğer taraftan da modern yaşama uyum sağlamayı başarabilen bireyler haline getirmektedir. Dil sayesinde çocukların kültürlerini algılamaya, anlamaya ve benimsemeye çalışması, bununla birlikte hem dilini hem de kültürünü öğrenirken istekli ve hevesli olması, sağlıklı toplumların oluşması bakımından da önem taşımaktadır.

Avusturya öğretim programı incelendiğinde; programın, tüm alman gençlerinin “ahlaki, dini ve sosyal değerleri benimseyip, koruyarak geliştirmesi, sağlıklı, çalışmayı seven, görevine bağlı ve sorumluluk bilincine sahip bireyler olmaları, ayrıca, demokratik ve federal Avusturya Cumhuriyeti ile Avrupa birliği üyesi olarak yetiştirilmeleri” (Lehrplan der Volksschule, 2005) gibi temel amaçlara sahip olduğu görülmektedir. Avusturya eğitim sisteminin temel amaçlarına ulaşabilmesi için, içerik özellikleri doğrultusunda “Değerler Eğitiminin” ele alınabileceği derslerden biri almanca dersidir.

Avusturya eğitim müfredatının 7. bölümünde, “Öğrencilere temel değerlerin aktarılmasında ilkokulların belirli nitelikleri taşıması gerekmektedir. Bu nitelikler aşağıdaki görevleri yerine getirmek zorundadır” ifadeleri yer almaktadır. Bunlar:

- ✓ Almanca dersi, doğrudan ya da dolaylı bir şekilde öğrencilere gerçek hayatı tanıtmada yardımcı olmalıdır.
- ✓ Bu bağlamda, uygun örnekler verip, gerçekleri çok yönlü bakış açısıyla aktararak insani sorumluluk ve görevleri öğrencilere benimsetmelidir.
- ✓ Çocukların düzeyine ve de aynı zamanda gerçeğe uygun bir ders; öğrencilerin kendi dünyalarına yavaş yavaş farklı bir göz ile bakmalarına ve anlamalarına yol açarak, bilinçli, bağımsız ve sorumluluk sahibi davranış kabiliyeti kazandırmalıdır.
- ✓ Almanca dersinde öğrenme süreçleri, beceri ve yeteneklerinin yanı sıra öğrencilerin bilgileri, anlayışları ve tutumları temel alınarak organize edilmelidir.
- ✓ Ayrıca, öğrenci derse bağlı kalıp dersin işleyişini öğrenerek öğrenme modellerini edinmelidir. Bu şekilde, bağımsız olarak hayatın anlamını izah edebilmesi ve kendi başına bilgi edinebilmesi sağlanmalıdır.
- ✓ Çocuklar, bilgileri adım adım öğrenirken, diğer taraftan yorumlamaya ve eleştirmeye çalışmalıdır.
- ✓ Çocuklar, görev ve problem tanımlarını bağımsız olarak gözden geçirme becerilerini geliştirerek çözüm odaklı hareket etmeyi öğrenmelidir (Lehrplan der Volksschule, 2010).

Avusturya Eğitim Bakanlığı tarafından ilköğretim seviyesi almanca ders kitaplarında verilmesi zorunlu olan sosyal ve kültürel değerler altı ana başlık altında toplanmıştır:

- ✓ Toplum (Gemeinschaft)
- ✓ Doğa (Natur)
- ✓ Çevre (Raum)
- ✓ Zaman (Zeit)
- ✓ Ekonomi (Wirtschaft)
- ✓ Teknoloji (Technik)

Müfredatta, ders planlamasında veya düzenlemesinde dikkat edilmesi gereken husus olarak, bu başlıklar içerisinde yer alan içeriklerin, öğrencilerin bilgi ve deneyimleriyle örtüşmesi gerekliliği de vurgulanmıştır (Lehrplan der Volksschule, 2010).

Araştırmada, Avusturya'da ilköğretim birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf düzeyinde almanca ders kitabı olarak kullanılan Funkelsteine ders kitapları serisi incelenmiştir. Funkelsteine serisinin metinlerinde ele alınan değerlerin müfredatta yer alan ana başlıklar ile uyum içerisinde olduğu saptanmıştır. Metinlerin büyük bölümünde, toplumsal değerler ve doğaya ait değerleri içeren metinlere diğerlerine oranla daha çok yer verildiği saptanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMLAR

1.1. Eğitim

Eğitim; kişinin yaşadığı toplum içinde değeri olan, bilgi, yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümüdür. Eğitim, önceden saptanmış esaslara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler sürecidir. Eğitim; bireyin yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak ve isteyerek davranışlarında değişim meydana getirme sürecidir. Görüldüğü üzere eğitimin birçok tanımı yapılabilmektedir. Ancak, eğitimin günümüzde en fazla kabul gören tanımı şöyledir: “Bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenilen yönde (eğitimin amaçlarına uygun) değişim meydana getirme sürecidir.” Bu tanıma göre eğitim bir süreçtir. Bu süreçte bireyin daha önceden var olan davranışında değişiklik meydana gelebileceği gibi, daha önce hiç göstermediği bir davranışı da sergilemeye başlayabilir. Eğitim sürecinde, bireyin davranışlarının istenilen yönde değiştirilmesi amaçlanmaktadır. Eğitimin kasıtlı ve istendik olması ifadesiyle anlatılmak istenen ise eğitimin belirlenmiş bir hedefe yönelik olması ve bu amaç için gerçekleştirilmesi anlamına gelmektedir. Davranışlardaki değişim kasıtlı olarak gerçekleştirilmektedir. Eğitim için harcanan süre içerisinde yapılan tüm etkinlikler, çalışmalar ve bunların sonucunda meydana gelen değişiklikler süreç kavramının içerisinde yer almaktadır. Eğitim sürecinde bireyin kendi yaşantısı esastır (Ada vd., 2015:420).

Eğitim amaçla başlar, öğretme-öğrenme etkinlikleriyle devam eder ve değerlendirme ile son bulur. Sürecin mantığı bütün kültürler için aynıdır. Amaçların içeriği ve öğrenme için kullanılan öğretme yöntemleri kültürden kültüre değişebilir, fakat sürecin doğası değişmez (Melanlıoğlu, 2008).

Bilindiği gibi, insanın eğitimi doğduğu andan itibaren başlar ve ölünceye kadar devam eder. Okul öncesi ve okul sürecinde devam eden eğitim, mesleğe atıldıktan sonra da sürer gider. İşe başlamakla kişinin eğitimi tabii ki sona ermez, görevinin gerektirdiği, kendisinden hizmet beklenen konularda sürekli eğitim görmezse başarılı olması mümkün değildir. Kısacası kişinin sistematik eğitim sürecine dahil edilmesi gereklidir (Ada vd., 2015:420).

Eğitimin en önemli işlevlerinden biri, bireyin kişiliğini olumlu yönde etkilemektir. Bireyin kişiliğinin oluşmasında aileden sonra en önemli görev okula düşmektedir. Çocuk içinde yaşadığı toplumun dünya görüşünü, duygusal yönelimlerini, siyasal değerlerini, inançlarını kısacası toplumun kültürünü ailede öğrenmeye başlar. Üç yaşlarında okul öncesi eğitime ya da altı yaşlarında ilköğretime başlayan çocuk, günün önemli bir kısmını arkadaşları ve öğretmeni ile etkileşim halinde geçirir. Öğretmen çocuğun yaşamında anne ve babasından sonra en önemli kişi olmaya başlar. Çocuk öğretmen yardımıyla bir yandan çeşitli bilgi ve beceriler kazanırken, öte yandan onun düşüncelerinden, duygusal tepkilerinden, değerlerinden ve alışkanlıklarından etkilenir. İşte bu noktada öğretmenin çocuk için model olma özelliği öne çıkar. Doğru ve nitelikli modellerin çocukların eğitim ve öğretiminde kritik bir önemi vardır. Çocuk en çok annesi, babası ve öğretmenini model alır. Bilerek veya bilmeyerek onlar gibi davranır. Bu noktada öğretmenlik mesleği, çocuğun kişisel gelişiminin olumlu yönde ilerlemesi açısından önem kazanmaya başlamış ve öğretmen olan bireylerin özel ilgi ve becerilere sahip olması gerektiği ortaya çıkmıştır (Ulusoy ve Dilmaç, 2014).

1.2. Okul

Okul sözcüğü türkçe "okumak" kökünden, muhtemelen fransızca "école (*ekol*)" sözcüğüne benzetilerek, serbest çağrışım yöntemiyle türetilmiştir. Fransızca école sözcüğünün kökeni ise Yunanca "σχολή (*skholé*)" kelimesidir ve "felsefe ve ders yeri" anlamına gelmektedir. Türkçede arapça kökenli mektep kelimesi de okul anlamında kullanılmaktadır (Wikipedia, 2013).

Okul; okuyup yazmadan başlayarak en yüksek düzeyde bilim ve sanat bilgisi vermeye kadar, çeşitli derecede toplu olarak öğrenimin sağlandığı ve eğitimin verildiği yerdir. Okul, sadece bilimsel bilginin verildiği mekânlar değil aynı zamanda kültür, sanat, siyaset gibi öznel kaynaklı derslerinde verildiği eğitim kurumudur. Okul toplumun bir parçasıdır. Okul ve toplum karşılıklı konulmuş iki ayna gibidir.

Okul eğitimindeki temel amaç, öğrencilerin zihinsel, bedensel, duygusal ve ahlaksal açıdan gelişmesini sağlamaktır. Okul, hem bir bilgi yuvası hem de sosyal

etkinliklerin yerine getirildiği bir kurumdur. Dostluk, sevinç ve üzüntülerin paylaşılması gibi duygular okul arkadaşlarımızla olan ilişkilerimiz sonucunda gelişir. Okulun sosyal görevi çocuğa kültür aşılaktır. Bu görevini yaparken kültürü hem korur, hem de geliştirir. Politik görevi, yetiştirdiği kuşağın toplumdaki devlet sistemine bağlılık göstermesini, liderlik yeteneği olan öğrencilerin seçilmesini ve eğitilmesini gerçekleştirmektir. Ekonomik görevi ise ekonominin beyin gücü ve insan gücü gereksinimlerini karşılamaktır (Demirel, 2015:390).

Yeni eğitim anlayışının temellerinden birisi de, öğrencilerin sadece okulda değil, okul dışı ortamlarda da eğitiminin önemli olduğudur. Öğrencilere kazandırılan bilgilerin pekiştirilmesi, uygulamaya dönüştürülmesi ve sürekliliğinin sağlanması için, aile ve çevrenin de okul ile aynı anlayışa sahip olması gerçeğine dayandırılarak eğitim hizmetlerine yön verilmesidir (Pointner, 2006). Çocuklar hayata hazırlanırken ilk ve en önemli izlenimlerini aile ve okulda edinmektedir. Aile ortamında kazandığı özellikler, onun eğitimi yanında tüm yaşantısını etkileyecek izler bırakmaktadır. Okulda kazandırılacak özellikler ise bu değerler üzerine inşa edileceğinden, çocuğun aile ve çevresiyle bir bütün olarak tanınması ve eğitim etkinliklerinde bu özelliklerin göz önünde tutularak ilgili çalışmaların yapılması yararlı olacaktır. Okul, sorumluluk duygusu kazandırır ve öğrenciye toplum içinde nasıl davranması gerektiğini yaşayarak öğretir, aynı zamanda iş hayatı için temel bilgi birikimine sahip olmasını sağlar (MEB, 2008).

1.3. Ders Kitapları

Eğitimin bir ulus için önemi ve zorunluluğu yadsınamaz. Eğitimin öncelikli hedefi geleceğin kuşaklarını doğal varlıklardan toplumsal bir varlık haline getirmektir. Çünkü ancak, toplumsal varlık haline gelen bir birey insanlık tarihine ve geleceğine katkıda bulunabilir. Toplumsal bir varlık oluş, tarihsel ve evrimsel bir zorunluluk olmakla birlikte, bunun araç ve amaçları tartışmaya açıktır, sınıfsal bir içeriğe sahiptir (Pädagogische Hochschule Ludwigsburg, 2009).

Eğitim temel işlevlerini okullar, öğretmenler, eğitim araç ve gereçleriyle sağlar. Tabii ki bu işlev siyasal iktidarın, devletin yönetimi ve gözetimi ile gerçekleştirilir. Eğitim ve kitap, toplumsal varoluşumuz ile gelişimimizin önemli araçlarıdır. Toplumsal bir varlığa dönüşmemizin en önemli araçları, eğitim ve kitaptır (Belet ve Deveci, 2008).

İnsanlaşma – toplumsallaşma sürecinde insanlığın vazgeçemeyeceği bir kurum olan eğitim; onun alt örgütleri olan okullar ve eğitim araçları (kitaplar) toplumsal

yapının örgütlenme biçimi ve felsefesine göre biçimlenmekte daha doğrusu biçimlendirilmektedir. Kısacası, nasıl bir insan yetiştirilmek isteniyorsa, eğitim kurumları ona göre örgütlenmekte, eğitimciler yetiştirilmekte ve “kitaplar” (ders kitapları) hazırlanmaktadır (Pühringer, 2012).

Doğal bir varlık olarak dünyaya gelen insanın, mevcut toplumsal sisteme göre sosyalleşmesini sağlayan en önemli toplumsal kurum ve örgüt aile ile okuldur. Okul örgütü bu işlevlerini gerçekleştirmek için çeşitli araçları kullanır. En önemli eğitim aracı ise “kitap”tır. Tabii ki bu araçlar mevcut toplumsal sisteme uygun, onun varlığını sürdürmeye dönük, onun tarafından hazırlanmış/hazırlatılmış kitaplardır. Çeşitli ölçülere göre denetlenerek yazılan/yazdırılan ders kitaplarının sıkı bir denetim ile okutulması sağlanır (Ökten ve Kavanoz, 2014).

İnsanın şekillenmesi için eğitim sürecinde kullanılan araç ve gereçlerin başlıcalarından birisi ders kitaplarıdır. Ders kitapları, eğitim sisteminin içinde, eğitim sistemi de mevcut devlet sisteminin bütünlüğü içinde ele alınmalıdır. Ders kitabı, öğretmenin sözlü dersini tamamlar. Öğrenme, öğretme ve anlatılanları tekrar etme olanağı sağlar. Ders kitapları, sözlü öğretimin boşluklarını doldurur ve bunun sonucu olarak aradaki kopuklukları giderir, yeniden gözden geçirmeyi mümkün kılar. Kitap ile çalışmada öğrenci sözlü derse göre daha aktif olmak zorundadır. Kitap, öğrenciyi etkinliğe sevk eder ve öğrencinin çeşitli kaynaklardan yararlanma alışkanlığı kazanmasına yardım eder. Öğrenciye farklı görüşler sunarak “eleştirel düşünme” alışkanlığının oluşmasını sağlar. Kitap, öğrencinin okuma alışkanlığı edinmesinde önemli bir araçtır. Ders kitapları, gerektikçe öğrencinin başvurabileceği yegane yardımcısı, hatta özel öğretmenidir. Kitap çocuğun ruhsal, duygusal, düşünsel gelişiminde, yeteneklerinin geliştirilmesinde ve kişiliğinin biçimlendirilmesinde etkili bir rol oynar. Yaşamı boyunca çeşitli tutum ve davranışları geliştirmesine yardımcı olur (Eğitimde Ders Kitabı, 2007).

1.4. Dil ve Kültür

Dil ve Kültür ilişkisini açıklayabilmek için öncelikle bu iki kavramı kısaca gözden geçirmek doğru olacaktır. Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir araç, kendi kanunları içerisinde yaşayan ve gelişen canlı bir varlık, milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan, ayrıca binlerce yıl boyunca gelişerek meydana gelmiş sosyal bir kurum, seslerden örülmüş bir ağ, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli antlaşmalar sistemidir (Tüm ve Sarkmaz, 2012).

Dil, diğer insanlarla bütün ilişkilerimizde bize aracılık eden, sosyal bağlarımızı düzenleyen bir araç olarak yaşamımızın her aşamasında mevcuttur. Evde, okulda, sokakta, çarşıda, iş yerinde, her yerde onunla birlikte yaşanır (Tüm ve Sarkmaz, 2012). İnsan konuştuğu dili doğduğu günden itibaren hazır bulur. Fakat dil doğuştan bilinmez. Çocuk, ilk aylarda ağlama, taklit ve birtakım hareketlerle iletişim kurmaya çalışır. Daha sonra içinde yaşadığı toplumun dilini belli bir süreç sonucunda öğrenir. Son olarak duyduğu seslerin belli kavramlara, hareketlere ve varlıklara karşılık geldiğini anlamaya başlar (Bulut ve Orhan, 2012).

Dil insan benliğinin ayrılmaz bir parçasıdır. İnsan zekasının, insanda sınırı çizilemeyen duygu ve düşünce yeteneğinin sonuçları kendi benliğinin dışına ancak dil ile aktarılabilir. Bu bakımdan dil ile düşünce iç içe geçmiş durumdadır. İnsan dil ile düşünür. Çeşitli medeniyetlerin meydana gelmesini sağlayan düşünceler, gelişmesini dile borçludur. Dil, her şeyden önce sosyal ve ulusal bir varlıktır. Bireylerin üstünde, milleti ilgilendiren bir unsurdur. Bir milletin duygu ve düşünce hazinesini oluşturarak, milleti ayakta tutan, bireyleri birbirine bağlayan, sosyal hayatı düzenleyen ve devam ettiren, ulusal bilinci besleyen bir unsur olan dilin oynadığı rol çok büyüktür. Bağımsızlığın temeli ulusal bilinçtir. Bu bilincin en kuvvetli kaynağı ise dildir. Belli ses öbeklerinin insanlar arasında değer kazanarak birer kavrama karşılık gelmesi dilin oluşmasında esas sayılabilir. Bunun gibi dilin çeşitli kullanışları da ortak değerleri bağlayarak dilin kurallarını meydana getirmektedir. Dil zamanla genişlemiş ve az çok titizlikle korunarak kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Ses kurallarına uyup zamanla değişime uğramış olması da doğaldır (Özbay ve Karakuş Tayşi, 2011: 25). Sonuç olarak dil, düşünmenin bir vasıtası olmuştur. Ana dilde cümleler kurularak düşünülür, bu düşünceler dile getirildiğinde ise adına konuşma denir. Eğer dil kavramı olmasaydı düşünce ve duygu gelişmez, toplumlar ilerleyemez, medeniyetler oluşamazdı (Dajeng, C, 2011).

Kültür ise, insan toplumuna özgü bilgi, inanç ve davranışlar bütünü ile bu bütünün parçası olan maddi nesnelere dir. Toplumsal yaşamda kültür; dil, düşünce, gelenek, işaret sistemleri, kurumlar, yasalar, aletler, teknikler, sanat yapıtları gibi her türlü maddi ve tinsel ürünü kapsamına alır. (Cevizci, 2013: 1816)

Kültür, insanoğlunun biyolojik olarak değil de sosyal olarak kuşaktan kuşağa aktardığı maddi ve maddi olmayan ürünler bütünüdür. Kültür terimini günümüzdeki anlamına yakın bir şekilde ilk kez 17. yüzyılda Samuel von Pufendorf kullanmıştır. Ona göre kültür “doğaya karşıt olan ve belli bir toplumsal bağlam içinde ortaya çıkan tüm

insan eserleridir” (Luig & Pufendorf, 1994). Alman filozof Immanuel Kant kültürü, *“İnsanın mantıksal özünden dolayı özgürce hayata geçirebileceği amaçların, ideallerin tümü”* olarak tanımlamıştır (Kant, 1964). Bir başka Alman filozof Johann Gottfried von Herder kültürü, *“Bir ulusun, bir halk ya da topluluğun yaşam tarzı”* olarak yorumlamıştır (Löchte, 2005). Kültürü tanımlamaya çalışan bir diğer kişide antropolojinin kurucularından Edward Burnett Taylor olmuştur. Ona göre kültür *“Bilgilerden, inançlardan, sanattan, ahlaktan ve insanın toplumda yaşayan bir varlık olması nedeniyle edindiği bütün öbür yetenekler ve alışkanlıklardan oluşan karmaşık bir bütündür.”* (Küsters, 2013) (Cevizci, 2013: 1816).

Bu bakımdan dil ve kültür birbirinden ayrılmaz iki unsurdur. Toplumun oluşturan bireylerin algılama, düşünme ve düşündüklerini ortaya koyma şekilleri toplumun kültürünü oluşturmaktadır. Birlikte yaşayan insanlar olsun, birbirleriyle ilişkisi olan toplumlar olsun birbirlerinin kültürlerinden etkilenirler ve birbirlerini etkilemiş olurlar. Bu etkileme ve etkilenme sürecinde gerek insanları, gerekse toplumları bağlayan en önemli araç dildir. Dil burada bir bakıma bir köprü vazifesi görür. Her insanın ait olduğu toplumun özelliklerinin etkisiyle hayata ve olaylara bakış açısı, olayları yorumlama ve nesnelere algılama yöntemi ile niteliği farklılıklar göstermektedir. Aynı toplumun içinde olup aynı dili konuşan insanlarda da algılama ve yorumlama farklılıkları görülebilir. Ayrıca konuştukları dil ortak olduğu için hayatlarında ortak yönler bularak yaşadıkları toplumun kültürünün şekillenmesine katkıda bulunurlar. Bu durumda insanların hayatlarıyla, yaşadıkları toplumun kültürü arasında ayrılmaz bir bütünlük bulunmaktadır. Toplumun kültürü oluşurken dil yönlendirici, hatta belirleyici bir işleve sahiptir. Bu bakımdan toplumun dil ve kültürü iç içe geçmiş bir yapı oluşturur. Dil, toplumsal değişimler ve gelişmeler ile kültür politikaları arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır. Milleti millet yapan en önemli unsurlardan biri olan dil, bir topluluğa millet vasfının verilmesinde göz önünde tutulan kriterdir. Millet için olmazsa olmazlardandır. Milleti oluşturan fertlerin karakterleri ağızlarından dökülen kelimelerle somut hale gelir, resmedilir. Toplumun kültürü ise fertlerin birikimlerinin kaynaşmasından oluşur. Bir insanın düşüncesi ve buna bağlı olarak oluşan karakteri dil sayesinde ortaya çıkar (Göçer, 2001).

Dil bir taraftan toplumun kültürünün oluşmasına katkıda bulunurken, diğer taraftan o toplumun değer yargıları ve değer özellikleri de dilin değişimine ve gelişmesine etki eder, yön verir. Bundan dolayı dil, toplum ve kültür birbiri içine geçip kaynaşmıştır. Dili kullanma yetisi düşüncenin akışını sağlayan, ona yön veren bir

köprüdür. Bu sayede gerçekleşen etkileşim ile toplumu oluşturan düşüncelerin, bireylerin düşünceleri ve davranışları arasında benzerlik görülmeye başlar. Bu ortaklık zamanla yaygınlaşır ve toplumun ortak kültürünü oluşturur (Göçer, 2001).

Fertler duygu ve düşüncelerinin ifadesinde toplumun sahip olduğu kültürden bağımsız bir şekilde hareket edemez. Onun düşünce ve davranışları bir bakıma içinde bulunduğu toplumun sahip olduğu kültür birikiminin dışı yansımasıdır. Yani kişiler, sahip oldukları dil sayesinde birbirine ayna tutma görevi görürler. Toplumun kültürü de o aynadaki yansımadır. Bu yansımanın esası da dildir. Yani dil aynanın kendisidir. Dil sosyal yapının özünü oluşturur. Dil, bireylerin dünya görüşünün şekillenmesinde belirleyici rol oynar. Bu sayede insanlar birbirleriyle ortak yönler bularak kaynaşır ve birlikte hareket eder. Bütün bu unsurlar kültürü oluşturmaktadır (Göçer, 2001).

Dil, kültürün ortaya çıkıp belirginleşmesinde, ortak anlayışların oluşmasında ve yayılıp gelişmesinde büyük öneme sahiptir. Sürekli değişme ve gelişme süreci içerisinde olan dilin, bu değişimi sadece ait olduğu milletin örf, adet, ahlak anlayışı, sanat ve edebiyat gibi etmenlerin etkisiyle oluştuğu söylenemez. Aynı zamanda farklı milletlerin dil ve kültürleriyle olan etkileşiminin sonucu olarak ta değişmektedir. Önemli olan kültürün bu değişim ve gelişim süreci içinde özünü kaybetmeden varlığını devam ettirebilmesidir. Dil sayesinde toplumu oluşturan bireyler arasında sıkı dayanışma sağlanır ve korunur. Kültürün kendi özünü koruyarak gelişmesi ve varlığını sürdürmesi, doğrudan doğruya o kültürün ait olduğu milletin kültürünü etkin biçimde yaşatması ile ilgilidir. Bu koruma ve sürdürülebilirlik sağlanırken, dilin zorlamalardan uzak tutulması ve canlı bir varlık olduğunun unutulmaması gerekmektedir (Göçer, 2001).

İKİNCİ BÖLÜM

KİTAP TANITIMI VE ANALİZ

2.1. Funkelsteine Kitap Serisinin Tanıtımı

2.1.1. Funkelsteine I – Funkelsteine II: Temel Eğitim I

Avusturya'nın Kufstein şehrinde bulunan *Volksschule Kufstein* Temel Eğitim I seviyesindeki birinci ve ikinci sınıfların almanca dersinde ders kitabı olarak Funkelsteine I ve Funkelsteine II kullanılmaktadır. Gerlinde Fürnstahl tarafından kaleme alınmış olan Funkelsteine I ders kitabı, E. Dorner Yayımevi tarafından ilk kez 2003 yılında Viyana'da yayımlanmıştır. Bu araştırmada 120 sayfadan oluşan ve 2010 yılında yayımlanan 8. baskısı incelenmiştir.

Kitap, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümün başında ağırlıklı olarak sözcüklere yer verilmiş, ancak ilerleyen sayfalarda cümlelere geçiş yapılmıştır. Cümlelerin yanı sıra 39. sayfaya kadar yalnızca bir kaç kısa öykü ve şiire de yer verilmiştir. 39. sayfadan sonra metinler yer almaya başlamıştır. Kitabın 39 - 116 sayfaları arasında yer alan ikinci bölümünde, metinlerin genişlediği ve içerik olarak biraz yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Bu bölüm, "İlerletilmiş Okuma" anlamını taşıyan "Weiterführendes Lesen" başlığıyla başlamaktadır. Dolayısıyla bu kısımda, okuduğunu anlama ve kavrama kabiliyetine gerek duyulduğu, ses kalıplarının çoğaldığı görülmektedir. Öğrenciler, "Machen wir Frieden" "Barış Yapalım", "Lügengeschichte" "Yalan Hikayeler" ve "Wie wohnen die Kinder der Erde?" "Dünya'daki Çocuklar Nasıl Yaşar?" (Fürnstahl, 2010:120) gibi ilk lirik metinlerle de bu bölümde karşılaşmaktadır.

Kültürel ve sosyal değerlerin aktarımı bakımından ele alındığında ise; kitapta yer verilen metin ile resimlerde, sosyal ve kültürel değerlere fazlasıyla önem verildiği saptanmıştır. Bu değerlerin çeşitli şekillerde işlenmiş olması eğitim plan ve programıyla da örtüşmektedir. Çünkü dil öğretiminde kullanılan kitaplar hazırlanırken, kitabın kime

ve hangi seviyede hitap ettiği soruları önem taşımaktadır. Bu açıdan bakıldığında, ders kitabında yer alan metin ve resim içeriklerinin, öğrencilerin öğrenme, kavrama, özümseme ve düşünme seviyelerine uygun olarak özenle hazırlandığı görülmüştür. Örneğin, “Basteln” “el işi” metninde çocukların yaşlarına uygun yapabilecekleri el işi çalışmaları anlatılırken, metinde bahsedilen el işleriyle ilgili resimler aynı sayfaya yerleştirilerek metin desteklenmiştir.

Funkelsteine II ders kitabı ise, Siegfried Buck tarafından kaleme alınmış ve yine E. Dorner Yayınevi tarafından 1998 yılında Viyana’da yayımlanmıştır. Bu araştırmada, 205 sayfadan oluşan ve 1998 yılında yayımlanmış olan baskısı incelenmiştir.

İkinci sınıf almanca ders kitabı olan Funkelsteine II, konularına göre ayrılmış toplam 21 bölümden oluşmuştur. Bölümler yaklaşık olarak 10–15 sayfadan meydana gelmiştir. Her ana bölüm konusuna uygun bir resim vurgusuyla başlatılmıştır. Bu durum yeni bir bölümün başlangıcını anlamaları açısından öğrencilere yardımcı olmaktadır. Bölüm başlangıcında yer alan resimlerin devamında, bölümlerin ana başlıklarını yansıtan ve Funkelsteine I’e göre daha uzun ve daha kompleks fakat öğrencilerin düşünsel ve bilişsel seviyelerine uygun metinler ile resimler yer almıştır. Metinler belirgin şekilde yapılmış, hem öğretmen hem de öğrenciler için şeffaf bir şekilde sunulmuştur. Öğrenciler için her ana bölüm de sayfaların kenarlarına ayrı sembollerde çizilmiştir. Örneğin son bahar mevsiminin anlatıldığı sayfaların üst köşesine sararıp dökülen yapraklar, aynı şekilde ilkbahar mevsiminin anlatıldığı sayfaların üst kenarına da yeni açan çiçek resimleri yerleştirilmiştir.

2.1.2. Funkelsteine III – Funkelsteine IV: Temel Eğitim II

Volksschule Kufstein Temel Eğitim II seviyesinde üçüncü ve dördüncü sınıfların almanca dersinde ders kitabı olarak Funkelsteine III ve Funkelsteine IV kullanılmaktadır. Birinci ve ikinci sınıf ders kitaplarıyla aynı yayınevinde basılan bu ders kitapları, ikinci sınıf ders kitabı, Funkelsteine II’nde yazarı olan Siegfried Buck tarafından sırasıyla 1999 ve 2000 yıllarında ikinci sınıf ders kitabının düzenine benzer şekilde hazırlanmış ve basılmıştır. Funkelsteine III ders kitabı 208 olup, Funkelsteine II’ye göre daha kapsamlıdır. Funkelsteine IV ders kitabı ise, 223 sayfa ile serinin içerik bakımından en zengin kitabıdır.

Funkelsteine II gibi Funkelsteine III ders kitabı da 21 bölümden oluşurken, Funkelsteine IV’te 20 bölüm yer almaktadır. Bu kitaplarda da bölümler yaklaşık 10-15 sayfadan oluşmuştur. Her ana bölüm yine, öğrenciler ve öğretmenler için yeni bir

bölümün başladığına dair uyarıcı nitelikte olan bir resim vurgusuyla başlatılmaktadır. Örneğin, hayvanlarla ilgili bölümün başlangıcında tam sayfaya yerleştirilmiş bir baykuş resmi bulunurken, hasat ile ilgili bölümün başlangıcında tam sayfaya yerleştirilmiş sebze ve meyvelerin yer aldığı resim yer almaktadır. Öğrenciler için her ana bölüm de sayfaların kenarlarında bölümü kategorize eden sembollere de yer verilmiştir. Örneğin, okulun anlatıldığı sayfaların üst kenarında okul çantası, hasta olmanın anlatıldığı sayfaların üst kenarında ise ateş ölçer resmi bulunmaktadır. Konu başlıklarının sıralaması da Funkelsteine II ile benzerlik göstermektedir. Konular seçilirken ve sunulurken, geniş ölçüde çocukların ilgi alanları ile kendi yaşamlarından kesitler verilmeye dikkat edilerek, öğrencilerin kendi aralarında ve öğretmenleri ile karşılıklı iletişimlerinin artırılması sağlanmıştır. Örneğin “Julia Meldet Sich” “Julia Parmak Kaldırıyor” metninde; dersi anlamadığını öğretmenine söylemeye çekinen bir öğrencin yaşadıkları anlatılmaktadır. Bir sorun olduğunu gören aile, Julia’dan sorunu anlatmasını istemiştir. Julia, dersi anlamadığı zamanlarda öğretmenine bunu söyleyemediğini, sınıftaki diğer öğrencilerin kendisiyle alay etmesinden koktuğunu anlatmıştır. Bu durum karşısında, aile Julia’nın bundan utanması veya çekinmesini gerektirecek hiçbir durumun olmadığını anlatan bir konuşma yapmışlardır. Bunun üzerine Julia, kendisine güvenerek rahat bir şekilde öğretmenine dersi anlamadığını söyleyebilmiştir. Dahası, sınıftaki diğer öğrenciler alay etmek yerine, Julia’dan cesaret alarak kendilerinin de anlamadıklarını belirtmişlerdir. Bu öykü ile öğrencilerin, kendi yaşamlarından kesitler bularak bu konuda cesaretlenmeleri ve öğretmenleriyle iletişimlerini güçlendirmeleri amaçlanmıştır. Funkelsteine III ve Funkelsteine IV ders kitaplarında, eğitim planına, değer aktarımı müfredatına ve öğrencilerin seviyelerine uygun şekilde hazırlanan metinler ile Funkelsteine I ve Funkelsteine II metinlerinde yer verilen sosyal ve kültürel değerlere dair oluşturulan “hoşgörülü olma”, “saygılı olma”, “barışçıl olma”, “doğayı koruma” gibi algıların benimsetilmesi ve pekiştirilmesi amaçlanmıştır.

2.2. Metinlerin Analizi

Avusturya’da ilköğretim birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf seviyelerinde almanca ders kitabı olarak kullanılan Funkelsteine kitap serisinde yer alan metinler; Avusturya’da ilköğretim seviyesindeki öğrencilere kazandırılmak istenen sosyal ve kültürel değerler, bu değerlerin öğrencilere sunulmuş biçimleri ile amacı bakımından ele alınarak incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Metinlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi sonucunda; Funkelsteine kitap serisinde yer alan metinlerde ele alınan sosyal ve kültürel değerlerin “Toplum”, “Doğa”, “Çevre”, “Zaman”, “Ekonomi”, “Teknoloji ve Bilim” başlıkları altında toplandığı ve Avusturya’daki değerler eğitimi

için hazırlanan müfredat başlıkları ile uyum içerisinde olduğu saptanmıştır. Ayrıca, metinlerin büyük bölümünde Toplumsal ve Doğaya ait Değerler konularına daha fazla yer verildiği görülmüştür.

2.2.1. Toplumsal Değerler

Okul çağındaki çocuklar için, doğrudan yaşam ve eylem alanları olan okul yaşantısının anlamı büyüktür. Bu yüzden bu bölümde çocuklara kazandırılmak istenen toplumsal değerler için, çocukların deneyimlerinden, doğrudan sosyal çevrelerinden yola çıkılmıştır.

Bölümün amacı çocukların; daha geniş sosyal yapıları idrak etmeleri ve ilişkilendirmelerini; birbirlerini daha iyi tanımaları ve sosyal davranışlarını geliştirmelerini; farklı yaşam biçimlerini ve farklı bakış açılarını öğrenerek kendi yaşamlarında uygulayabilmelerini; toplumsal değerler ile normlara, insanların farklı davranışlarına karşı bakış açılarını değiştirme ve geliştirme becerisi edinmelerini; tolerans gösterebilme ve benimseme yeteneklerini geliştirmelerini; diğer bakış açılarına ve davranış biçimlerine karşı saygı gösterme ve sınır koyma becerisini kazanmalarını; bir arada iş birliği yapabilme, uzlaşma sağlama ve anlaşmazlıkları yapıcı bakış açısıyla çözebilmelerini sağlamaktır. Böylece, demokratik bir toplumun biçimlendirilmesinde, tüm insanların barış, güven ve huzur içinde bir arada yaşayabilmesinde esas olan bilgi, beceri ve davranışları kazanmış bireyler olmalarını sağlamaktır.

Funkelsteine I ve Funkelsteine II ders kitaplarında birinci ve ikinci sınıf çocuklarına kazandırılmak istenen toplumsal değerler şöyledir:

- ✓ Birlikte yaşam içindeki kuralları öğrenme.
- ✓ Birlikte yaşam içerisinde birbirine yardım etme, paylaşma, görev alma ve yerine getirme.
- ✓ Kutlamalarda, bayramlarda etkin rol oynama.
- ✓ Aile bireylerini tanıma ve rollerini anlama.
- ✓ Aile sevgisi ve birliktelik duygularını edinme.
- ✓ Ailede özel durumları kavrama (doğum, ölüm, vaftiz, düğün vb.).
- ✓ Farklı aile yapıları hakkında konuşma (ayrı aileler, büyük aileler, dünyaya yeni gelen kardeş vb.).
- ✓ Farklı akraba ilişkilerini anlama.
- ✓ Toplum içerisindeki kuralları ve düzeni anlama (arkadaşlık, oyun partneri, komşuluk vb.).
- ✓ Kendini tanıma ve tanıtmaya.

- ✓ Duygularını ve ruh halini tanımlayabilme.
- ✓ Birlikte yaşadıkları insanların farklılıklarını kabullenme ve izah edebilme.
- ✓ Birlikte yaşadıkları düzenin zorlukları hakkında konuşma.
- ✓ Şiddet durumunda doğru davranış sergileme.

Funkelsteine III ve Funkelsteine IV ders kitaplarında üçüncü ve dördüncü sınıf çocuklarına kazandırılmak ve pekiştirilmek istenen toplumsal değerler şöyledir:

- ✓ Birlikte yaşadıkları sınıfta ve okulda hak ve sorumluluklarını öğrenme ile hak ve kuralları tanıma, algılama.
- ✓ Birlikte kutlamalar düzenleme.
- ✓ Sınıfta demokratik kararlara katılım sağlama.
- ✓ Doğabilecek uyuşmazlıklara karşı çözüm odaklı olma.
- ✓ Aile hakkında konuşma. Farklı aile yapıları hakkında konuşma.
- ✓ Farklı topluluklar (oyun, spor, hobi grupları vb.) hakkında bilgi verme, anlayış geliştirme, görev tanımını kavrama.
- ✓ Topluluk içindeki özel durumları anlama ve uyuşmazlıklarda makul davranma.
- ✓ Günlük hayattaki uyuşmazlıkları drama yöntemi ile canlandırma, çözüm önerileri getirme.
- ✓ Farklı örnekler seçilerek diğer insanlarla birlikte yaşamayı kolaylaştırma. İnsanların farklılıklarını tanımlama, farklılığı anlama ve saygı duyma.
- ✓ Kendi zafiyetlerini, becerilerini, zayıf yönlerini anlatabilme.
- ✓ Kendi duygularını, arzularını, ihtiyaçlarını tanımlayabilme ve bunlarla başa çıkabilme.
- ✓ Çocuk algısıyla (hamilelik, doğum, evlenme, çıplak olma vb.) insan hayatında yaşanabilecek olaylar hakkında konuşma ve ilgi duyma.
- ✓ İnsanların bazı durumlarla nasıl başa çıktığını, ne tür davranışlar sergilediğini, bu durumlara karşı sorumluluk duygusuyla hareket edilmesi gerektiğini algılama.
- ✓ Hem dil hem de kültürel çeşitliği tanıma.
- ✓ Farklı yaşam tarzlarını, gelenekleri anlama, dünya düzenini saygıyla karşılama.
- ✓ Önemli kuruluşlar ve faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olma.

Funkelsteine I, Funkelsteine II, Funkelsteine III ve Funkelsteine IV ders kitaplarında işlenen toplumsal değerler; “Saygı”, “Sevgi”, “Özgüven”, “Yardımlaşma” ve “Sorumluluk” başlıkları altında verilmiştir.

2.2.1.1. Saygı

Bu bölümde; çocukların; aile yaşantısına, boşanan anne babaya, büyüklere, ölüme, aileye, farklılıklara, insanlara, insanların istekleri, seçimleri ve kararlarına, yabancılara, kanunlara, farklı gelenek göreneklere, söz hakkına, öğretmene, sınıf arkadaşlarına, yaşadığı çevrenin kurallarına, çevre ve doğaya, dini değerlere ve kişilere saygı konuları ile ilgili kazanımda bulunmalarını amaçlayan örnek metinler ile analizleri yer almaktadır.

Aile yaşantısına ve insanların seçimlerine saygı konusunun işlendiği “Wenn Mama ins Büro geht” “Anne Büroya Gittiğinde” adlı metinde, evin geçimini sağlayan bir anne ile evin diğer sorumluluklarını üstlenmiş bir babanın öyküsünde, çevredeki insanların bu durum ile ilgili yaptıkları çirkin yorumlar verilerek çocukların bu metindeki doğru ve yanlışları ayırt etmeleri sağlanmıştır. Metinde “Anne büroya gittiğinde baba evde kalır. Bu durumu insanlar tuhaf karşılayıp anlam veremezler. Gizlice konuşup fısıldaşrlar: Bu nasıl bir erkek? Çalışamayacak kadar tembel veya hasta mı?” (Funkelsteine I: Fürnstahl, 2010:120) ifadeleriyle, çocuklara, aile içinde yaygın bilinen anne-baba modellerinin dışında bir model tanıtılmıştır. Burada, babanın her zaman evin geçimini sağlayan, annenin evin diğer işleri ile ilgilenen kişi olması gerektiğini düşündüren geleneksel algı yok edilmeye çalışılmıştır. Anlatıcı bu öykü ile çocukların, babanın evdeki işlerle ilgilenip annenin para kazanarak evin geçimini sağlamanın tuhaf karşılanacak bir durum olmayıp, gerektiği zaman aile bireylerinin her sorumluluğu alabilecekleri fikrini benimsemelerini istemiştir. Bu sayede, çocukların, ilerideki aile yaşantılarında eşleri ile görev paylaşımı yaparken, her türlü sorumluluğu almaları, eşlerine ve toplumdaki her bireye saygı duymaları gerektiği fikrini daha çocuk yaşlardayken algılayıp benimsemiş, kalıp düşünceler yerine yeniliklere açık ve geniş bakış açısına sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

İnsanların kararlarına saygı gösterme konusunun işlendiği “Papa zieht aus” “Babam evden taşınıyor” adlı metinde, anne ve babası ayrılma kararı alan bir çocuğun, bu süreçten nasıl etkilendiği, neler hissettiği ve çocuğun en az hasarla bu durumu atlattığı için anne-babanın verdiği çaba anlatılmıştır. “Beni artık sevmiyor musun?” “Elbette seviyorum” der baba ve Bernd’i yanına çeker kollarına alır. “Annemi nasıl yalnız bırakırsın” der Bernd. “Annen de öyle olmasını istiyor” diye cevap verir baba. “Bunun seninle veya benimle hiçbir alakası yok. Annen ve ben ayrılıyor, sen ve ben değil. Sen benim her zaman oğlum olarak kalacaksın ve bende senin baban.” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadelerinden, ebeveyn boşanmalarında anne ve

babanın dikkat ettiği en önemli noktanın, çocuğun bu durumdan hasar görmesini ve kafasında oluşturduğu aile kavramının anlamını yitirmesini engellemek olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle, çocuklarına karşı çok dikkatli oldukları, onlarla yetişkin gibi konuşarak sözlü ve beden dilleriyle sevgilerini göstermekten kaçınmadıkları görülmektedir. Hayatın gerçeklerinden olan bir boşanma sürecinin anlatıldığı bu öykü ile kendi ebeveynlerinde veya çevrelerinde karşılaşılabilecekleri olası bir boşanma durumuna karşı çocuklarda, boşanmayı normal karşılayabilmelerini sağlayacak algı oluşturulmuştur. Bu algı ile çocuklara, aile kavramı ile ilgili sahip oldukları değerleri korumaları, boşanmayı normal karşılamaları ve boşanan insanlara saygı duymaları gerektiği fikri benimsetilmiştir. Bu sayede çocuklar, boşanmanın yalnızca karı koca ilişkisiyle alakalı bir durum olup, anne-çocuk veya baba-çocuk ilişkisini etkilemeyecek bir durum olduğunun bilincinde olacaktır. En önemlisi anne ile babanın bu durumu istediklerini ve bu şekilde daha mutlu olacaklarını bilerek büyüyecektir. Bu öyküde anlatıcı, oluşturmak istediği algı ve boşanma ile ilgili benimsetmek istediği fikirler sayesinde, çocukların boşanan insanlara karşı saygı duyan, bu durumu kabullenecek bilince sahip, bu konuda toplum baskısı oluşturmayan ve oluşabilecek baskıdan etkilenmeyen, evlilik kadar boşanmanın da her iki tarafın mutluluğu ve özgürlüğü için gerekli olduğunu görebilen medeni bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Büyüklerle ve ölüme saygı konusunun işlendiği “Peters Großvater” “Peter’in Büyükbabası” adlı metinde, büyükbabası ile vakit geçirmeyi seven, ondan hayata dair pek çok şey öğrenen bir çocuğun, büyükbabasını kaybettiğinde hissettikleri, ölüm ile ilgili düşünceleri, büyükbabasına duyduğu saygı ve sevgi anlatılmıştır. “Ona, uçurtma yapmayı ve bisikletin nasıl tamir edileceğini öğreten, okumak, oynamak, gezmeye gitmek için ona vakit ayıran, atlar için çantasında her zaman kesme şeker, örnekler için ise ekmek kenarı bulduran büyükbabası ölmüştü. Bugün toprağa verilecek. Pek çok insanın eşlik ettiği kalabalığın içinde dört adam siyah renkteki tabutu mezara taşıyordu.” (Funkelsteine III; Buck, 1999: 208) ifadeleriyle anlatıcı, çocukların yaşamın kaçınılmaz bir sonu olduğu, yaşamları boyunca insanların bu son ile karşılaşacakları ve sevdiklerini kaybedecekleri gerçeğini daha çocuk yaşlarda iken öğrenmelerini istemiştir. Çok sevdiği ve saygı duyduğu büyükbabasını kaybeden Peter’in akış açısından ölümü etimlemeye çalışmıştır. “İnsanların bazıları ağlamaktaydı. Peter ise ağlamıyordu. Çünkü onun için dedesi tam olarak ölmemişti. Peter artık kendisi okuyacak, kendisi uçurtma yapacak ve ekmek kenarı biriktirecekti. Bunları yaparken hep dedesini düşünecekti. Ona göre bir insan düşünüldükçe o insan aslında tam anlamıyla ölmemiş olacaktı.” (Funkelsteine III; Buck, 1999: 208) ifadeleriyle,

büyükbabasının ölümünü olgunlukla karşılayan, ona duyduğu sevgi ve saygıdan dolayı anılarını yaşatmak için çaba gösteren bir çocuğun öyküsünü vermiştir. Bu gerçeği işlerken çocuklarda, ölümün insanlarda üzüntüye neden olduğu, fakat bunun yalnızca maddesel bir yok oluş olup, eğer isterlerse sevdiklerini zihinlerinde ve kalplerinde yaşatmaya devam edebilecekleri algısını oluşturmak istemiştir. Böylece, ölümün korkulmayacak fakat mutlaka karşılaştıkları bir gerçek olduğu bilincine varmalarını hedeflemiştir. Bu algı ve bilinç sayesinde çocukların, ölümü sakin ve olgunlukla karşılayabilecek, sevdiklerini kaybettiklerinde onlara olan sevgi ve saygısını devam ettirebilecek bilinç ile kendi hayatlarını sürdürebilecek özgüven ve güce sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Büyüklerle ve tecrübelerine saygı konusunun işlendiği “In der S-Bahn” “Hızlı Tren’de” adlı metinde, hızlı tren hakkında torununa bilgi veren ve dikkat etmesi gereken hususları anlatan bir büyükanne ile torununun diyalogu verilmiştir. “Hızlı tren, lokomotif olmayandır” diye anlatmıştı büyükannesi. “Viyana’nın bir yerinden diğer bir yerine otobüs ya da tramvay ile ulaştığından daha kısa sürede ulaşırsın hızlı trenle. Ve şimdi dikkat etmelisin” der büyükanne. “Çünkü, hızlı trenler istasyonlarda çok kısa süre için durur. Binerken acele etmelisin. Ayrıca trenin hangi yöne gittiğine de dikkat etmelisin. Biz Mödling yönüne doğru gitmek istiyoruz.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle, büyükannesi ile birlikte vakit geçiren ve büyükannesinden hayata dair pek çok şey öğrenen bir çocuğun öyküsü verilmiştir. Anlatıcı, bir taraftan çocukların hızlı tren hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlarken, diğer taraftan doğru yöne giden hızlı trene binip binmediklerini mutlaka kontrol etmeleri, istasyonlarda çabuk ve dikkatli olmaları gerektiği bilincini oluşturmak istemiştir. Bu bilinci oluştururken, bunun gibi konularda büyüklerin kendilerine yol gösterecek tecrübelerine sahip oldukları fikrini benimsemelerini de hedeflemiştir. Bu algı ve bilinç sayesinde, çocukların büyüklerinin tecrübelerinden yararlanmayı bilen, büyüklerine karşı her zaman sevgi ve saygı duyan, dikkatli bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Aileye ve geleneklere saygı kavramının işlendiği “Ila aus Indien” “Hindistanlı İla” adlı metinde, Hintli bir ailenin evlenme geleneklerinin yanı sıra, büyüklerle ve aileye saygı, geleneksel kıyafetleri, birbirlerini selamlama törenleri, misafire gösterdikleri saygı ve yemek yeme alışkanlıkları gibi Hint kültürüne ait kavramlar verilmiştir. Metin ile çocuklara, kendi ailelerindeki saygı kavramıyla farklı kültüre sahip bir ülkedeki aileye saygı kavramını kıyaslama fırsatı verilmiştir. “Hindistan’da ebeveynlerin çocuklarının evliliklerine karar vermesi bir gelenek haline gelmişti. “Evet,

bugün Manu amca ile Mei teyze gelecekler. Düğünüm hakkında konuşacaklar.” İla 12 yaşındadır. Yaklaşık 4 yıl sonra evlenecektir. Fakat daha şimdiden plan yapılacaktır, çünkü babası en büyük kızı olan İla için becerikli ve zengin bir eş bulmak istemektedir.” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle anlaticı, çocuklara bazı kültürlerde çok genç yaşlarda evlilik sorumluluğunun alındığı ve geleneklerin her şeyin üzerinde duran manevi bir yaptırım unsuru olduğu, bu yaptırımların koşulsuzca uygulandığı ve saygı gösterilmesi gereken kuralları olduğunu anlatmıştır. Böylece, çocukların farklı kültürler arasında kıyaslama yapmalarını ve kendi kültürlerindeki olumlu veya olumsuzlukları fark etmelerini hedeflemiştir. Bir insanın hayatıyla ilgili en önemli kararlarından biri olan eş seçimi konusunda, söz hakkı olmayan ve aileye duyulan kayıtsız şartsız saygı karşısında, evliliğin sadece kabullenildiği bir kültür örneği karşısında, kendilerinin ne kadar şanslı ve özgür olduklarını anlamalarını istemiştir. Bu bilinç sayesinde, kendilerine her konuda saygı duyan ve söz hakkı veren ailelerine karşı sevgi-saygı duygularını pekiştirmeleri, kendi kararlarını alabilmenin verdiği özgüven ile daha özgür hissetmelerini amaçlamıştır.

Farklı yaşam koşullarına saygı konusunun işlendiği “Lien darf in die Schule” “Lien Okula Gidebilir” adlı metinde, Vietnam’da pirinç yetiştirerek yaşamlarını devam ettiren fakir bir ailenin kızı, Lien’in öyküsü anlatılmıştır. “Lien Vietnam’da yaşıyor. Lien’in ailesi pirinç yetiştiriciliği ile uğraşmaktadır. Aile oldukça yoksul olduğu için Lien ve erkek kardeşi de çalışmak zorundadır. Sabah erkenden annesiyle birlikte gemiye binerek pirinç tarlalarına giderler. Orada öğlen sonuna kadar çalışırlar.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle anlaticı, Vietnam’daki insanların zorlu yaşam koşulları ile okul çağındaki çocukların okula gidebilmek için ailelerine yardım etmek durumunda kalmaları ve verdikleri mücadeleye dikkat çekmiştir. “Lien üşüyen ayaklarını ve ağrıyan belini hissetmiyor bugün. Çok heyecanlı. Nihayet en büyük dileği gerçekleşecek ve okumayı yazmayı öğrenecek. Öğleden sonra Lien’in ilk okul günü olacak. Okula gitmek için gemiyle nehrin diğer yakasına geçecek. Öğretmen fakir öğrenciler için öğleden sonra ders vermektedir. Böylece bir taraftan ebeveynlerine yardımcı olabilecekken diğer taraftan bir şeyler öğrenecekler.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle çocukların, kendi yaşam koşullarını Vietnam’da yaşayan çocukların koşullarıyla karşılaştırmaları ve empati kurmalarını sağlamaya çalışmıştır. Bu sayede, her bakımdan refah içinde bir ülkede yaşadıkları için kendi yaşam koşullarının rahatlığını görmelerini, dünya üzerindeki bazı çocuklara göre daha şanslı olduklarının farkına varmalarını amaçlamıştır. Ayrıca, kendileri gibi okumaya ve başarılı olmaya çalışırken, günlük yaşamın getirdiği zorluklarla da mücadele etmek

zorunda kalan çocukların bulunduğunu ve onların saygıyı gerçekten hak eden işler başardıklarının bilincinde olan bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Farklı ülkelerin geleneklerine saygı konusunun işlendiği “Ein Tag in einer japanischen Volksschule” “Japon İlkokulunda Bir Gün” adlı metinde, Japonya’da ilkokula giden çocukların okul kıyafetleri ve okulun düzeni anlatılmıştır. “Dokuz yaşındaki ikiz kardeşler Keiko ve Yusuke okula gidiyor. İkisi de okul üniforması giyiyor. Kız olan Keiko, koyu mavi etek ve beyaz bluz, erkek olan Yusuke ise siyah kısa pantolon ve beyaz gömlek giyiyor. Aynı zamanda ad ve soyadlarının yazılı olduğu bir isimlik taşıyorlar. Yusuke’nin okuldaki diğer tüm erkek çocukları gibi siyah okul çantası var. Keiko’da okuldaki kızlar gibi kırmızı bir okul çantası taşımaktadır.” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle anlatıcı, Japon ilkokulunda okuyan çocukların giydikleri okul üniformaları ve okulun katı disiplini gibi özellikleri belirterek, çocukların, farklı ülkelerdeki yaşam kültürünün okul hayatına yansımalarını görmelerini istemiştir. Böylece, kendi yaşam kültürlerinin okul hayatlarına yansımaları ile Japon kültürünün Japon okullarındaki yansımalarını karşılaştırmalarını sağlamaya çalışmıştır. Yani, okula serbest kıyafet ile giden bu çocukların, Japonya gibi geleneklerine bağlı ülkelerde, bu gibi konularda daha disiplinli olduklarını ve katı kuralların bulunduğunu görmelerini istemiştir. Bu sayede, ülkeler arasındaki kültürel farklılıkların hayatın her alanında etkisinin olduğunu ve farklılıklar oluşturduğunu bilen, bu farklılıklara saygı duyan bilinçli bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Farklılıklara saygı konusunun işlendiği “Aus Glas” “Camdan” adlı metinde, herkesten farklı olarak camdan yapılmış bir çocuğun, insanların davranışları ve dikkatsizlikleri karşısında hissettikleri mecazi anlam katılarak anlatılmıştır. “Ben camdanım. Yolda giden tüm insanlar benim içimden birbirlerine bakmak için duruyorlar. Ancak yaramaz bir çocuk sırtıma çarpıyor. Düşüyorum... Zanguırr! bin parçaya ayrılmış yatıyorum” (Funkelsteine I: Fürnstahl, 2010: 120) ifadeleriyle anlatıcı, çocukların, bedensel ve zihinsel farklılıklara sahip olan insanlarla karşılaşmaları durumunda, bu insanlara farklılıklarını hissettirecek davranışlar sergilemenin onları üzebileceğini veya kırabileceğini anlamalarını istemiştir. Kendilerinin bu gibi farklılıklara sahip olmaları durumunda ne hissedecekleri ve kendilerine nasıl davranılmasını istedikleri gibi sorular sorgulatarak, çocukların empati kurmalarını sağlamaya çalışmıştır. Bu sayede, farklı insanlara, farklılıklara saygı duyup onları oldukları gibi kabul etmeleri ve dikkatli davranmaları gerektiği bilincini oluşturarak, farklılıkları benimseyip saygı gösteren bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Yabancılara ve onların farklı dini inançlarına saygı konusunun işlendiği “Sternschnuppen” “Yıldız Kayması” adlı metinde, yabancı olduğu bir ülkede yaşayan bir çocuğun, Mirko Juric’in hissettikleri ve yaşadıkları anlatılmıştır. “Bosna’dan Mirko Juric. On yaşındaydı ve bir yıldır Avusturya’da yaşıyordu. Almancası anlamaya ve dersi takip etmeye yetiyordu. O müslümandı. Yine de tatilde kiliseye gidebiliyordu. Her organizasyona katılıyordu: gezilere, yüzmeye, spora, oyunlara ve akşamları kamp ateşinde şarkı söylemeye bile çalışıyordu. Yine de her şeye yabancıydı ve akşamları yatakta ağlıyordu. Bu yüzden ona ana kuzusu gözüyle bakılıyordu.” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle, yabancı uyruklu ve farklı bir dini inanca sahip olan Mirko Juric’in, yaşadığı ülkeye uyum sağlayabilme çabasının öyküsü verilmiştir. “Orada!” diye bağırdı bir akşam Mirko. Gökyüzünde bir yıldız hızla geçip gitmişti. “Bir şey dile, Mirko!” diye seslenir diğerleri. “Yıldız kayması uğur getirir!” “Neden yıldız kayması şans getirir?” “Çünkü gökyüzünden gelir” diye dalga geçer Klaus. Birbirlerini dürterek gülmüşler. Şimdi sesli bir şekilde ne dilediğini söyle sonra geçerli olmaz. “İyi” der Mirko. Gözleri ışıldar. O zaman babamın ölmemiş olmasını ve buraya gelmesini diliyorum” der ve az önce ışıldayan gözlerinden yaş akmaya başlar.” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle, tüm çabasına rağmen arkadaşlarının Mirco ile alay etmesinin yanlış olduğunu ve Mirco’nun yalnızlığını çocuklara göstermeye çalışmıştır. Öykü ile anlatıcı, Mirco’nun hissettiklerini anlayabilen yabancı uyruklu çocukların duygularını paylaşırken, esasen Avusturya’lı çocukların Mirco’nun hissettikleri ile ilgili empati kurmalarını istemiştir. Bu empati ile çocuklarda, çevrelerinde bulunan yabancı uyruklu arkadaşlarına daha saygılı olmaları gerektiği bilincini oluşturup, bu fikri pekiştirmelerini hedeflemiştir. Bu sayede, insanları oldukları gibi kabul eden, evlerinden uzakta ve yabancı olduklarını hissettirmeyen, misafirperver, barışçıl ve arkadaşça duygulara sahip sağlıklı düşünen bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Yabancılara saygı konusunun işlendiği “Tu laechelt einem Fremden zu” “Tu Bir Yabancıya Gülümsüyor” adlı metinde, aynı dili bilmedikleri için birbirini anlayamayan bir taksi şoförü ile yolcusu arasında geçenler anlatılmıştır. “... Ama her defasında göz göze geldikçe birbirlerine gülümserler. Adam taksiden indikten sonra “dilini bilmiyorum, ama gülümsemenin dili tüm ülkelerde aynı sanki” diye düşünür Tu.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle, gülümsemenin insanların kalplerini açan bir anahtar ve önemli bir saygı göstergesi olduğu vurgulanmıştır. Anlatıcı çocuklarda, insanların birbirleriyle konuşmasından ziyade saygı göstermelerinin ve iletişim kurmalarının daha önemli olduğu algısını oluşturmaya çalışmıştır. Kültür ve dil farklılığının insanlar arasındaki iletişimde engel oluşturmadığı,

insanların birbirine saygı göstermesi gerektiği ve “gülümseme” gibi saygı göstermenin, iletişim kurmanın oldukça etkili ve evrensel bir yolunun olduğu bilincini oluşturmak istemiştir. Bu algı ve bilinç sayesinde çocukların, yabancı insanlarla iletişim kurmaktan korkmayan, kültürel farklılıklara karşı anlayış geliştirebilen, onlara saygı duyabilen ve gülebilen bireyler olmalarını amaçlamıştır.

İnsanların zayıf yönleri ile alay etme, onlara saygı gösterme konusunun işlendiği “Der tollpatschige Osterhase” “Beceriksiz Paskalya Tavşanı” adlı metinde, iyi niyetli fakat pek becerikli olmayan bir tavşanın öyküsü anlatılmıştır. “... Diğer tavşanlar biçare küçük beceriksizce tekrar güldüler ve o da bir süre ağladı. Ama yumurtaları tekrar sepete toplamaya başladığında renklerin içinde yumurtaların çok güzel görüldüğünü gördü. Diğer tavşanlar beceriksizin yumurtalarının ne kadar güzel olduklarını gördüklerinde gülmeyi kestiler ve sustular.” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadeleriyle, beceriksiz paskalya tavşanının iyi kalpliliği sayesinde çevresindeki güzellikleri fark edebilme özelliğine ve beceriksizliğinden dolayı onunla alay eden arkadaşlarının yanlış davranışlarına dikkat çekilmiştir. Bu öyküde kullandığı tavşan karakteri ile anlatıcı, çocukların empati kurmalarını hedeflemiştir. Bu sayede, insanların kendilerini iyi hissetmedikleri, işlerinin yolunda gitmediği zamanlarda, yeteneksiz veya eksik oldukları durumlarla alay etmenin yanlış, düşüncesizce yapılmış bir davranış olduğu bilincini oluşturmak istemiştir. Aynı zamanda, iyi kalpli insanların etraftaki güzellikleri görerek mutlu oldukları, kötü kalpli insanların ise bu güzelliklerden mahrum ve mutsuz yaşamaya mahkum olduklarını görmelerini istemiştir. Bu sayede, her insanın farklı özelliklere ve kendisine özgü becerilere sahip olduğu bilincine sahip, beceriksizliği veya eksikliği yüzünden insanlarla alay etmemesi gerektiğini bilen, saygılı ve erdemli bireyler olmalarını amaçlamıştır.

İnsanları dış görünüşleri ile değerlendirme, onlara saygı gösterme konusunun işlendiği “Traudi” adlı metinde, kilosundan dolayı kendisi ile sürekli alay edildiği için yaşadığı toplumdan, arkadaşlarından ve ailesinden kendisini soyutlayan bir çocuğun, gerçek arkadaşlık ve sevgi sayesinde topluma yeniden kazandırılması anlatılmıştır. “Pek çoğumuz Traudi’yi seviyoruz sanıyorum. Yalnızca Hansi Huber ve arkadaşları gibi birkaç budala, şişman olduğu için onunla alay etmektedir. “Kilolu” gibi benzer kelimeleri kullanarak ona seslenirler. Böyle bir davranışı bayağı buluyorum ve bunu Traudi’ye birkaç kez söylemek istedim. Söylemek istediğim anda arkasını dönüp hemen gidiyordu.” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) sözleriyle anlatıcı, kilosunu alay edilen Traudi’nin üzüntüsünü ve kendisini seven arkadaşlarından bile uzak durmasına

yol açan psikolojik durumunu görmelerini sağlayarak çocukların empati kurmalarını istemiştir. Bu sayede çocuklarda, insanların dış görünüşüyle alay etmenin, alay eden kişiyi küçültmekten başka bir işe yaramadığı algısını oluşturmaya çalışmıştır. “Traudi’ye karşı neden bu kadar acımasızsın? diye bağırdım Hansi’ye. “O kadar şişman değil. Ama sen iğrençsin, bu biraz kilolu olmaktan daha kötüdür” dedim ve sonra Traudi’nin yanına yüzdüm. Bu kez sırtını çevirmedi bana. Hatta ağlamayı durdurdu. Yüzmeden sonra birlikte okula döndük ve öğleden sonra onu ziyarete gittim.” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle de, alay eden öğrencilerin yanı sıra onunla gerçekten arkadaş olmak isteyen bir arkadaş modeli vermiştir. Buradaki amaç, çocukların doğru, erdemli davranışları ayırt etmeleri, insanların dış görünüşleriyle alay etmenin yanlış, bayağı ve erdemsiz bir davranış olduğu, insanı insan yapan manevi değerlerin bulunduğu gerçeğini görmelerini istenmiştir. Bu sayede, insanları davranışlarıyla değerlendirmenin doğru ve insani bir tutum olduğu bilincine sahip, bu davranış biçimini benimsemiş saygılı bireyler olmalarını amaçlamıştır. Aynı zamanda yanlış davranışlar sergileyen insanları uyarabilecek bir duyarlılığa sahip olmalarını da hedeflemiştir.

Konuşan bir insanı dinleme, saygı gösterme konusunun işlendiği “Wir” “Biz” adlı metinde, insanı insan yapan özelliklerden olan ve aralarında iletişim kurmada önemli bir yeri olan konuşmanın ele alındığı dürtükte, karşılıklı konuşma sırasında insanların dikkat etmesi gereken noktalar anlatılmıştır. “Ben benim, sende sen. Ben konuştuğumda, sen dinlersin. Sen konuştuğunda, ben seni dinlerim çünkü seni anlamak isterim.” (Funkelsteine I: Fürnstahl, 2010: 120) ifadeleriyle anlatıcı; insan ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesinde en hassas nokta olan dinlemenin önemini vurgulamıştır. Çocuklarda, insanların kendilerine özgü bireysel düşüncelere ve bu sayede farklı karakterlere sahip oldukları, karakterlerinin de davranışlarına ve konuşmalarına yansıdığı algısını oluşturmak istemiştir. Bu algı sayesinde, insanların farklılıklara sahip bireyler olduğu, onları tanıyıp anlamak için dinlemek ve saygı göstermek gerektiği fikrini benimsemelerini sağlamaya çalışmıştır. Böylece, çocukların kendi fikirlerini özgürce ifade edebilen, karşısındaki insanı dinleyebilen, farklı fikirlere saygı gösterebilen ve daha sağlıklı ilişkiler kurabilen bireyler olmaları amaçlanmıştır.

Bir topluluktaki insanlara, onların isteklerine ve demokrasiye saygı konusunun işlendiği “Zwei ganz Brave” “İki Pek Uslu” adlı metinde, öğretmenin verdiği bir görev için birbiriyle kavgaya eden iki iyi arkadaşın öyküsü ile bu sorunu çözebilmek için öğretmenin bulduğu çözüm anlatılmıştır. “Bu hafta içinizden en uslu olan bir kişi

haftaya tahtayı temizleme görevini üstlenecek. Pazartesi sabah tahtayı temizleme görevini kim alacak? diye sorar öğretmen. Mario: “Ben tabii ki!” ve “Ben geçen hafta çok usluydum.” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadeleriyle, aslında öğrencilerin pek sevmediği işlerden biri olan tahta silme görevi için öğretmen istediğinde uslu durmayı bile göze alan öğrenci modeli verilmiştir. Bu öykü ile anlatıcı; çocuklarda, istemedikleri bir durum bile olsa gerekli olduğu zamanlarda sorumluluk almaktan kaçmamaları gerektiğini anlatmak istemiştir. Aldıkları sorumluluğu yerine getirmek için gerekli bilinç ile kendilerine ve aldıkları sorumlulukla ilgili kişilere saygı duymaları gerektiği algısını oluşturmaya çalışmıştır. Bu sayede, kendisine ve başkalarına karşı saygılı, sorumluluk sahibi bireyler olmalarını amaçlamıştır. Öykünün devamında yer alan; “Kasıntı” diye seslendi Susi. “Sadece öncelikli olmak istiyorsun!” “Bu doğru değil” diye bağırıp kenara iter Mario Susi’yi. Susi de kaval kemiğine bir tekme atar Mario’nun...” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadeleriyle ise, tahta silme görevini üstlenmek için birbirlerine saygısızca sözler söyleyen, hatta biraz daha ileri gidip kavga eden Susi ile Mario’nun davranışlardaki yanlışlıkları algılayıp özümsemelerini istemiştir. Bu algı sayesinde, insanlara saygılı, doğru davranışlar sergileyen bireyler olmalarını hedeflenmiştir. Görevlendirmeyi kendisi yapmayıp, öğrencilerin seçeceği bir şekilde sıraya koymak isteyen öğretmenin “Bu yüzden tartışmanızı istemedim” “Nöbeti nasıl sıraya sokacağınıza dair bir fikriniz var mı?” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) sözleriyle de anlatıcı, statüsü, mesleği ne olursa olsun insanların birbirinin fikrine değer verip saygı göstermesi gerektiği, ancak ve ancak saygının varlığında huzurlu ve sağlıklı bir ortamda yaşayabilecekleri fikrini benimsemelerini ve saygının önemini pekiştirmeyi amaçlamıştır.

Sınıf arkadaşlarına saygı konusunun işlendiği “Uli und Ich” “Uli ve Ben” adlı metinde, sıra arkadaşı Uli’nin davranışlarından rahatsız olup daha fazla onun yanında oturmak istemeyen ve daha sonra yaptıklarının yanlış olduğunu anlayan Petra’nın öyküsü anlatılmıştır. “Uli’nin yanında oturmak istemiyorum artık” dedim öğretmenime. “Nerede oturmak istiyorsun, Petra?” diye sordu. “Peter’in yanına” dedim. Masadaki tüm eşyalarımı topladım ve Uli’ye bir şey söylemeden yerimden ayrıldım. Uli’de bir şey demedi. Orada öylece durdu ve baktı, gözleri dolmuştu.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle anlatıcı, rahatsızlığını öncelikle arkadaşıyla paylaşıp onu uyarması gerekirken, öğretmenine şikayet edip hiçbir şey söylemeden arkadaşını terk eden Petra’nın öyküsü ile çocukların bu konuya ilişkin empati kurmalarını istemiştir. Petra’nın yaptığı davranışın yanlışlığını fark etmelerini ve Uli’nin hissettikleri ile empati kurarak doğru davranış biçimini kazanmalarını sağlamaya çalışmıştır. Bu sayede

insanlara saygılı olma, onların duygularını anlama ve hoşgörölü olmaya çalışma ile bu konuda anlayış geliştirme becerilerini pekiştirmelerini amaçlamıştır. “Eski yerime tekrar neden oturduğumu bende bilmiyorum. Fakat eşyalarımı çıkarmak istedim... Uli'nin yanında ne zamandır oturduğumu bilmiyordum. Bazen koluma dokunması yüzünden pek çok kez yanlış yazmışlığım vardır. Ama şimdi buna göz yumulabilir diye düşünüyorum. Eskisi kadar hareketli değildi de artık.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadelerinde ise, Petra'nın duyduğu pişmanlığı göstererek, Petra'nın davranışındaki yanlışlık için oluşturdukları algıyı pekiştirmek istemiştir. Çocukların, ufak tefek şeylerin bazen sinir bozucu olsa da, arkadaşlığı bozmaya değmeyecek küçük ayrıntılar olduğu ve göz ardı edilerek arkadaşlığı kolay harcamamak gerektiği fikrini benimsemelerini hedeflemiştir. Uli'nin de daha dikkatli davrandığını vurgulayarak, gerçek arkadaşlıkta affetmenin ve affettirmenin önemli olduğu, kendi davranışlarını gözden geçirmeleri ve bundan sonraki insan ilişkilerinde saygı, sevgi, hoşgörü ile sabrı ön planda tutmaları gerektiği bilincine sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Kanunlara saygı konusunun işlendiği “Was tun?” “Ne Yapmalı?” adlı metinde, hırsızlık yapan bir kız çocuğunun yaptığı yanlış anladıktan sonra hissettikleri ve yaşadıkları anlatılmıştır. “Saat çoktan akşamın altısı olmuştu. Sascha eve gitmeye korkuyor. Saatlerdir şehirde dolaşıyor. Nereye gideceğini bilmiyor. En sonunda eski belediye binasının merdivenlerinde oturur. Çaresizdir ve ağlamaya başlar. O anda arkadan bir el omzuna dokunur. Sascha korkmuş bir şekilde bakar.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle anlatıcı, hırsızlık gibi kötü ve yasadışı bir davranışı sergileyen Sascha'nın başına gelenleri en basit haliyle çocuklara göstermeye çalışmıştır. “Genç bir bayan “Ne oldu ki, neyin var?” diye sorar kibarca. “Evimizin köşesindeki süpermarketten oyuncak araba çalarken yakalandım. Satıcı beni alıkoymuştu ki elinden kurtulup kaçmayı başardım. şimdi eve gitmeye cesaretim yok. Belki polis orada beni bekliyordur” diye hıçkırarak ağladı Sascha. “Nerede oturuyorsun ki?” diye bilmek istedi bayan. “Gel!” dedi. “Seni eve bırakayım.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle, kendi yaşlarında bu yanlış yapan Sascha'nın yaşadıklarını ve korkusunu anlatarak, çocuklarda toplumsal kurallara ve yasalara aykırı davranış sergilemenin kötü ve yanlış bir davranış şekli olduğu bilincinin oluşmasını ve bu fikri benimsemelerini istemiştir. Bu bilinç sayesinde, insanlara ve topluma saygı duyan, yasalara uyarak toplumun huzurunu bozmayan, sağlıklı düşünebilen, adaletli bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Yaşanılan yerin kurallarına ve koşullarına saygı konusunun işlendiği “Anpassung ist das halbe Leben” “Uyum Sağlama Yaşamın Yarısıdır” adlı metinde, şehirde yaşamak durumunda kalan hayvanların şehir yaşamına uyum sağlama süreci anlatılmıştır. “Şehirde yaşayan hayvanlar gecenin yapay ışıklarına, araç ve motorların gürültüsü ile insanlara alıştılar. Kilise kuleleri, gökdelenler, fabrika koridorları ve tavan araları kayalar ile mağaraların yerini almakta. Şehir hayatı hayvanların gerçek davranışını değiştirmektedir. Sadece yeni çevrelerine adapte olabilen hayvan türleri daha uzun ömürlü olabilmektedir.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadelerinde, doğal yaşam alanlarının tahrip edilmesi vb. gibi sebeplerden dolayı, şehirde veya şehir civarında yaşamak durumunda kalan hayvanların şehre adapte olma süreçleri ile anlatıcı, çocuklara doğal seçim kanununu anlatmak istemiştir. Yani, canlıların diğer canlılarla ve çevrenin zorlu koşullarına karşı savaşmak zorunda kaldıkları ve bu koşullara uyum sağlamada gösterdikleri başarı kadar hayatta kalabilme şanslarının olduğu algısını oluşturmayı hedeflemiştir. Hayvanlardaki doğal seçim kanunundan yola çıkarak çocuklarda oluşturduğu algı ile kendilerinin de yeni bir yerde yaşamak zorunda kalmaları durumunda, yaşadıkları yerin koşullarına ve kurallarına uyum sağladıkları ve çevreleri ile insanlara saygılı oldukları sürece ayakta durup başarılı olabilecekleri fikrini benimsetmeyi amaçlamıştır.

Doğaya saygı, çevre kirliliği ve doğa korunma konusunun işlendiği “Ein Bach liest Zeitung” “Bir Akarsu Gazete Okuyor” adlı metinde, insanların sorumsuzluğu ve dikkatsizliği sonucunda giderek kirlenen bir akarsuyun hissettikleri anlatılmıştır. “Suyum kokuyorsa ben ne yapabilirim ki! Beni çöp ve kirli atıklarla kirleten insanlar sonuçta! Bir de şikayet ederler sonra. “Ayıp!” Bulanık suyunun içinde hızla döndürmeye başladı gazeteyi, tâki bir bisiklet direksiyonuna takılana dek. Dalgasıyla tam da gazeteyi yırtacakken “grev” başlığı dikkatini çeker. “Fabrika işçileri, iş yerleri çok sağlıksız ve kirli olduğu için grev yapıyordu!” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle anlatıcı, dikkatsizlik ve sorumsuzluk sonucu kirlenen akarsuyun bu duruma daha fazla tolerans gösteremeyip grev yaparak insanlara tepkisini gösterdiği öykü ile doğayı korumanın önemi vurgulamıştır. Çünkü çocukların, canlıların yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan her şeyi doğanın onlara sunduğunu fark etmelerini, fakat bunun yanı sıra bu kaynakların sınırsız olmadığını görmelerini istemiştir. “Hoppala!” diye mırıldandı akarsu ve yazıyı tekrar okudu, “Hoppala! ben insanlar için çalışıyorum; makinalarını serinletiyorum, park sularını dolduruyorum, gemilerin hareket edebilmesi için nehirlere ve elektrik üretebilmesi için hidroelektrik santrallerine su aktarıyorum. Karşılığında onlar beni kirletiyorlar! Ben de grev

yapıyorum! ... İnsanlar suyumu temiz tutmaya söz verene kadar grevdeyim ” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle de diğer taraftan, bu konuda bilinçsiz olan insanların hiç bitmeyecekmişçesine doğadaki kaynakları kirletmeye devam etmeleri halinde, bu kaynakların tükenmesine, doğanın dengesinin bozulmasına neden olacağını ve bunun sonucunda olabilecekleri çocuklara göstererek, doğa koruma bilincini oluşturmayı hedeflemiştir. Bu sayede, canlıların doğa olmadan yaşamlarını devam ettiremeyeceği gerçeğinin bilincinde, doğayı korumanın önemini anlamış, çevreye saygılı bireyler olarak yetişmeleri amaçlanmıştır.

Dini değerlere ve kişilere saygı konusunun işlendiği “So ward der Herr Jesus geboren” “ Hz. İsa Bu Şekilde Doğmuştur” adlı şiirde, İsa peygamberin hayatının pek çok kişi tarafından bilinmeyen özellikleri anlatılmıştır. Şair, İsa peygamberin ve ailesinin çektiği sıkıntıları dizelerinde işleyerek çocukların, İsa peygamber ile empati kurup ona karşı oluşan acıma duygusuyla dine yönelmelerini hedeflemiştir. Bunu sağlarken çocuklarda, aslında bilinen ve düşünülenin aksine peygamberlerin hayatlarının bolluk, bereket ve saltanat içerisinde geçmediği, normal insanlar gibi onlarında sıkıntılar yaşadıkları ve bunlara rağmen kutsal emanetlerini etraflarına yaydıkları bilincini oluşturulmayı amaçlamıştır. Empati kurdurularak oluşturulan bilinç, anlama ve acıma duygusu sayesinde öğrencilerin manevi yönlerini geliştirerek dine yönelmeleri ve farklı dini inançlara saygı duyan bireyler olmalarını amaçlamıştır.

*İsa bu şekilde doğmuştur
Soğuk bir gecede ahırda
Fakirler üşümüştürdi
Zenginler sıcacık yerlerinde otururken
Babası marangozdu
Annesi bir besleme
Hiç paraları olmamıştı
Sıkıntı çekmişlerdi elbet
Hiçbir ev sahibi
Onları içeri almamıştı
Bir ahıra kafalarını sokabildikleri için
O kadar mutluydular ki
Çocuklarını samanların üstüne koydular. (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223).*

2.2.1.2. Sevgi

Bu bölümde çocukların; kardeş, anne baba, aile, arkadaş, insan, hayvan, kitap ve dünya sevgisi ile aşk, karşı cinse sevgi, yabancılara sevgi, dünyadaki tüm insanları eşit görme ve sevme, dini değerleri sevme, barış isteği, hediye almanın önemi, canlıları koruma bilinci konuları ile ilgili kazanımda bulunmalarını amaçlayan örnek metinler ile analizleri yer almaktadır.

Kardeş sevgisi konusunun işlendiği “Basteln” “El işi” adlı metinde, birbirleriyle vakit geçirmekten hoşlanan, arkadaş olan ve birbirlerine yardım eden iki kardeşin yaşadıkları anlatılmıştır. “Lena ve kardeşi el işi yapıyorlar. Lena kutulardan bir robot yapıyor. Lena robotunu sulu boya ile boyuyor. Mario gemiler yapıyor. Akşam gemilerini küvette yüzdürmek istiyor.” (Funkelsteine I: Fürnstahl, 2010: 120) ifadeleriyle anlatıcı, kardeş ile geçirilen güzel ve eğlenceli zaman örneğini vererek, çocukların kardeş sevgisine yönelik duygularını yoğunlaştırmak ve güçlendirmek istemiştir. Kardeşlerin iyi anlaşabileceği veya anlaşmaları gerektiği algısını oluşturarak çocuklarda, kardeşliğe ait güzel hisleri kuvvetlendirmeyi, kan bağı ile kardeş olmanın yanı sıra, aynı zamanda iyi arkadaş olabilecekleri fikrini benimsemelerini hedeflemiştir. Bu sayede, kardeş ve aile sevgisinin aileyi bir arada tutan kutsal bir duygu olduğunun bilincinde olan, sevgi dolu bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Anne sevgisi ve hediye almanın önemi konusunun işlendiği “Das Weihnachtsgeschenk” “Noel Hediyesi” adlı metinde, zaman ve emek harcayarak annesi için Noel hediyesi hazırlayıp, sürpriz yapmak ve ona olan sevgisini göstermek isteyen, fakat bir talihsizlik sonucu hazırladığı hediyeye zarar veren çocuğun yaşadıkları anlatılmıştır. “Nihayet şal bitti. Yakında Noel var. Max yaptığı desenle gurur duyuyor. Bu sırada merdivenden gelen adımları duyuyor. “Ah! Annem mi?” Aceleyle şalı kapatırken fırçaya çarpıyor, fırça şalın üzerine düşüyor ve yaptığı desenin ortasında koca bir boya lekesi oluşuyor. Annesi içeri giriyor. “Ne yapıyorsun ki orada? diye soruyor.” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadeleriyle anlatıcı, çocuklarda aileye duyulan sevgi, değer verme ve ait olma duygularının güçlendirilmesini, aynı zamanda hediye alıp vermenin insanları mutlu edeceği ve sevgi bağına kuvvetlendireceği algısını oluşturulmak istemiştir. Ayrıca, “Max ağlamaya başlıyor. Teselli edecek şekilde Max’ın başını okşuyor. Bu sırada fırçayı alıp boya lekesinden dikkatlice bir çiçek çizerek “Dışındaki birkaç leke nerdeyse anlaşılıyor bile” diyor. “Hayır” diyor Max suratını asmış bir şekilde, “bunu sadece öylesine diyorsun ve sürprizi de kaçtı.” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadeleriyle de, annenin çocuğunu teselli etmek için söylediği sözler ve davranışlar ile çocukların gözündeki iyi kalpli, her şeye çözüm bulabilecek güce sahip anne modeli algısının pekiştirilmesini hedeflemiştir. Bu sayede çocukların, ailesini seven, değeri ne olursa olsun hediye vermenin sevgiye dair duyguları yoğunlaştırdığının, önemli olanın birini sevmek ve düşünmek olduğunun bilincinde olan bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Anne-Baba sevgisinin işlendiği “Tandem” adlı metinde, ebeveynleri boşanmış olan bir çocuğun hissettikleri “Babamı, iki haftada bir pazar günleri görebiliyordum. Annem ondan ayrıldı. “Masadan ve yataktan” ayrıldı diyor annem. “Tüm evden” derdim ben olsam. Babamın yeni evine çok sık gitmiyoruz. Onunla daha çok dışarıda vakit geçiriyoruz.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle verilmiştir. “Leo” dedi dün bana babam, “Leo bir Tandem satın aldım. ... Sonuç olarak, her şeye rağmen birlikte olmayı başardık. Akşam eve geldiğimde annem bana “nasıldı?” diye sorduğunda “idare eder!” diye cevap verdim. Ona, babamın sıcak sırtına bazen başımı koymanın çok güzel olduğunu söyleyemedim. Bunu babama bile söylemem ama bahse girerim ki o bunu hissetmiştir.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle anlatıcı, boşanmanın onu nasıl etkilediği ve nasıl bir algı oluşturduğu, ayrıca tüm olanlara rağmen anne-babasına olan sevgisi sayesinde onlar ile vakit geçirmekten duyduğu mutluluğu anlatmıştır. Böylece çocukların, boşanmanın normal bir durum olduğu, yalnızca anne ve baba arasındaki ilişkiyi etkileyen bir durum olup, çocuğun anne veya babasıyla olan ilişkisinde hiçbir değişiklik yaratmayacağı fikrini benimsemelerini istemiştir. Bu öyküde olduğu gibi, böyle bir durum karşısında çocukların, anne babalarını yargılamayan, onlara olan sevgi, saygı ve bağlılığını yitirmeyen, insanların isteklerine karşı anlayış gösterebilen adaletli bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Aile sevgisinin işlendiği “Die Geschichte vom Wanderkuss” “Yol Alan Öpücüğün Hikayesi” adlı metinde, büyükannesinden aldığı öpücüğün büyükannesine aileden biri tarafından verildiğini, kendisinin aldığı öpücüğü başka bir aile bireyine vereceğini, daha sonrasında bu durumun tüm aile bireyleri arasında bir sirkülasyon oluşturduğunu ve bunun aileyi bağlayan çok büyük bir güç olduğunu düşünen çocuğun hissettikleri anlatılmıştır. Öyküde, büyük bir ailenin çok basit gibi görünen bir öpücük ile birbirine sevgisini göstermelerini çok etkili bir şekilde okuyucuya vermiştir. Böylece, okuyan hemen herkeste sevgi dolu, sıcacık bir aile ortamında yaşama isteğine dair duygular uyandırmak istemiştir. Bu sayede çocuklarda, sevginin aileyi birbirine bağlayan çok büyük bir güç olduğu bilincini oluşturmaya ve bu bilinci pekiştirmeye çalışmıştır. Böylesine sevgi dolu bir aile ortamına özendirilerek, aile sevgisi, bağlılık, birliktelik ve ait olma duygularının güçlendirilmesi ile çocukların sevgilerini göstermekten kaçınmayan bireyler olmalarını amaçlamıştır.

...Sürekli yol alan öpücüğün gerçek hikayesini biliyor musunuz? Bu gerçekten doğru, çünkü bunu yani kocaman öpücüğü bana büyükannem bizzat kendisi verdi. Ben de onu anneme hediye ettim. O da, işten yeni gelen babamın yanağına kondurdu, gözlerimle gördüm. Babam, uzun bir süre kendinde sakladı öpücüğü, hatta gece yatağına götürdü. Ama

bir sonraki sabah kahvaltıda o kocaman öpücüğü kardeşim kaptı. Kısa bir süre sonra onu yanına alıp tavşan kümeslerine doğru koştu ve büyükbabamıza verdi. Bu şekilde muhtemelen yine büyükanneme geri gelmiş olmalı, çünkü az önce büyükannem beni kollarının arasına aldı ve yanağımın arkasında ne var biliyor musunuz? (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208).

Arkadaş sevgisi ve güven konusunun işlendiği “Hoffentlich sagt Kathi nichts” “Umarım Kathi Bir Şey Söyemez” adlı metinde, yaptığı hataya rağmen arkadaşının gösterdiği büyüklük karşısında utanıp arkadaşına güven ve sevgi duyan bir çocuğun öyküsü anlatılmıştır. “Umarım Kathi eteği hakkında bir şey söylemez! Max, öğretmenine bir şey söyleyip söylemediğini takip etmek için sürekli Kathi’ye bakıyor. Kathi kendi sırasında oturuyor ve Max’a hiç bakmıyor. Dersten sonra Max içi ferahlamış bir şekilde eve yürüdü. Kathi onu ele vermemiştir!” (Funkelsteine I: Fürnstahl, 2010: 120) ifadeleriyle anlatıcı, arkadaşının yaptığı yanlış davranışı öğretmenine söylemeyip akıllı ve güvenilir bir arkadaş modeli vermiştir. Bu öykü ile çocuklarda, arkadaşlığın hoşgörülü olmayı gerektirdiği, güven ve sevgi kazanmanın önemli olduğu, bazen iyilik yapılarak insanlara etkili şekilde ders verilebileceği algısını oluşturmak istemiştir. Bu algı ile çocukların, ilişkilerinde sevgi ve güven duygularının önemini bilincinde olan bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Karşı cinse sevgi ve aşk konusunun işlendiği “Stefan mag Sonja” “Stefan Sonja’dan Hoşlanıyor” adlı metinde, okul yıllarında karşı cinse duyulan ilk hislerden, bu hislerin saflığından ve boyutundan bahsedilmiştir. “...O Sonja’nın yanında oturmayı çok seviyor. Erkekler Stefan ve Sonja ile dalga geçiyor. Kızlarda onlara takılıyor. Onlar: “Stefan Sonja’ya aşık.” veya “Sonja Stefan’e aşık oldu.” diyor. Stefan kızarıyor... Stefan ondan hoşlanmasına rağmen Sonja’nın yanında oturmak istemiyor artık. Nerden bilecekler Sonja’ya aşık olduğumu, diye düşünüyor Stefan. Ben ona aşık değilim ki! Ondan hoşlanıyorum! Ve bitti!” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadeleriyle anlatıcı, karşı cinse duyulabilecek ilk hislerle ilgili olarak, çocuklarda oluşacak ilk cinsellik duygularının eğitimini vermeyi hedeflemiştir. Çocuklarda, sevgi ve cinsellik ile ilgili hislerin çok normal olduğu, sevginin insanlar arasındaki en güçlü bağ ve gizlenmemesi gereken çok özel bir duygu olduğu bilincini oluşturmayı istemiştir. Bu bilinç sayesinde, hangi yaşta olurlarsa olsunlar sevgisini söylemekten ve göstermekten kaçınmayan özgüveni yüksek bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Karşı cinse sevgi ve aşk konusunun işlendiği “Gar nicht einfach” “Hiçte Basit Değil” adlı şiirin aşağıda yer alan dizeleriyle şair, çocuklara, aşık olmanın ve sevmenin güzel bir duygu olduğunu anlatırken, diğer taraftan ilk cinsellik duyguları için bilgi

vermek istemiştir. Karşılıksız aşk yaşamının insanları üzebileceği, fakat bu durumu olgunluk ve saygı ile karşılamaları gerektiği fikrini benimsetmeyi hedeflemiştir. Bu bilinç ile çocukların, karşı cins ile olan ilişkilerinde saplantısı olmayan, olumsuzlukları olgunlukla karşılayıp sağlıklı bir şekilde yaşamını sürdürebilecek özgüvene, sevgiye, saygıya ve barışçıl dünya görüşüne sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

*Anita Charli'yi istiyor,
Betina Ben'i,
Ama Benjamin
Astrid'i istiyor,
Ve Astid ise Sven'i.*

*Tom Susanne'yi istediğini söylüyor,
Susanne yalnızca Joe'yu istiyor... (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208)*

Karşı cinse sevgi, aşk ve kıskançlık konusunun işlendiği “Im dritten Schuljahr kam Katja” “Üçüncü Sınıfta Katja Geldi” adlı metinde, kıskançlık duygusunun iki iyi arkadaşın arasına giriş öyküsü anlatılmıştır. “Ingo ve Karl her zaman çok iyi arkadaştı. Her zaman iyi anlaşılırdı. Ama üçüncü sınıfta Katja geldi. Katja ile birlikte kıskançlıkta geldi. Ingo Katja'yı güzel buluyor. Karl Katja'yı akıllı buluyor... Şimdi Ingo ve Karl bu yüzden korkunç bir kavgaya tutuştu... Yan yana geldikleri zaman kavga ediyorlar. Fakat Katja'ya yakın olabilmek için sık sık birbirlerini görmek ve yan yana gelmek zorundalar. Bu da Katja'nın sinirini fazlasıyla bozmaktaydı.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle anlatıcı, aynı kızdan hoşlanmaları sonucunda, kıskançlık duygusunun esiri olup araları bozulan ve kavga eden iki erkek arkadaşın öyküsündeki yanlışlığı göstermek istemiştir. Bu sayede çocukların, kıskançlık gibi ilişkilerine ve kendilerine zarar veren kötü duygulara kalplerinde yer vermeyen, aşk, sevgi, saygı gibi ruhlarını ve ilişkilerini besleyecek pozitif duygulara sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Karşı cinse sevgi, aşk ve özgüven konusunun işlendiği “Peter und Ayşe” “Peter ve Ayşe” adlı şiirde, birbirinden hoşlanan fakat bunu söylemek için cesareti olmayan, farklı kültürlerden gelen iki arkadaşın gülümsemeye başlayan öyküsü anlatılmıştır. Şair çocuklarda, sevginin ırk, din, renk ayrımı olmaksızın her şeyin üzerinde evrensel bir güç olduğu, insanların korkmadan, çekinmeden sevgilerini hissettirmeleri ve söylemeleri gerektiği bilincini oluşturmak istemiştir. Bu bilinç sayesinde, sevginin gücüne, kutsallığına ve evrenselliğine inanan, sevgisine sahip çıkan, sevgisini göstermekten çekinmeyen özgüveni yüksek bireyler olmalarını amaçlamıştır.

*Peter Ayşe'yi seviyor
Ama merak ediyor: Nasıl*

Bunu ona söylemeli miyim?

...

Ayşe Peter'i seviyor

Ama merak ediyor: Nasıl

Bunu ona söylemeli miyim?

...

Birden birbirlerine

gülmeye başlarlar

...

bunun için

yalnızca biraz cesaret gerekiyordu. (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223).

Barışçıl olma ve insan sevgisi konusunun işlendiği “Machen wir Frieden” “Barış Yapalım” adlı şiirde, dünyanın her yerinde barışın hakim olmasının önemi ve gerekliliği anlatılmıştır. Şair çocuklarda, barışın olmadığı yerde kavga ve savaşın hakim olacağı, kavga etmenin, savaşmanın hiçbir sorunu çözmeyeceği bilincini oluşturmak istemiştir. Dünya üzerindeki insanların birlik ve beraberlik içerisinde, güvenli ve huzurlu bir ortamda yaşayabilmeleri için, barışın ve sevginin muhakkak zorunlu olduğu fikrini benimsetmeyi hedeflemiştir. Böylece çocukların, her zaman sevgi, saygı, hoşgörü gibi pozitif ve barışçıl duygulara sahip, dünya üzerinde sevginin ve barışın hakim olması gerekliliğine inanan, bu bilinç ve inanca göre davranan bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Barış yapalım, kavga kaybolsun!

Barış yapalım burada ve şimdi.

Barış yapalım. Kaybolsun savaşlar.

Barış zaferden daha güzeldir.

Barış yapalım, kuzey'de ve güney'de, doğu'da ve batı'da.

Bu en iyisidir. (Funkelsteine I: Fürnstahl, 2010: 120).

Yabancı arkadaşları sevme ve barışçıl olma konusunun işlendiği “Die Ausländerin” “Yabancı” adlı metinde barış konusu biraz farklı işlenmiştir. Metinde, annesinin işi nedeniyle Türkiye'ye yerleşip yaşamaya başlayan Avusturyalı bir çocuğun, Türk arkadaşlarının onu dışlaması karşısında hissettikleri anlatılmıştır. “Katrin bir yıldır annesiyle Türkiye'de yaşamaktadır. Annesi bir havayolu şirketinde memur olarak çalışmaktadır. Katrin çoğunlukla çevresindeki Türk çocuklarla oynardı. Biraz Türkçe de öğrenmişti. Bir gün oyun sırasında kavga oldu. Arkadaşı Fatma ona sinirli bir şekilde bağırdı: “Senin yüzünden kaybettik, salak yabancı!” dedi. Katrin eve koşar ve “Ben yabancı değilim ki Avusturyalıyım!” der annesine.” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadeleriyle anlatıcı, konu ile ilgili öncelikle Avusturyalı çocukların empati kurmalarını sağlamaya çalışmıştır. Bunu sağlarken, özellikle kendi uyruklarından olan Avusturyalı bir çocuğun yabancı bir ülkede yaşadığı haksızlık sonucunda hissettiği duyguları işlemiştir. Böylece, kendi çevrelerinde bulunan mevcut yabancı

arkadaşlarının duygularını anlayabilmelerini sağlamayı ve onları kıracak davranışlar sergilemelerini önleyerek bu konuda bilinç oluşturmaya hedeflemiştir. Bu sayede, diğer ülkelerden gelen arkadaşlarına sevgi besleyen ve saygı duyan, ülkelerindeki yabancılara karşı duyarlı, barışçıl bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Barışçıl olma, insanları ve dünyayı sevme konusunun işlendiği “Tu den Frieden” “Barış yapmak” adlı şiirde, yine dünyada barışın hakim olmasının önemi vurgulanmış ve bunu sağlamak için insanlara düşen görevler anlatılmıştır. Şair çocuklarda, barış adına her insanın yapabileceği bir şeyler olduğu, küçük gibi görünen bir davranışın dahi tüm dünyayı etkileyebileceği ve yalnızca barışı istemenin bile çok önemli olduğu bilincini oluşturarak bu fikri benimsemelerini istemiştir. Bu sayede, savaşı ve kavgayı, sevgi ve barışçıl duygularla yok edebileceklerini, ancak bu şekilde huzur ve güven içerisinde yaşayabileceklerini bilen, tüm dünyada sevginin ve barışın hakim olması için elinden geleni yapmak için gerekli özgüvene sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

*Barış yap ufaktan
Bunu küçük diye düşünme,
Ufaktan barış ta
Büyük bir şeydir.
Küçük bir kıvılcım bile
Büyük ateşleri alevlendirir.
Küçük bir kıvılcımın bile
Büyük gücü vardır
Ufaktan barış yapmak için çalış
Bazen zor olsa da
Ufaktan barış yapmak için çalış
Ve dünyayı değiştirir. (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208).*

İnsanları sevme, barışçıl dünya insanı olma ve eşitlik konusunun işlendiği “Kinder” “Çocuklar” adlı şiirin aşağıda yer alan ilk dizeleriyle şair çocuklara, dini, dili, ırkı, rengi ne olursa olsun dünya üzerinde yaşayan her insanın eşit olduğu bilincini oluşturmak istemiştir. Çocuklara, dünya üzerinde yaşayan her insanın eşit olduğu, rengi, ırkı, inancı ne olursa olsun ayırt etmeksizin her insan için geçerli tek bir tanımlamanın bulunduğu fikrini benimsetmeyi hedeflemiştir. Bu sayede, insanların barış içerisinde yaşaması gerektiği bilincine sahip, eşitlik ilkesini kabullenmiş, sevgi dolu, barışçıl bireyler olmalarını amaçlamıştır. Şair, şiirinin ikinci sırada yer alan dizeleriyle ise, farklılıkların olduğu yerde ayrılıkların ve kavganın olabileceği vurgulamıştır. Bu dizeler ile çocukların, huzur ve güven duygusuyla yaşamak için birbirini anlama, yardımlaşma, hoşgörülü olma, sevme ve barışçıl olma becerilerine sahip olmaları gerektiği fikrini benimsemelerini amaçlamıştır.

*Biz beyaz tenli çocuklar
Dünya üzerinde bulunan tek çocuk biz değiliz,
Biz siyah tenli çocuklar
Dünya üzerinde bulunan tek çocuk biz değiliz,
Biz sarı tenli çocuklar
Dünya üzerinde bulunan tek çocuk biz değiliz,
Biz kırmızı tenli çocuklar
Dünya üzerinde bulunan tek çocuk biz değiliz,
Hepimiz aynıyız. (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223)*

...

*biz çocuklar
kırmızı, sarı, beyaz, siyah tenli çocuklar
Bir kez kavga etsek bile
Barışırız yine
Biz, dünya üzerindeki çocuklar. (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223).*

Barışçıl olma ve insanları sevme konusunun işlendiği “Bitten der Kinder” “Çocukların Ricası” adlı şiirde, insanların güven ve huzur ortamında yaşama isteği çocuk bakışıyla anlatılmıştır. Aşağıda yer alan dizeleriyle şair çocuklarda, insanların yaşadıkları yerde güvende olması, terör gibi olumsuzlukların yaşanmaması, mutlu ve huzurlu bir yaşamın sürdürülebilmesinin yolları ile ilgili bilinç oluşturmaya çalışmıştır. Bunu sağlamanın tek yolunun insanları sevme, onlara saygı duyma ve barışçıl duygulara sahip olmaktan geçtiği fikrini benimsemelerini istemiştir. Bu şekilde çocukların, insanları seven, saygı duyan, barışçıl duygulara sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

*Evler yanmamalı
Bombaları atanları tanımamalıyız.
Gece uyku için olmalı
Yaşamak bir ceza olmamalı.
Anneler ağlamamalı
Hiç kimse öldürmeye mecbur olmamalı.
Herkes bir şeyler inşa etmeli
Orada herkese güvenilmeli. (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223).*

Hayvan sevgisi konusunun işlendiği “Der schreckliche Hund” “Ürkütücü Köpek” adlı metinde, başlığından da anlaşılacağı üzere, pek çok çocuğun hatta yetişkin insanın korktuğu bir hayvan olan köpek ile bir çocuğun öyküsü; “Bir oğlan köpeklerden çok korkuyordu. Köpek her seferinde, yanından geçmek zorunda olduğu evin çitlerine atlar, yükseğe zıplar, havlar ve dişlerini gösterirdi. Oğlan, demir zırhlı bir şövalye olmayı dilerdi. Ya da ayı gücüne sahip bir dev. O zaman köpek korkardı ondan.” (Funkelsteine I: Fürnstahl, 2010: 120) ifadeleriyle verilmiştir. Öykünün devamında yer alan “Nihayet oğlan bu köpeği annesine anlatır. Annesiyle birlikte köpeğin sahibi bayanın yanına giderler. Annesi ve bayan konuşurlar. Sonra bayan köpeği getirir. Bayan oğlanı okşarken köpek ise çocuğu koklar. Köpek bayağı uysaldır. Oğlan şimdi evin yanından her geçtiğinde köpek gelir ve kuyruğunu sallar. Bazen oğlan köpeği okşar

bile.” (Funkelsteine I: Fürnstahl, 2010: 120) ifadeleriyle anlatıcı, köpekten korkan fakat köpek ile tanıştıktan sonra korkusunu yenerek onunla arkadaş oluşunu anlatmıştır. Bu öykü ile çocukların, eğer varsa kendi korkularıyla yüzleşerek, korkularını yenmeleri için bu öyküden güç alıp cesaret kazanmalarını istemiştir. Diğer taraftan, köpeklerin sevildiklerini hissettiklerinde sadık ve uysal bir arkadaş olabileceği algısı oluşturarak, çocuklarda hayvan sevgisine, özellikle de köpek sevgisine dair hisleri uyandırmayı ve hayvanlardan korkmamaları gerektiği fikrini benimsemelerini amaçlamıştır.

Hayvan sevgisi konusunun işlendiği “Bumfidels Kaninchen sind tot” “Bumfidel’in Tavşanları Öldü” adlı metinde, evcil hayvan olarak beslediği tavşanlarının ölmesi sonucu Bumfidel’in hissettikleri ve onlara olan sevgisi anlatılmıştır. “Bumfidel ağlıyor, gözyaşları nehir gibi yanaklarından süzülüyor. Bumfidel, tavşanlarını kaybetti. Bir mendilin ya da başka bir eşyanın kaybolması gibi değil bu. O zaman onları arayabilirdi. Hayır! Bumi ve Wumi artık yaşamıyor. Bumi ve Wumi öldüler.” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadeleriyle anlatıcı, hayvanlarla vakit geçirildikçe onlara karşı duyulan sevgi ve bağlılık duygularının gücünden bahsederken, hayvan sevgisine dikkat çekmek istemiştir. İnsanlar gibi hayvanlarında öldüklerinde acı ve üzüntü yaratabileceği algısı oluşturularak, çocukların hayvan bakımı konusunda bilinçlerinin ve hayvan bakmanın sorumluluğuna dair farkındalıklarının artırılmasını hedeflemiştir. Bu sayede hayvanları seven, koruyan, duyarlı ve sorumluluk duygusu yüksek bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Hayvan sevgisi konusunun işlendiği “Tippitip im Tierheim” “Tippitip Hayvan Barınağında” adlı metinde, tatile giderken köpeğini yanında götürmeyecek olan bir kız çocuğunun, istemeyerek köpeğini barınağa bırakmak zorunda kalması ve sonrasında köpeğinin barınakta yaşadıkları ile sahibini bekleme süreci anlatılmıştır. “Andrea ve ailesi yaz için bavulları hazırlıyordu. “Tippitip gelemez” dedi babası. “Onu bu süreç için hayvan barınağına götüreceğiz.” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadeleriyle anlatıcı, tatile giderken köpeklerini beraberinde götürmeyecek bir ailenin bu durum için bulduğu çözüm ile çocuklarda hayvan bakımının sorumluluk gerektiren bir iş olduğu algısını oluşturmayı ve sorumluluk bilincini geliştirmelerini amaçlamıştır. Bir önceki öyküde ölen tavşanları için üzülen sahip yerine, anlatıcı bu öyküde bırakıldığı barınakta sahibini üzgün bir şekilde dört gözle bekleyen köpeği anlatmıştır. “... Tippitip, burada kalmak istemiyordu! “Seni tekrar geri alacağız” dedi Andrea ve bayağı üzgün görünüyordu. Sonra gitti. Tippitip çenesini patilerinin üstüne koyarak beklemeye başladı. ... Genellikle öğleden sonraları insanlar geliyordu ve bazen köpeklerden birini

alıp götürüyorlardı. Tippitip ise Andrea'ya aitti. Ama Andrea nerede?" (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadeleriyle de, ayrı kaldığı için sahibini özleyen ve üzgün olduğunu açıkça belli eden Tippitip ile çocuklarda hayvanlarında duygularının olduğu bilincini oluşturmak istemiştir. Bu bilinç ile çocukların, hayvanlarında sevgi, özlem gibi duygulara sahip olduklarını ve kendilerince bu duyguları belli ettiklerinin bilincinde olan, hayvanlar ile insanlar arasındaki sevgi ve bağlılık duygusunun gücünün farkında olan, hayvanları seven, onları koruyan bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Hayvan sevgisi ve hayvanları koruma konusunun işlendiği "Sam findet einen Wal" "Sam Bir Balina Buluyor" adlı kitaptan alınmış öyküde, karaya vurmuş bir balina gören ve onun hayatını kurtarmak için elinden geleni yapan bir çocuğun öyküsü anlatılmıştır. "... O yaşıyor. O canlı! Balinanın nefes aldığını düşündü. Sam hayvanı seyrederken, hava deliğinin bir sonraki açılışını, bir sonraki hırıltıyı, nefes alışını bekledi. Dalgaların hayvanın sırtına çarpmasıyla birlikte, gümüş renkli milyonlarca su damlacığı balinanın pürüzsüz teni üzerinden aktı gitti. Koyu renkli yüzgeç, aniden şiddetli bir şekilde havaya Kaltı ve sonra yine hareketsiz bir şekilde kuma serildi." (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle anlatıcı, görme şanslarının az olduğu hayvanlardan biri olan balinanın öyküsü ile hayvanların ve çevrenin tasvir edilişi konusunda çocukların bakış açılarını genişletmek, çocuklarda hayvanlar ile ilgili sevgi, hayret, heyecan ve merak uyandıran duygular oluşturmak istemiştir. Bu şekilde, çocukların hayvan sevgisine dair duygularını güçlendirmeyi ve hayvanlar ile ilgili merak duygularını canlı tutmayı amaçlamıştır. "... Sam'ın balınayı nasıl kurtardığını "Sam's Wal" kitabından okuyabilirsiniz." (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle de, öykünün sonunda tamamını öğrenebilecekleri bir kitap adı vererek, çocukları hem araştırma yapmaya hem de kitap okumaya sevk etmeyi amaçlamıştır.

Noel sevgisi, dini değerlere sevgi ve hediye almanın önemi konusunun işlendiği "Kleine Geschenke im Advent" "Noelden Önce Küçük Hediyeler" adlı metinde, çocukların Noel heyecanını kaybetmemeleri için bayan Holzmann'ın yaptıkları; "Bu Noel'den önce sizler için çok özel bir şey düşündüm" der Bayan Holzmann ve çantasından kumaş bir torba çıkarır. "Tüm çocukların isimlerini küçük kağıt parçalarının üstüne yazdım. Şimdi herkes torbadan bir kağıt çekecek. Önemli olan çektiğiniz ismin gizli kalması." (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle anlatılmıştır. "Çünkü ismini çektiğiniz çocuğun perisi siz olacaksınız." "Peri ne demek?" diye sorar Julian. "Bir peri diğer çocuklara Noel öncesinde küçük sürprizler hazırlar. Bu sürprizleri kimim yaptığını bilmemeli çocuk" diye devam eder bayan

Holzmann.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle anlatıcı, Noel’e ait dinsel duyguları canlı tutmaya, din eğitimini son derece nesnel olgu ve etkinliklerle gerçekleştirmeye çalışmıştır. İnsanların hediye ve sürprizleri seveceği fikrinden yola çıkarak, Noel gibi tüm Hıristiyan aleminin kutsal saydığı, birlik, beraberlik ve sevgi duygularının yoğun şekilde yaşandığı bir günde, sevdiklerine hediyeler olarak sürpriz yapmanın onları mutlu edeceği algısını oluşturmak istemiştir. Bu sayede çocukların, dini ve kutsal günlerin önemine dair bilinçlerini yitirmemelerini, sevdiklerine hediye olarak onları mutlu etmeye dair istek ve heyecanı canlı tutmalarını amaçlamıştır.

Noel sevgisi ve dini değerlere sevgi konusunun işlendiği “Der Pfefferkuchenmann” “Noel Çöreği” adlı şiirde, Hıristiyan aleminin kutsal günlerinden biri olan Noel gününün simgelerinden biri anlatılmıştır. Şiirin aşağıdaki dizeleriyle şair, hemen her çocuğun sevdiği bir yiyecek olan çöreği sembol olarak, bu sembolü, dini bakımdan Hıristiyan aleminin en önemli günlerinden biri olan Noel’in kutsallığıyla birleştirilmek istemiştir. Bu sayede, çocukların Noel’i sevmeleri ve bu geleneği sürekli yaşatmalarını sağlayacak dini değerler ile bu heyecanı korumayı amaçlamıştır.

*Afrika’dan gelmediği halde yine de kahverengi ve yanmış.
Nerden geldi diye düşündüm:
Çörek ülkesinden!
Kuş üzümünden gözleri var
Ve her yerinde badem.
Herkeste nasıl seviyor
Bu Noel çöreğini. (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208).*

Kitap sevgisi konusunun işlendiği “Lob der Bücher” “Kitaplara Övgü” adlı metinde, kitapların hayatımızdaki yeri ve önemi anlatılmıştır. “Kitaplar sorulara yazıyla cevap verir: Çocukların nereden geldiğini, benzin motorunun nasıl çalıştığını, fakirlerin neden zengin olmadığını... Kitaplar sayesinde daha önce tanımadığımız insanlarla tanışma imkanı bulursunuz: Eskimolar, Afrikalılar, büyükanneniz doğduğunda dahi hayatta olmayan şairler... Kitaplar olmasa akşam yalnız yatakta canımız sıkılırdı. Kitaplar olmasa bildiklerimiz burnumuzun ucunda biterdi. Kitaplar olmadan bunu kimse okuyamazdı.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle anlatıcı, çocuklarda, kitapların hayatımızın her noktasında her an yardımcı olacak bir araç, geceleri uyuyamadığımız zaman uyumamızı sağlayacak bir arkadaş, bilmediğimiz her konuda başvurabileceğimiz sınırsız bir kaynak olması gibi pek çok faydası konusunda bilinç oluşturmak istemiştir. Bu bilinç ile çocukların, kitapların yaşamlarının bir parçası olduğu fikrini benimsemiş, kitapları ve kitap okumayı seven bireyler olmalarını amaçlamıştır.

2.2.1.3. Özgüven

Bu bölümde çocukların; özgüven kazanma, korkunun üzerine gitme, ruhani varlıklar korkusunu yenme, cesaret kazanma, egolarından arınma, başarıyı takdir edebilme, akıllı mantıklı düşünme, hakkını savunma, sağlıklı ilişkiler kurma konuları ile ilgili kazanımda bulunmalarını amaçlayan örnek metinler ile analizleri yer almaktadır.

Korkuyu yenmek için cesaret ve özgüven kazanma konusunun işlendiği “Angst” “Korku” adlı metinde, çocuğun sorduğu sorulara çok dikkatli ve özenli cevaplar veren bir pilotun öyküsü anlatılmıştır. “Korkuyor musun? diye sordu çocuk. Pilot başını salladı. Korkuyorum çünkü telsizim bozulabilir. Korkuyorum çünkü hasta olabilirim ve bazen korkuyorum ama nedenini dahi bilemiyorum. “Buna karşı ne yapıyorsun?” diye sordu erkek çocuğu. Pilot: “Elimden gelenin en iyisini yapıyorum” dedi. (Funkelsteine I: Fürnstahl, 2010: 120) ifadeleriyle anlatıcı bu öykü ile çocukların, korkularını yenebilmeleri için gereken özgüveni kazanmalarını hedeflemiştir. Öyküde, uçağı kullanmayı bir kenara bırakın uçağı binmekten dahi korkan insanların yanında, korkusuz ve sınırsız oldukları düşünülen pilotların da korkularının olduğunu göstererek, özgüven ve cesaret sayesinde korkuların yenilebileceğı algısını oluşturmak istemiştir. Bu algı sayesinde çocukların, korkunun hayatın bir parçası olduğunu bilen, bununla birlikte korkularının üzerine gidecek cesaret ve özgüvene sahip, güçlü bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Ruhani varlıklara duyulan korkulardan kurtulmak için cesaret ve özgüven kazanma konusunun işlendiğı “Gespenster” “Hayaletler” adlı metinde, cadı ve hayalet gibi pek çok korku karakteri ile akıllara kazınmış korku filmi sahnelerini rüyasında bir arada gören bir çocuğun hissettikleri anlatılmıştır. “Dona kaldım durdum, cadılar süpürge üstünde yanımdan geçiyor. Hayaletler etrafımda dans ediyor. Sırıtan bir kafa önümde süzülüyor. Mat bir ışık parıldıyor. Kilise kulesi gece yarısı vakti olduğunu haber ediyor. Döndüm ve yüksek sesle yardım için bağırdım. Derin bir baygınlık geçirdim. Oradan kaçmak için koşabildiğim kadar hızlıca koştum. Etrafımdaki her yeri tekmeledim. Fark ettim ki hepsi bir rüyaymış.” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadeleriyle anlatıcı, çocuk yaşlardan başlayarak insanlar için korku kaynağı haline gelmiş birçok karakterin aslında hayal ürünü olduğunu göstermeye çalışmıştır. Çocukların bilincinde bu fikrin kalıcılığını artırmak ve bu karakterlerden korkmamaları gerektiğı bilincini oluşturmak için, abartılı bir anlatım ile gerçek dışı oluşunu kanıtlamak istemiştir. Çocuklarda korkuyla ilgili yerleşmiş olabilecek yanlış algıları yok edip, onun yerine bu karakterlerin hayal ürünü hurafelerden ibaret olduğunu gerçeğini

benimsemelerini hedeflemiştir. Bu bilinç ile çocukların, korkularıyla baş edebilecek özgüven, cesaret ve güce sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Özgüven sahibi olma, egosuz olma ve başarıyı takdir etme konusunun işlendiği “Ist ja auch nichts für ein Maedchen” “Bir Kız İçin Uygun Değil” adlı metinde, erkek olduğu için kendisinin kız arkadaşından daha güçlü olduğunu düşünen, fakat aslında öyle olmadığını gören bir çocuğun öyküsü; “... Uzaklara bakarak “Bir kız için gayet iyisin”, “Ama güreş tutsak, kaybedersin” dedi Jürgen. Anke omuz silker. “Kendine güvenemezsin ki”. “Tabiki güvenirim” dedi Anke. “Hiç bile” der Jürgen. “Kızlar için değil ki zaten...” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle anlatılmıştır. Öyküde anlatıcı, fiziki anlamda aslında zor gibi görünse de, kendine güveni sayesinde güreşerek bir erkeği, Jürgen’i yenmiş bir kızın, Anke’nin etkileyici öyküsünü işlemiştir. “Jürgen bir kolunu Anke’nin boğazına koyup olduğu yere indirmek istiyordu. Fakat bunu başaramadı. Jürgen, Anke’yi bırakıp onu gıdıklamaya başlar. Anke sinirlenir. Kendini Jürgen’in üstüne atar. Hafifçe eğilir ve bir anda Jürgen’i omuzlarının üstünden geriye atar. Jürgen oracıkta yatıyordu ve Anke üzerine diz çökmüştü. “İki omzunda yere değdi!” diye bağırdı Anke...” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208). Bu öykü ile çocuklarda, azimli ve istekli olup kendilerine güvenirlerse her şeyi başarmanın mümkün olduğu, her zorluğu aşılabilecekleri algısını oluşturmak istemiştir. Bu algı ile karşılaştıkları güçlüklerle savaştıkları güç ve özgüveni kazanmalarının yanı sıra hiç kimseyi küçümsememeleri gerektiği fikrini benimsemelerini amaçlamıştır. Metnin devamında yer alan; “Beni bırak”, “Duymuyor musun, beni bırak” der Jürgen. “Ama ben kazandım” der Anke. “İtiraf ediyor musun?” der ve Jürgen’in üzerinden yana çekilir Anke, Jürgen ise ayaklanarak giysilerinin üzerindeki tozları temizler. “Hiçbir şeyi itiraf etmiyorum” der Jürgen.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle ise, Anke’ye yenildiği zaman Jürgen’in verdiği tepkinin yanlışlığını görmelerini istemiştir. Bu sayede, çocukların başarılı insanları takdir etmeyi ve onların başarısından da mutlu olabilmeyi bilen, egosuz, özgüveni yüksek bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Özgüven sahibi olma ile akıllı ve mantıklı olma konusunun işlendiği “Der Fuchs und der Rabe” “Karga ile Tilki” adlı şiirinin aşağıdaki dizelerinde, tilkiye “kurnaz” ve kargaya “aklı havada” sıfatlarının yüklendiği öykü ile anlatıcı, çocuklara hayata dair ders vermek istemiştir. Çocukların, dalkavukluk yaparak geçinmeye çalışan insanlara karşı temkinli olmaları ve hayatta kalabilmek için akıllı ve zeki olmanın önemini kavramalarını hedeflemiştir. Bu sayede, başkalarının kendilerini övmesine veya

pohpohlanmaya ihtiyaç duymayan, dış görünüşe önem vermeyen, özgüveni yüksek, akıllı ve mantıklı bireyler olmalarını amaçlamıştır.

*Bir tilki, ağaçta ağzında peynir olan bir karga gördü
Tilkinin ağzının suyu akmıştı
Ve peyniri nasıl alırım diye düşünmeye başladı.
Kargaya nağme yapmaya başladı:
“Ooo kuşların en güzeli,
Ne kadar güzelsin, ne güzel tüylü elbisen,
Tüylerinin rengi ne kadar güzel öyle
Eğer görüdüğün kadar güzel de şarkı söyleyebiliyorsan
Ormanın sultanı olmalısın.
Keyfinden akli başından giden karga
Göstermek için güzel sesini
Ağzını açıp gırtlamağa başlar.
O anda peynir yere düşer
Ve peyniri kapan tilki kargaya seslenir:
“Oo karga, ben senin sadece güzelliğini övdüm
Ancak aklını değil. (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208)*

Cesaret ve özgüven sahibi olma konusunun işlendiği “Am Höllenschlund” “Cehennem Uçurumunda” adlı metinde, görünüşte iki düşman gibi görünen fakat canları pahasına birbirini kurtarmaya çalışan iki arkadaşın öyküsü anlatılmıştır. Ronja ve Birk, aralarında büyük bir uçurumun bulunduğu karşılıklı iki kalede yaşamaktadır. Kız olmasına rağmen Ronja ile Birk arasında daima üstünlük sağlama mücadelesi olmuştur. Günün birinde Birk’in uçuruma düşmesiyle, Ronja Birk’e bir şey olmasından ne kadar korktuğunu ve onu sevdiğini anlamıştır. Ronja’nın Birk’i kurtarma çabasının anlatıldığı ifadelerde anlatıcı, çocukların bir kız çocuğunun, Ronja’nın arkadaşı Birk’in hayatını kurtarmak için göstermiş olduğu cesaret ve sahip olduğu özgüveni görmelerini istemiştir. Çocuklarda, sevdikleri veya sevmedikleri, tanıdıkları veya tanımadıkları her kim olursa olsun, zor durumunda olan insanlara yardım etmeleri gerektiği algısını oluşturmaya çalışmıştır. Bu algı ile çocukların, cesur, yardım etme bilincine sahip, özgüveni yüksek bireyler olmalarını amaçlamıştır.

... Orada dur!” diye seslendi Ronja, o da küçük bir gülümsemeyle cevap verdi; “Evet, burada daha başka bir şey de yapılmaz zaten!” derken Birk’in korktuğunu görebiliyordu. Ronja, ormanda yaşarken tüm tırmanışlarında çok işine yaramış olan ve daima kemerinde taşıdığı yumak şeklinde sarmalanmış deri kayışı kopardı. Kayışın bir tarafına büyük bir düğüm atarken, diğer tarafını da kendi gövdesine bağladı. Sonra kayışı aşağıya Birk’e sarkıttı. “Yapabiliyorsan kayışı dola”, “Ben seslendiğimde tırmanmaya başla! Henüz erken!” dedi Ronja ve yatay şekilde yüzüstü yatarak seslendi; “Hadi şimdi!” dedi ve hemen sonrasına kayışın karnına baskı yaptığını hissetti. Acı veriyordu. Birk yukarıya tırmandıkça, kayıştaki her hareket onu inletiyordu. Az sonra Mattis kalesi gibi ortadan yarılacağı diye düşünerek bağırmanın için dişlerini sıkı. Bir anda ağırlık azalmaya başladı, Birk durmuş ona doğru aşağı bakıyordu. (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223)

Haklarını bilme ve arama ile özgüven konusunun işlendiği “Die Rechte der Kinder” “Çocukların Hakları” adlı şiirde, adından da anlaşılacağı üzere çocukların sahip olması gereken haklardan bahsedilmiştir. Şiirin aşağıda yer alan dizeleriyle şair, daha çocuk yaşlarda iken çocukların “hak” kavramının anlamını öğrenmelerini hedeflemiştir. Çocuklarda, her insanın birey olarak bir takım evrensel haklara sahip olduğu bilincini oluşturmak istemiştir. Bu bilinç sayesinde, “hak, adalet ve özgürlük” kavramlarını anlamış ve benimsemiş, toplumdaki her birey ile kendisinin hangi haklara sahip olduğunu bilen, hiçbir bireyin hakkının gasp edilmemesi gerekliliğine inanarak saygı duyan, kendi hakkını savunacak özgüvene sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Eşit muamele hakkı ve haksızlığa karşı koyma
Sağlık hakları
Eğitim ve öğrenim hakkı
Boş zaman, oyun ve eğlence hakkı
Bilgi alma hakkı, haber verme, dinleme ve toplanma hakkı
Barışçıl bir yetiştirme ve özel yaşam hakkı. (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223).

Özgüveni yüksek bir insan olan Till Eulenspiegel’in hayat öyküsünün işlendiği “Wer war Till Eulenspiegel?” “Till Eulenspiegel Kimdi?” adlı metinde, Till Eulenspiegel’in hayatı anlatılmıştır. “Till Eulenspiegel’in gerçekte kim olduğu tam bilinmemektedir. Almanya’da Braunschweig, Kneitlingen’de doğan Till Eulenspiegel, çocukken korkusuz, muziplikleriyle insanların dikkatini çekmeyi başarmış biridir. 1350’de Till, Mölln’de vefat etmiştir. Mölln’deki mezarı ancak 16. yüzyıldan sonra sergilenmeye başlamıştır. 1500’lü yıllarda onun hakkında anlatılan ve onun hakkında uydurulan öyküler ilk defa bir kitapta toplanmıştır.” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle anlatıcı, çok tanınmayan fakat yaptıklarıyla değil de karakteriyle akıllarda kalmış Till Eulenspiegel’i çocuklara tanıtmak istemiştir. Sahip olduğu özgüven sayesinde Till Eulenspiegel gibi insanların, karakterleri ve davranışlarıyla insanların zihinlerinde iz bırakabileceği algısını oluşturmaya çalışmıştır. Bu sayede çocukların, kalıp düşüncelerden uzak, özgür ve ne istediğini bilen, sağlıklı ilişkiler kurabilen, egodan arınmış, renkli karakterlere sahip özgüveni yüksek bireyler olmalarını amaçlamıştır.

2.2.1.4. Yardımlaşma

Bu bölümde çocukların; evdeki işlere, aile bireyelerine, yabancılara ve engellilere yardım etme, mutluluğu paylaşma, toplumsal sorunlara karşı birlikte mücadele etme, paylaşma konularıyla ilgili kazanımda bulunmalarını amaçlayan örnek metinler ile analizleri yer almaktadır.

Aile içerisindeki bireylere yardım etme konusunun işlendiği “Die Geschichte vom Rübenziehen” “Havuç Çekmenin Hikayesi” adlı metinde, köyde yaşayan bir ailedeki tüm bireylerin katılımıyla tamamlanan bir işteki yardımlaşma öyküsü anlatılmıştır. Kırsal yaşam süren bir ailedeki günlük bir iş için büyükbaba, büyükanne ve torununun sevimli yardımlaşma öyküsünde anlatıcı, çocukları öncelikle büyükler ile birlikte yaşamaya özendirmek istemiştir. Büyük bir aile ile yaşamının çok özel ve güzel bir durum olduğu, bunun yanı sıra insanların yaşam koşullarıyla ilgili sorumlulukları ve bazı zorlukların olabileceği algısını oluşturmaya çalışmıştır. Bu algı ile zorluklara karşı mücadele edilirken aile bireylerinin birbirlerine yardım etmesi gerektiği fikrini benimsemelerini istemiştir. Bu sayede çocukların, genel anlamda yaşamın zorlukları karşısında yardımlaşmanın önemini kavramış, aile olmanın gerekliliklerini benimsemiş sorumluluk sahibi ve yardımsever bireyler olmalarını amaçlamıştır.

... Büyükbabacık havuç tohumu ekmiştir. Havuçlar büyür: tatlı, sıkı, büyük ve koskocaman. Neredeyse hepsini topraktan çekmiştir. Sadece iri olan havuç kalmıştır. Büyükbabacık havucu kavırıyor ve çekiyor. Büyükbabacık çekiyor çekiyor ama çıkaramıyor. Büyükbabacık büyükanneceği çağırıyor. Büyükbabacık havucu çekiyor, büyükanneceği tutarak ona yardım ediyor. Çekiyor çekiyor ama çıkaramıyorlar. Büyükanneceği torununu çağırıyor. Toruncuk büyükanneceği tutarak ona yardımcı oluyor, büyükanneceği büyükbabacığı tutarak yardımcı oluyor, büyükbabacık havucu çekiyor. Çekiyor çekiyor ama çıkaramıyorlar. (Funkelsteine I: Fürnstahl, 2010: 120).

Mutluluğu paylaşma konusunun işlendiği “Ulrikes Geheimnis” “Ulrike’nin Sırrı” adlı metinde, arkadaşıyla sırrını ve mutluluğunu paylaşmanın verdiği sevinci yaşayan Ulrike’in öyküsü anlatılmıştır. “Ulrike’in bir sırrı var. O, evin önündeki ağaçta kuş yuvası olduğunu bilen tek kişi. “Bunu Ulli’ye göstermeliyim!” diye heyecanla haykırıyor Ulrike. İkisi de küçük duvarı tırmanıyor. “Ne kadar da güzel” diyor Ulli. “Baksana, anne kuş geliyor ve küçüklere yiyecek getiriyor” “Sana yuvayı gösterdiğim için çok mutluyum. Şimdi seninle birlikte sevinebilirim ve kuşlar hakkında konuşabiliriz” diyor Ulrike.” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadeleriyle anlatıcı çocukların, bulduğu kuş yuvası sayesinde çok mutlu olan ve bu sırrını arkadaşı Ulli ile paylaşmak için can atan Ulrike’in yaşadığı heyecan ve mutluluğu görmelerini istemiştir. Ayrıca, beslenmek için annelerinin yardımına ihtiyaç duyan kuş örneği ile yardımlaşmanın önemini vurgulamıştır. Mutluluğun paylaşıldıkça çoğaldığı, manevi paylaşımların ilişkileri sağlamlaştırdığı ve beslediği bilincini oluşturmayı hedeflemiştir. Bu bilinç ile çocukların, esas anlamda paylaşmanın ve yardımlaşmanın önemini benimsemiş bireyler olmaları amaçlanmıştır.

Toplumsal sorunlarda birlikte mücadele etme ve yardımlaşma konusunun işlendiği “Die Steinmader und die Autos” “Sansarlar ve Arabalar” adlı metinde, yaşam alanlarını yok etmeye çalışan insanlara karşı hayatta kalabilmek ve evlerini terk etmemek için mücadele eden sansarların öyküsü anlatılmıştır. “Sansarların en yaşlısı olan Adalbert, diğer sansarları bir toplantıya davet etmişti. “Sevgili erkek kardeşlerim ve kız kardeşlerim! Konu, en ciddi düşmanlarımız olan iki bacaklılar. Ama şehir ve yol yapanlar, bizim avlanma alanlarımızı elimizden alıyorlar. Bunun için kesinlikle birşeyler yapmalıyız, aksi takdirde birkaç yıl sonra birçok hayvan gibi bizler de yok olacağız.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle anlatıcı çocuklarda, insanların kendi yaşam kalitelerini ve konforlarını artırmak için diğer canlıların yaşam alanlarına zarar verip yok ettikleri farkındalığını yaratmak istemiştir. Bu farkındalık sayesinde çocukların doğa koruma ve hayvanları korumaya dair bilinçlerini artırmalarını amaçlamıştır. “Dinleyin! İki bacaklılara karşı mücadele etmeliyiz! Onları hassas oldukları noktalardan vurmalyız! Ve bana göre en hassas oldukları nokta arabaları. Arabalarını herşeyden çok seviyorlar ve hepiniz bu araçların egzoz borularından çıkan kötü kokulu zehirli gazı biliyorsunuz. Kaputun altındaki lastik kabloları kemirerek yok edeceğiz. Bu sayede, kokulu canavarlar hareketsiz bir şekilde duracağından bize bir daha zarar veremezler.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle de, yaşam alanlarını koruyabilmek ve bu sayede nesillerini devam ettirebilmek için sansarların insanlara karşı verdikleri mücadele ve yardımlaşma örneğini anlatmıştır. Bu örnek ile çocuklarda doğa koruma bilincinin akılda kalıcılığını artırmayı, bu bilinci kavramalarını ve benimsemelerini kolaylaştırmayı hedeflemiştir. Bu sayede çocukların, doğayı ve diğer canlıları korunma bilinci ve yardımlaşma, birlik ve beraberlik duygularına sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Paylaşarak yardımlaşma konusunun işlendiği “Das Wasser gehört allen” “Su Herkese Aittir” adlı metinde, “İyilik yap! İyilik bul!” atasözünü doğrulayacak bir öykü anlatılmıştır. Hiç hakkı olmadığı halde iri cüssesine güvenerek kimseye ait olmayan suyu sahiplenerek kimseyle paylaşmayan bir filin öyküsü; “Kuraklığın son zamanlarıydı, bir anda koyalara yağmur yağmaya başlar, fakat ardından yine kurumaya başlar, sadece bir koy hariç. “Bu bana ait” diye açıklar fil ve o koydan su içmek isteyen diğer hayvanları kovalar.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle verilmiştir. Anlatıcı, çocukların filin bencilliğini ve yaptığı yanlışları fark etmelerini istemiştir. Diğer taraftan aşağıdaki ifadelerle, filden korkmasına rağmen susamış olan diğer hayvanların filin suyundan içmesine izin veren cesur ve yardımsever kaplumbağanın iyilik yapmayı ve yardım etmeyi seven karakterini göstermeyi hedeflemiştir. Öykünün “Ve bir sabah

kalın derili fil gerçekten döner. “Kaplumbağacık, suyum nerede?” diye hemen sorar. Kaplumbağa korkan bir ses ile: “Hayvanlar suyu içti” der. Fil homurdanarak: “Kaplumbağacık şimdi seni cezalandırmak için ısırıp mideme indireyim mi?” Ancak fil kaplumbağayı tam kavrayacakken diğer hayvanlar yardıma koşarlar. Kurtarıcılarını korurlar ve tüm güçleriyle pinti fili ormanın derinliklerine gönderdiler.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle de, iyiliği ve yardımseverliği karşısında diğer hayvanların file karşı onu koruması şeklinde kaplumbağaya ödülünü, file ise cezasını vererek, çocukların iyi ve kötü iki zıt karakteri kıyaslamalarını istemiştir. Bu sayede çocuklarda, iyiliğin, paylaşmanın ve yardımseverliğin her zaman ödülü olduğu algısını oluşturarak bu fikri benimsetmeye çalışmıştır. Bu sayede çocukların, doğada bulunan yaşamsal kaynaklardan tüm canlıların yararlanma hakkına sahip olduğuna ve bu kaynakların dikkatli tüketilmesi gerektiğine inanan, iyilik yaptığı zaman bu iyiliğin kendisine başka bir iyilik olarak geri döneceği bilincine sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

... Bir gün fil avlanmaya gitmek ister. Kaplumbağayı yanına çağırır ve ona: “Suyumun yanında kal. Su sadece bana aittir. Buradan kimse su içemez.” der. Fil henüz gitmişti, zürafa kaplumbağanın yanına gelerek ondan “Bana su ver!” diye rica eder. Kaplumbağa “Su file aittir” diye cevap verir. Sonra Zebra kaplumbağanın yanına gelir ve “Bana su ver!” diye yalvarır. Kaplumbağa tekrar: “Su file aittir” der... Son olarak tavşan çocuklarıyla gelir ve susuzluktan bitik ve halsiz durumdadır. “Bize su ver!” diye dert yanarlar. Kaplumbağa yine aynı cevabı verecekken küçüklerle acır ve “Su tüm susuzlara aittir” diye açıklar. Tavşanın tüm yavruları doyasıya su içerler. Bu andan sonra tüm hayvanlar da su içmeye başlar. Kaplumbağa herkesin su içmesine izin verdi, fakat bir taraftan fil gelirse ne olacak diye dert etmeye başladı. (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208).

Engellilere yardım etme konusunun işlendiği “Meine Füße sind der Rollstuhl” “Tekerlekli Sandalye Benim Ayaklarım” adlı metinde, tekerlekli sandalye yardımıyla günlük işlerini yapmaya çalışan Margit ile ona yardım eden Sigi'nin öyküsü şu ifadelerle anlatılmıştır. “... Margit nihayet süpermarkete ulaşmıştı. Ancak giriş kapısına doğru, basamaklardan tek başına çıkamayacağını fark etti. Bu sırada genç bir delikanlı karşısına durdu. “Merhaba, ben Sigi” diye kendisini tanıttı. “Sana yardımcı olabilir miyim?”. “Benim adım da Margit” derken rahatlamış bir şekilde güldü.” (Funkelsteine IV: Buck, 2000:223) ve “Arkadaki pedalların üstüne çık” diye açıklamaya başladı. Talimatlarından sonra, Sigi tekerlekli sandalyeyi yukarı kaldırır ve ön tekerleklerini basamağa bindirir. Sonra arka tekerlekleri engelin üstünden geçirir. Artık Margit devam edebilmekteydi. “Teşekkürler!” diye Sigi'nin arkasından seslenir.” (Funkelsteine IV: Buck, 2000:223). Yürüyebileceği işlevsel bir ayağa sahip olmayan ve

tekerlekli sandalyeyi ayakları olarak kabullenmiş doğuştan felçli genç bir kızın olan Margit'in günlük yaşamından bir kesit ile anlatıcı, çocukların empati kurmalarını sağlamaya çalışmıştır. Böylece, farklılıklara sahip olan insanlara karşı saygılı olma ve gerçekten yardıma ihtiyacı oldukları zamanlarda onları kırmadan yardım edilmesi gerektiği bilincini oluşturmak istemiştir. Bu sayede çocukların, duyarlı, hassas ve yardımsever bireyler olmalarını amaçlamıştır. Metnin devamında yer alan, "... Bir file elmaya uzanacakken hemen ona uzatılır. Margit sinirli bir şekilde kendini tekerlekli sandalyeye bırakır. "Elmalarımı başkaları gibi kendim alamaz mıyım?" diye seslenir. "Kızma" der bir anda biri. Sigi'ydi. "İnsanlar karşılaştıkları ilk insan benmişim gibi davranıyorlar!". "Buna sebep tekerlekli sandalyen" der Sigi. "Ama bu özel bir durum değil ki!" (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle anlatıcı, farklılıklara sahip insanlara yardım etme ile etmeme arasındaki hassas noktayı vurgulamaya çalışmıştır. Çocuklarda, bazı yardım teşebbüslerinin insanların kendilerini beceriksiz veya yetersiz hissetmelerine yol açabileceği algısı oluşturup empati kurmalarını sağlayarak, bu hassas noktaları ayırt edebilen, düşünüp hareket eden sağduyulu, yardımsever bireyler olmalarını amaçlamıştır.

2.2.1.5. Sorumluluk

Bu bölümde çocukların; insanları doğru yönlendirme, aile bireyelerine ve diğer insanlara karşı sorumlu olma, kitap okuma alışkanlığı edinme, iş sorumluluğu, tecrübelerini insanlarla paylaşma sorumluluğu, ekonomik sorumluluk alma, verilen işi yerine getirme sorumluluğu ile ilgili kazanımda bulunmalarını amaçlayan örnek metinler ile analizleri yer almaktadır.

İnsanları doğru yönlendirme sorumluluğu konusunun işlendiği "Julia und der Fremde" "Julia ve Yabancı" adlı metinde, kendisine sorulan soruya karşılık yol tarifi verirken çok dikkatli ve özenli davranan Julia'nın öyküsü anlatılmıştır. "Bir adam soruyor: Schubert caddesine nasıl gidebilirim?.. Julia, Schubert caddesinde oturuyordu. O: Şuradan, ileride sola dönün ve hemen sonra sağa ve ondan sonra... Hayır, olmaz orada bir çıkmaz sokak var, diyor.." (Funkelsteine I: Fünstahl, 2010: 120) ifadeleriyle anlatıcı, yer tarifi isteyen yabancıya karşı Julia'nın ne kadar dikkatli ve özenli cevap vermeye çalıştığını fark etmelerini istemiştir. Julia'nın yer soran yabancıyı yanıltmamak için verdiği çaba ile çocuklarda sorumluluk duygusunu geliştirmeyi amaçlamıştır. Bu sayede çocuklara böyle bir durum ile karşılaşma ihtimalini düşündürerek, yön kavramlarını ve yaşadıkları çevreyi iyice öğrenme, yardım isteyen insanları doğru

şekilde yönlendirme ve onlara yardım etme bilinci ile sorumluluk duygusuna sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Aile bireyelerine karşı sorumluluk ve verilen sözün yerine getirilmesi konusunun işlendiği “Der Wolf und Cini, das jüngste Geißlein” “Kurt ve En Genç Keçi Cini” adlı metinde, verdiği sözü tutmayarak, annesine ve kardeşlerine karşı sorumluluğunu yerine getirmeyen keçinin öyküsü anlatılmıştır. Annelerinin tembihini dinlemeyip zili çalan kurda kapıyı açarak hem kendisini hem de kardeşlerini tehlikeye atan keçi Cini’nin öyküsü ile anlatıcı, çocuklarda sorumluluk duygusunu geliştirmeyi amaçlamıştır. Büyüklerin tecrübelerinden yararlanılabileceği ve onların dinlenmesi gerektiği algısı ile verilen sözün tutulması gerektiği bilinci sayesinde sorumluluk duygusuna sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

... Evi terk etmeden önce çocuklarını dikkatli olma ve kimseye özellikle de yabancılara kapıyı açmama hususunda uyardı. Çocuklar annelerine kimseye kapıyı açmayacaklarına dair söz verdiler. Evi terk ettikten kısa bir süre sonra kapı çaldı. Yavru keçiler ürktüler ve korku içinde sordular: “Kim o?” Bu sırada kapı tekrar çaldı. Gerçekten kapıdaki kurt’tu. Sesini değiştirmiş ve tekrar tekrar: Açın! Artık açın! Benim anneniz! Size yemeniz için lezzetli şeyler getirdim” diye sesleniyordu. En sonunda kurt yavru keçileri annelerinin geri geldiğine ve kapının önünde olduğuna ikna etmişti. Kapıyı açtılar ve kapı biraz aralanır aralanmaz kurt aralarında en genç keçi olan Cini’yi kaptı ve yuttu. (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205).

Kitap okuma alışkanlığı edinme konusunun işlendiği “Lob der Bücher” “Kitaplara Övgü” adlı şiirde şair, kitapların insan hayatındaki önemi ve yerini anlatmak istemiştir. Kitapların insana istediği zaman bilgi veren sonsuz ve sınırsız bir kaynak olduğu, boş vakit geçirmenin en faydalı yollarından birinin de kitap okumak olduğu ve yeri geldiğinde insana iyi bir arkadaş olduğu bilincini oluşturmaya çalışmıştır. Bu bilinç sayesinde çocukların, kitapların insan gelişimindeki rolünü anlamış, kitap okumanın insan hayatındaki anlamını ve önemini kavramış, kitap okumayı seven ve alışkanlık haline getirmiş okuyan ve sorumluluk sahibi bireyler olmalarını amaçlamıştır.

*Kitaplarda hiç karşılaşamayacağımız
insanlarla tanışırız:
Eskimolar ve afrikalılar,
Büyükannemiz doğduğunda
Ölmüş olan şairler.
Kitaplar olmadan yavan olurdu akşamlar,
tek başına yatakta.
Kitaplar olmadan bilgilerimiz
burun ucunu geçmezdi.
Kitaplar olmadan bunları kimse okuyamazdı. (Funkelsteine III: Buck, 1999:
208).*

Çocuk sahibi olmak gibi, bir insanın sorumluluğunu alma konusunun işlendiği “Eine kleine Schwester” “Küçük Bir Kardeş” adlı öyküde anlatıcı, kardeşi olmasını isteyen Illa'nın annesi ile olan diyalogunda sorumluluk bilincini anlatmaya çalışmıştır. “Yakın arkadaşım Birgit'in kardeşi Sara gibi “Küçük bir kardeş diliyorum kendime”. “Peki ben büroda olduğumda kim bakacak küçük kardeşine? Birgit'in annesi evde olduğu için sorun olmaz elbette” der annesi. Illa kupayı yerine koyar. “Ben tabii ki” der. “Peki sen okuldayken ne olacak?” Illa bir an düşünür cevap vermeden: “O halde kreşe gider. Eskiden benim gittiğim gibi” der. (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle anlatıcı, kardeşi olması isteğini annesiyle paylaşan Illa'ya cevap verirken annesinin ne denli özenli, dikkatli ve sorumluluk duygusuyla cevap verdiğini vurgulamak istemiştir. Annenin çocuğuyla konuşurken çocuk değil de yetişkin bir birey ile konuşuyormuş gibi sebep ve sonuç belirterek konuşmalarını mantık çerçevesi içerisinde tutmaya çalıştığına dikkat çekmiştir. Annenin kızı Illa'ya verdiği cevaplar ile çocuklarda istedikleri bazı şeylerin olamayacağı konusunda bilinç geliştirmeyi, sorumluk duygusu oluşturmayı ve bunu pekiştirmeyi hedeflemiştir. Böylece çocuklarda, ailelerinin isteklerini kabul edip etmemelerinin mutlaka mantıklı bir sebebinin olduğu algısı oluşturarak, mantıklı, akıllı, saygılı ve sorumluluklarının farkında olan bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Tecrübelerini insanlarla paylaşarak onlara yardımcı olma sorumluluğu konusunun işlendiği “Liebe Klasse” “Sevgili Sınıf” adlı metinde, sınıf arkadaşlarına hastane korkusu hakkında konuşma yapan bir çocuğun sözlerine yer verilmiştir. “Hastaneden korkmayın diye size ondan bahsetmek istiyorum. O kadar alıştım ki artık korkmuyorum. Sabah erkenden annem ve babam ile hastaneye gidiyoruz. Babam oradan dükkana giderken, annem benim yanımda kalır. Öncelikle muayeneye girmeliyim. Hiç acımaz.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadelerinin yer aldığı öyküde anlatıcı, kendi tecrübelerini sınıf arkadaşlarıyla paylaşarak, arkadaşlarının hastane korkularını yenmelerine yardım etmek isteyen bir çocuğun sahip olduğu sorumluluk duygusunu çocukların görmesini istemiştir. Bu öykü ile bir taraftan çocuklara sorumluluk duygusuna sahip olmanın insana kattığı zarafete dair algı oluşturmayı hedeflerken, diğer taraftan bu korkuya sahip çocukların korkularını yenmelerini sağlamak istemiştir. Bu sayede çocukların, tecrübelerini diğer insanlarla paylaşmaktan kaçınmayan, bu gibi ince noktalardaki sorumluluk bilincini kavramış, genel anlamda mantıklı ve sorumluluk sahibi bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Başladığı işi bitirme ve para kazanma sorumluluğu konusunun işlendiği “Kumbals Vogel” “Kumbal'in Kuşu” adlı metinde, heykel yaparak ailesine maddi katkıda bulunmaya çalışan Kumbal'in öyküsü; “... Kumbal da kuşunu turistlere satmak

istiyordu. Ağaç tokmak ve keski ile çalışmaya devam etti. Birden tahta kuşunun kafası üzerinde büyük bir yarık oluştuğunu fark etti. Kızdı. Umarım yarık tamir edilebilir! Kumbal figürünün kafasına bir iğne batırır. Kuş parçalanır. Sinirli bir şekilde yerde tepinmeye başlar. Bu defa birşey satamayacaktı...” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle anlatılmıştır. Öyküdeki “Kim tamir edilmiş bir kuş’u satın alır ki? der, fakat yine de bir süre sonra tutkal almaya gider... Kuşa çim ve küçük ağaç talaşları yapııştırarak tüy yapar. Şimdi, diğer oyma işlerinden çok farklı görünüyordu...” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle anlatıcı, turistlere satmak için emek harcayarak yaptığı kuş heykeli yanlışlıkla kırılan Kumbal’in hissettikleri ve bu durumu telafi etmek için gösterdiği çaba ile çocuklara büyük bir sorumluluk örneği vermeye çalışmıştır. Heykeli kırıldığında duyduğu üzüntünün ardından işini başarıyla tamamladığı zamanki mutluluğunu anlatan “Bir bayan Kumbal’ın üzerine doğru yürüdü. Ne söylediğini anlamıyordu ama yine de kuşunu gösterdi. Bayan sevindi. Şarkı söyleyen sesiyle bir kaç kelime söyledikten sonra beline bağladığı bir çantadan para alır. Kumbal sayar. Bu kadar parayı daha önce hiç kazanmamıştır. Endişeli bir şekilde kadına kuşu takdim eder. Kadın keyifliydi. Gururlu bir şekilde ailesinin yanına döner.” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadelerinde, kendisine, işine ve ailesine karşı sorumluluğunun fazlasıyla farkında olan Kumbal’in öyküsü ile çocuklarda sorumluluk duygusunun oluşturulmasını ve pekiştirilmesini hedeflemiştir. Bu sayede çocukların, başladıkları işi bitirmeleri, ne olursa olsun ellerinden gelenin en iyisini yapmaları, zaman zaman başarısız olursa da vazgeçmemeleri gerektiği bilinci ve bu bilince ait sorumluluk duygusuna sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Verilen bir işi bitirme ve tarif edilen işi dinleme sorumluluğu konusunun işlendiği “Ein Zauberkäfer zum Muttertag” “Anneler Günü İçin Sihirli Böcek” adlı metinde, kendilerine verilen talimatlar doğrultusunda anneler günü için annelerine kağıttan böcek hazırlamaya çalışan çocukların öyküsü anlatılmıştır. “Malzemeler: Kare biçiminde kırmızı kağıt; Aynı boyutlarda yeşil bir kağıt; Makas ve yapııştırıcı. İlk olarak kırmızı kare biçimindeki kağıdı üçgen şekline getir, sonra tekrar üçgen ve bir daha üçgen olarak katla. Kağıdı tekrar büyük üçgen şekline getirecek şekilde basık ucu sizi gösterecek şekilde açın ve önünüze koyun. Diğer iki dış köşeyi aşağı basık uca doğru katlayın. Üstteki kapalı olan uç böceğin kafası olacaktır...” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle anlatıcı, sözlü tarif etme yoluyla çocuklarda, verilen talimatları yerine getirmek için gerekli olan iyi dinleme konusunda bilinç ve sorumluluk duygusu oluşturmak istemiştir. Bu sayede çocukların, duyduklarını doğru bir şekilde algılayıp yapabilme becerilerini geliştirmelerini amaçlamıştır. Ayrıca, anneler günü gibi özel

günlerin önemini algılayarak, böyle günlerde sevdiklerini mutlu etme bilinci ve sorumluluğuna sahip bireyler olmalarını hedeflemiştir.

2.2.2. Doğaya Ait Değerler

Bu bölümde öğrencilerin doğa ile olan deneyimlerinden, karşılaşmalarından ve yaşadıklarından yola çıkılmıştır. Bölümün amacı, insanların geçim kaynağı olan ve kendilerinin de parçası oldukları doğaya karşı anlayış kazandırma, doğadaki temel bilgileri öğrenme ve doğaya karşı sorumluluk geliştirmedir. Böylece sağlıklı yaşayabilmek ve sağlıklı bir yaşam sürdürebilmek için doğanın önemini, doğaya olan ihtiyacı ve sorumluluklarını kavramış bireyler olmalarını sağlamaktır.

Funkelsteine I ve Funkelsteine II ders kitaplarında birinci ve ikinci sınıf çocuklarına kazandırılmak istenen doğaya ait değerler şöyledir:

- ✓ Doğrudan doğruya doğayı (bitki, hayvan, değişim vb.) inceleme ve gözlemeleme.
- ✓ Doğa objelerini, doğanın gelişimini ve davranışını anlama.
- ✓ Basit biyolojik ilişkileri anlama.
- ✓ Arama, toplama, gözlemeleme, düzen oluşturma, karşılaştırma becerisi kazanma.
- ✓ Bitki ve hayvanların yapıları ile çevrelerini öğrenme.
- ✓ İnsanlar, hayvanlar ve bitkiler arasındaki ilişkileri kavrama.
- ✓ Evcil hayvanlar hakkında konuşma.
- ✓ İnsanın yapısı hakkında konuşma.
- ✓ İnsan uzuvlarının işlevleri ve diğer organları hakkında bilgi sahibi olma.
- ✓ Sağlıklı yaşam sürmeyi tanımlama, anlama ve uygulama.
- ✓ Hastalık ve kaza durumundaki davranışlar hakkında konuşma.
- ✓ Sevgi ve çift olma.
- ✓ Ebeveyn olmanın gerçeklerini anlama.

Funkelsteine III ve Funkelsteine IV ders kitaplarında üçüncü ve dördüncü sınıf çocuklarına kazandırılmak ve pekiştirilmek istenen doğaya ait değerler şöyledir:

- ✓ Doğayı izleme, gözlemeleme.
- ✓ Hayvanların davranış biçimlerini gözlemeleme ve anlama.
- ✓ Basit deneyler gerçekleştirme ve sonuca ulaştırma.
- ✓ Bitkileri farklı coğrafyalarda yetiştirebilme.
- ✓ Bitkilerde gelişim sürecini anlamlandırma ve algılama.
- ✓ Bitki kısımlarını kavrama.

- ✓ Bitki ve hayvanlardaki değişimleri tanıma, yaşam alanlarını öğrenme.
- ✓ İnsanların doğaya etkilerini kavrama.
- ✓ Hayvanların yaşam alanlarını iyileştirmek için imkan sunma.
- ✓ Sağlıklı yaşam sürdürübilmenin önemini anlama. Vücut sağlığı, sağlıklı beslenme, sağlıklı giyinme konusunda bilgi sahibi olma.
- ✓ Hareket etmenin önemini kavrama.
- ✓ Hayat kurtaran önlemler alma.
- ✓ Cinsel hayatı ve biyolojik üremeyi anlama.

Bu bölümde çocukların; hayvanların yaşam alanlarını koruma, hayvanların davranışlarını anlama, doğada yetişen ürünlerin yetiştirme sürecini anlama ve farklı coğrafyalarda bu ürünleri yetiştirme, mevsimlere göre doğadaki ve hayvanlardaki değişimleri anlama, temizlik alışkanlığı edinme, sağlıklı beslenme, hastalıklara karşı bilinç kazanma, ruh sağlığını önemseme, yaşlılara iyi davranma ve onları koruma, tohumdan bitki yetiştirme sürecini anlama, mevsimlerin özelliklerini ve değişikliklerini anlama, doğanın güzelliklerinin farkına varma, doğa olaylarının nasıl meydana geldiğini anlama, doğadaki değişiklikleri bilimsel bakış açısıyla değerlendirme konularıyla ilgili kazanımda bulunmalarını amaçlayan örnek metinler ile analizleri yer almaktadır.

Doğadaki diğer canlıların yaşam alanlarını koruma konusunun işlendiği “Lebensraume” “Yaşam Alanları” adlı metinde, hayvanların farklı yaşam alanları anlatılmıştır. “Ağaçta birçok hayvan yaşar. Kuşlar yuvalarını yapar. Solucanlar, böcekler ve yaprak bitleri yaprakların üstünde sürünür” (Funkelsteine I: Fürnstahl, 2010: 120) ifadeleriyle anlatıcı, sadece bir ağacın bile pek çok farklı hayvana ev sahipliği yaptığı ve onların besin kaynağı olduğu konusunda çocuklarda farkındalık oluşturmak istemiştir. Doğanın insanlara ve hayvanlara sağladığı faydaların yanı sıra bir düzen ve denge içerisinde bulunduğunu anlatmaya çalışmıştır. Böylece, hayvanların nesillerini devam ettirebilmesi için onların yaşam alanı ve besin kaynağı olan doğa ile doğadaki dengenin korunması gerektiği bilincini oluşturmayı hedeflemiştir. Doğanın insanlar için olduğu gibi hayvanlar için de çok önemli ve gerekli olduğu bilinci ile çocukların, doğa koruma adına ellerinden geleni yapma sorumluluğuna sahip, duyarlı bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Canlıların davranışlarını fark etme ve anlama konusunun işlendiği “Katzensprache – Hundesprache” “Kedi Dili – Köpek Dili” adlı metinde, hayvanların kendi aralarında nasıl anlaşabildikleri ve bunu nasıl yaptıkları anlatılmıştır. “Kedi dili kolay bir dil değildir. Kediler sadece seslerle kendi aralarında konuşmazlar.

Kulaklarıyla, kuyruklarıyla, bıyıklarıyla, tüm postuyla birlikte kendi dilini konuşur. Eğer bir kedi kuyruğunu hareket ettiriyorsa şunu söylemek istiyor: “Dikkat! Kızgınım ve tırmalamaya hazırım!” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadeleriyle anlatıcı ilk olarak, konuşmasalar da hayvanların kendi aralarında bir şekilde anlaştıklarına dair çocuklarda farkındalık oluşturmaya çalışmıştır. Konuşarak, vücut dili ve mimik kullanarak anlaşabilen insanlar gibi, diğer hayvanların da çıkardıkları seslerin yanı sıra aralarında iletişim kurmak için türe özgü ve farklı vücut özelliklerini kullandıklarını kedi örneğiyle anlatmak istemiştir. Bu örnek ile bir taraftan kedilerin vücut dili ile ilgili bilgi verirken, diğer taraftan bu davranışları zamanla insanların da anlayabileceği ve türe özgü davranışlar olduğu algısını oluşturmaya çalışmıştır. Bu algı ile çocukların, doğanın birimlerini tanıma, farkına varma ve araştırma, dikkat çeken özelliklerine göre bitki ve hayvanların türe özgü karakterlerini ayırt etme yeteneklerini geliştirmelerini hedeflemiştir. Çocukların doğaya, canlılara ve doğadaki farklılıklara duyarlı, doğayı ve hayvanları koruma konusunda bilinç ve sorumluluk sahibi bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Tarım ürünlerinin hangi ekolojik koşullarda ve nasıl yetiştirildiği konusunun işlendiği “Reis – Geschenk der Götter” “Pirinç- Tanrıların Hediyesi” adlı metinde, pirinç yetiştiren bir ailenin yaşadıkları ve pirincin sofralarımıza gelişi öyküsü anlatılmıştır. Doğanın canlılara sunduğu nimetlerden olan pirincin yetiştirme, hasat, işlenme gibi süreçlerinde, insanların dayanışma ve yardımlaşma içerisinde yiyeceklerini elde etme ve geçinebilme çabalarının öyküsüyle anlatıcı, çocuklarda doğada yetişen ürünler ile ilgili farkındalık oluşturmaya çalışmıştır. Farklı coğrafi ve iklimsel özelliklere sahip bölgelerde yetişen ürünlerin belirli yetiştirme koşullarına ihtiyaç duyduğu ve ürünler yetiştirilirken bu koşulların sağlanması gerektiği bilincini oluşturmak istemiştir. Bu sayede çocukların, doğanın insanlara sunduğu ürünler ve hangi ürünlerin hangi ekolojik koşullarda yetişebileceği konusunda farkındalığa ve doğa koruma bilincine sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

... Pirincimiz fena sayılmayacak şekilde çoğalıyordu. Tohum verdiğinde ilk filizlenmeyi bekleriz. Pirinç çok fazla suya ihtiyaç duyar. Fideyken tarlaya ekildiği zaman herkes yardım etmek zorundadır. Sadece küçük çocuklar ile hasta yaşlılar köyde kalır. Küçük bitkileri ekerken baldırlarımıza kadar suyun içinde oluruz. Babam beni hızlı ve becerikli olduğum için bazen över. Pirinç olgunlaştığı zaman kesilir. Onu demet haline getiririz. Köyde pirinci harmanlarız. Sert değneklerle demeti döveriz. Bunu tüm gücümüzle beş defa yaparız. Pirinç taneleri bambu ağacından olan mangalların arasından düşer. Samanı bir kenara atarız. “Hiçbir tane yok olmamalı” der babam. “Pirinç bize tanrıların hediyesidir.” ... Bizim ana aşımız pirinçtir. (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208).

Mevsimlere göre doğada ve canlılarda meydana gelen değişiklikler konusunun işlendiği “Das Hermelin” “Gelincik” adlı metinde, gelinciğin mevsimlere göre değişen morfolojik ve davranış özellikleri tanıtılmıştır. Metnin aşağıda yer alan ifadeleriyle anlatıcı çocuklarda, doğadaki mevsimsel değişimlerle birlikte canlılarda meydana gelen renk değiştirme, göç etme gibi bir takım değişikliklere dair farkındalık oluşturmaya çalışmıştır. Uyum sağlama amacıyla canlılarda meydana gelen morfolojik ve davranışsal değişiklikleri algılama ve bunları ayırt etme becerilerini geliştirme bilinci yaratmak istemiştir. Bu sayede çocukların, doğa, canlılar ve canlılardaki değişikliklerle ilgili farkındalık ve bilince sahip duyarlı bireyler olmalarını amaçlamıştır.

... Gelincik yaz mevsimine uygun kahverengi bir kürk giyer. Kırdaki ve çimlerde dolaşırken fark edilmesi zordur. Atiktir ve uzun sıçramalar yapar. Hareket etmediği zaman zemine benzer. Bu hayvan kışın beyaz bir kürk giyer. Kıyafetiyle yeni mevsime uyum sağlamıştır. Çünkü kış mevsiminde çok kar yağar. Kahverengi tüylerinin dökülmesi ve yerine beyaz tüylerin çıkması bir ay sürer. Sadece kuyruk uçları siyah kalır. Bu renk değişimine mevsimlerin neden olduğu düşünülmektedir. Hava soğudukça tüyler beyazlaşır, tekrar ısındıkça kahverengi olur. (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223)

Günlük temizlik alışkanlığı edinme konusunun işlendiği “Haendewaschen” “Elleri Yıkamak” ve “Zaehneputzen” “Diş Fırçalamak” adlı metinlerinde, el ve diş temizliği gibi sağlığımız için gerekli olan alışkanlıkların önemi anlatılmıştır. Metnin “Elleri yıkamak! Yapılması gerek. Anlayış gösteririm. Kir yok olmalı. Ama bazı günler elleri yıkamak istemeyiz. Kumdan kalelerin eldeki parıltısını istersin ya da boyadan kalan renklerin kalıntısını. Eve bu şekilde mutlu gelersin. Oradan biri seslenir: “Ellerini yıka! Bu şekilde eve girmek yasak” (Funkelsteine I: Fürnstahl, 2010: 120) ifadeleriyle anlatıcı, en temel günlük temizlik konularını işleyerek çocuklarda sağlıklı yaşam konusunda bilinç oluşturmaya çalışmıştır. Günlük yaşam içerisinde her türlü iç ve dış çevre ile temas halinde olup birçok tehlikeli mikrobu vücuda taşıma potansiyeli olan eller ile beslenme ve sindirim sistemimizin önemli parçası olup ömür boyu ihtiyaç duyulacak olan dişlerin temizliğinin önemini algılamalarını istemiştir. Bu sayede çocukların, sağlıklı yaşam sürebilmek için beden temizliği ve sağlığına dikkat edilmesi konusunda gerekli farkındalık ve bilince sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Doğru ve sağlıklı beslenme alışkanlığı edinme konusunun işlendiği “Thomas” adlı metinde, çok fazla tatlı yemenin ve şişmanlığın tehlikeleri ile sağlıklı beslenmenin önemi anlatılmıştır. “Thomas aç: o sık acıkıyor. Çok fazla yiyor. Thomas bu yüzden şişman. Teneffüslerde her zaman tatlı yiyor. Öğle yemeği de yetmiyor ona. “Bir ya da iki parça pasta şimdi harika olurdu!” diyor ve “Çok şişmanlayacaksın. Bu seni hasta

edecek” diyor annesi. Thomas farkında: artık tatlıyı düşünmemeli ve akşam bir şey yememeli.” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadeleriyle anlatıcı, Thomas’ın yanlış beslenme alışkanlığını ve sonuçlarını göstererek, çocuklarda sağlıklı beslenme konusunda bilinç oluşturmaya çalışmıştır. Fazla yemek yemenin özellikle de çok fazla tatlı tüketmenin, şişmanlık gibi fiziksel bir soruna neden olmanın yanı sıra pek çok sağlık sorununa, bunun sonucu olarak ta psikolojik ve sosyal sorunlara yol açabileceği algısını oluşturmak istemiştir. Bu sayede çocukların, sağlıklı beslenme alışkanlığı edinmelerini, yaşamlarını sağlıklı bir şekilde sürdürebilecek gereken bilince sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Hastalıklar hakkında bilgi ve bilinç sahibi olma konusunun işlendiği “Was ist Aids?” “Aids Nedir?” adlı metinde, çağımızın ciddi ve önemli hastalıklarından olan aids ile ilgili bilinen yanlış ve doğrular Karin ile annesinin diyalogunda anlatılmıştır. Anlatıcı “Annesi Karin’in yanına oturur ve açıklar: “Hasta olduğunda ateşin, öksürüğün veya nezlen olduğu zaman binlerce yardımcı hücre kanında bu hastalığa karşı tekrar iyileşmen için çabalar. Ama eğer Nikolas’ın aids hatası varsa sende ki durumdan farklı kanındaki birkaç yardımcı hücre artık savaşamaz. Ona ateşe, öksürüğe ve nezleye karşı yardımcı olamaz.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle, tedavisi henüz bulunamamış ve giderek artan sayıda insanın yüzleştiği önemli bir bağışıklık istemi hastalığı olan aidsi tanıtmıştır. Aids hastalığını tanıtırken, Karin’in annesinin aidsin insanları toplumdan soyutlamayı gerektirecek bir hastalık olmadığını vurgulayan “...Karin sorar: “Onunla oynarsam bende aids olur muyum?” “Hayır” diye cevap verir annesi. “Nikolas ile oynayabilirsin, onunla yemek yiyebilirsin, onda yatıya kalabilirsin, ona sarılabılır ve diğer çocuklarla yaptığın her şeyi onunla da yapabilirsin” der. Karin bunu yaptı da. Mutluydu. Dert etmiyordu. Ama bazı veliler Nikolas ile oynadığı için çocuklarının Karin ile de oynamasını istemiyordu.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadelerle aids ile ilgili oluşmuş yanlış algıları yok etmeye çalışmıştır. Böylece çocuklarda, bu ve bunun gibi bazı hastalıklar konusunda farkındalık ve bilinç oluşturarak, hastalıkları merak edip öğrenmeleri için onları araştırma yapmaya sevk etmek istemiştir. Böylece, hastalıklara karşı dikkatli olmaları ve nasıl korunmaları gerektiğini, hastalıkların hangi yollarla bulaştığını merak edip öğrenmelerini hedeflemiştir. Ayrıca, Sebastian’ın ailesinin aids olan Nicolas ile oynamasına izin vermediği; “Aids nedir?” diye sordu bir akşam yemeğinde Karin. “Aids bir hastalıktır. Neden sordun?” Çünkü aids olduğu için Nikolas ile oynamasının yasaklandığını söyledi Sebastian. “Sen Nikolas ile oynuyor musun?” diye sordu Michael. “Elbette, o benim arkadaşım sonuçta” diye cevap verdi Karin.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208)

ifadelerle de çocukların Nicolas'ın hisleriyle ilgili empati kurmalarını istemiştir. Bu sayede çocukların, hastalığı olan insanları toplumdan soyutlamak yerine onlara yardımcı ve destek olan, hastalıklar konusunda bilinçli ve duyarlı, sağlıklı yaşam sürdürmenin önemini kavramış bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Yaşlıları koruma ve iyi davranma konusunun işlendiği “Der alte Großvater und der Enkel” “Yaşlı Büyükbaba ve Torun” adlı metinde, babalarına iyi davranmayan bir karı kocaya dört yaşındaki çocukları tarafından verilen hayat dersi anlatılmıştır. Metnin aşağıda yer alan ifadeleriyle anlatıcı, büyükbabaya karşı anne ve babanın yanlış davranışlarıyla küçük bir çocuğun gösterdiği duyarlılığı kıyaslamalarını istemiştir. Yaşlandıklarında kendilerinin de aynı duruma düşebileceklerini göstererek büyükbabanın hisleriyle ilgili çocukların empati kurmalarını hedeflemiştir. Böylece, ailelerinde veya çevrelerindeki yaşlılara karşı daha saygılı, daha hassas ve daha yardımsever olmaları gerektiği algısı ve bilincini oluşturmak istemiştir. Bu sayede çocukların, hem aile içerisinde hem de toplumda her konuda sağlıklı ve mantıklı düşünen, sağduyulu bireyler olmalarını amaçlamıştır.

... Bir varmış bir yokmuş gözleri fersiz, kulakları duymayan ve dizleri titreyen çok yaşlı bir adam varmış. Masada oturduğu zaman kaşığı bile tutamaz masa örtüsüne çorba dökmüş. Hatta ağzından bile biraz dökülmüş. Anne ve oğul bundan öğrenirmiş ve bu yüzden yaşlı büyükbabayı sobanın arkasında köşede oturturlarmış. Büyükbabanın yemeğini de az miktarda ve toprak çanak içinde verirlermiş. O zamanlarda büyükbaba kederli bir şekilde masaya bakar ve gözleri dolarmış. Yine bir gün titreyen elleri elindeki çanağı tutamayıp yere düşürmüş ve çanak kırılmış. Çocuk kızmış ama bir şey diyememiş sadece iç çekmiş. Anne ona bu sefer yemeğini yiyebilmesi için büyükbabaya ahşap bir kase almış. Öylece otururlarken dört yaşındaki küçük torunları yerden topladığı ufak tahtaları bir araya getirir. “Ne yapıyorsun orada?” diye sorar babası. “Küçük bir su teknesi yapıyorum” diye cevap verir çocuk. “Bunun içinden büyüdüğüm zaman annem ve babam yesin.” O sırada anne ve baba birbirlerine bir süre bakarlar ve ağlamaya başlarlar. Hemen büyükbabayı masaya alırlar ve o günden sonra hep yemeklerini birlikte yerler. Büyükbaba biraz döktüğü zaman ise bir şey demezlerdi. (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223).

Doğadaki bitkilerin büyüme aşamaları konusunun işlendiği “Von der Eichel zur Eiche” “Kestaneden Meşeye” adlı metinde, meşe ağacının ağaç haline gelene kadar ki büyüme süreci ve döngüsü anlatılmıştır. “Sonbaharda kestane yere düştü. İlkbaharda filizler sert topraktan dışarı çıktı. Hemen arkasından gövdesi de göründü. Daha çok taze ve narin. Meşe yapraklı bir ağaçtır” (Funkelsteine I: Fünstahl, 2010: 120) ifadeleriyle anlatıcı çocuklarda, doğaya karşı ilgi ve farkındalık oluşturup, onları doğayı incelemeye sevk etmek istemiştir. Doğadaki çeşitliliğin, her gün bin bir çeşidiyle karşılaştığımız

meyve-sebzenin mucizevi bir şekilde tohumdan sofralarımıza geldiğinin bilincinde olan ve bu mükemmel düzenden, doğanın büyüsünden ilham alan sağlıklı bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Mevsimlerin özellikleri ve buna bağlı olarak doğada meydana gelen değişiklikler ile güzellikler konusunun işlendiği “Bunt sind schon die Waelder” “Ormanlar Artık Rengarenk” adlı metninde, yazdan sonbahar mevsimine geçiş süreci ve sonbahar mevsiminin özellikleri anlatılmıştır. “Ormanlar artık rengarenk, hasat edilmiş tarlalar sarı ve sonbahar başlıyor. Kırmızı yapraklar düşer, gri sisler yayılır, rüzgar daha serin eser.” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadeleriyle anlatıcı çocuklarda, yine doğadaki mevsimsel değişiklikler ve bu değişikliklerin insanlara getirdiği sorumluluklar konusunda farkındalık oluşturmaya çalışmıştır. Öyküsünde, yoğun ve yorucu hasat işleriyle geçirilen yaz mevsiminin ardından, doğanın yorgunluğunu anlatan ve dinlenmeye geçtiği sonbahar mevsiminin özelliklerinden bahsetmiştir. Yaz mevsiminin ardından sıcaklığın azalmaya başlaması ve güneşli günlerin kışalmasına bağlı olarak su ve besin kaybı yaşayan bitkilerdeki renk değişimine dikkat çekmiştir. Yaprakların önce sararıp sonra kırmızıya ardından kahverengiye dönmesi ve nihayetinde dalından düşmesiyle sonuçlanan doğanın değişimi ile büyümlü renklerini fark ederek ilham almalarını ve sanatsal yönlerini keşfetmelerini sağlamak istemiştir. Bu sayede çocukların, mevsimlere özgü doğal güzellikleri ve doğadaki değişiklikleri görebilmelerini sağlayacak farkındalık ile doğadan ilham alabilecek algıya sahip, ruhları ve bedenleri sağlıklı bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Doğa olaylarına bilimsel açıdan bakma konusunun işlendiği “So ensteht Nebel” “Sis Bu Şekilde Oluşur” adlı metninde, sisin oluşumu anlatılmıştır. Metnin “Sis, tabandaki sıcak ve nemli havanın soğumasıyla oluşur. Su buharı milyonlarca küçük ufak su damlasına dönüşür.” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadeleriyle anlatıcı, çocuklarda hava olayları ve nasıl oluştukları konusunda ilgi ve farkındalık oluşturmaya çalışmıştır. Doğanın ve doğadaki tüm canlı organizmaların olmazsa olmaz ihtiyaçlarından biri olan suyun farklı bir fiziksel formu olan sis olayını anlatmıştır. Çocuklarda oluşturduğu ilgi ve farkındalık ile onları sis gibi doğada gerçekleşen olayları tanımaya, fiziksel değişikliklerin sebep ve sonuçları bilimsel bakış açısıyla araştırmaya sevk etmek istemiştir. Bu sayede çocukların, doğa ve doğadaki değişimler ile değişiklikler konusunda bilinçli, bilgili, bilimsel bakış açısına sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Mevsimlere bağlı olarak bitkilerde meydana gelen değişikliklere bilimsel açıdan bakma konusunun işlendiği “Warum die Blaetter gelb werden” “Yapraklar Neden Sararıyor” adlı metinde, mevsimlerle birlikte ağaçlarda meydana gelen renk değişiklikleri ve bu değişikliklerin nedeni anlatılmıştır. Anlatıcı “Kışın akağaç yapraklarına ihtiyaç duymaz. Bu neredeyse tüm yapraklı ağaçlarda böyledir. Soğukta ağaç için yapraklarını hayatta tutmak zordur. Önemli olan kökün, gövdenin ve dalların yaşamda kalmasıdır. Yapraklara yeşil rengini veren maddeye klorofil denir. Güneş enerjisiyle birlikte klorofil ağaçların besininin bir kısmını karşılar. Bu yüzden akağaç kış için bir stok hazırlar. Gövde ve dallar tüm besini tüm özsuyu emer.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle, yine mevsimler ile iklim koşullarına bağlı olarak doğa ve canlılarda meydana gelen değişiklikler konusunda ilgi ve farkındalık oluşturmaya çalışmıştır. “Yaprakların içindeki sarı pigment aslında her zaman mevcuttur. Sadece onu göremeyiz. Üstelik yapraklarda biraz kırmızı da vardır. Akağaç yaprakları kendine baktıktan sonra yaprak sapları dallardan kurtulmaya başlar ve bir gün ilk sonbahar yaprağı yere süzülerek düşer. Dalda, koptuğu yerde küçük bir tabaka kalır. Ama tabakanın altında minik bir yaprak zaten ilkbaharı beklemektedir.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle, mevsimlere bağlı olarak ağaçların yapraklarında meydana gelen renk değişimlerini bilimsel açıdan anlatmıştır. Böylece çocukları bu değişiklikler konusunda merak etmeye ve araştırma yapmaya sevk ederek, bilimsel bakış açılarını geliştirmek istemiştir. Bu sayede çocukların, doğa ve doğada meydana gelen olaylar ile değişimlerin farkında olan, sebep ve sonuçlarını araştıran, doğanın güzelliklerinden ilham alırken diğer taraftan bu güzelliklerin arkasındaki bilimsel gerçekler konusunda bilinçli bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Mevsimlerin özellikleri ve bu özelliklerin oluşturduğu güzellikler konusunun işlendiği “Herbstbild” “Sonbahar Resmi” adlı şiirde, sonbahar mevsiminin güzellikleri dizelere dökülmüştür. Şair aşağıda yer alan dizelerinde, doğanın sunduğu ruhumuzu besleyen güzellikler ile bu güzelliklerin zamanı konusunda farkındalık oluşturmaya çalışmıştır. Yorucu geçen ilkbahar ve yaz mevsimlerinin ardından, aslında sonbaharın doğanın dinlenmeye geçtiği mevsim olduğunu anlatmak istemiştir. Dinlenmeye geçmeden önce en güzel meyveleri insanlara sunduğuna da dikkat çekmiştir. Bu sayede çocukların, doğanın insanın hem ruhunu hem bedenini besleyen her türlü nimetinden doğru şekilde ve doğru zamanda yararlanmayı bilen, doğayı seven sağlıklı bireyler olmalarını amaçlamıştır.

*Bu daha önce görmediğim bir doğa olayıdır.
Hava sanki kimse nefes almıyormuş gibi dingin,*

*Buna rağmen uzakta ve yakında hışırdayarak
Her ağaçtan en güzel meyveler düşmekteydi.
Aman! Rahatsız etmeyin sakın doğanın bayramını
Bu süre gelen bağ bozumu.
Çünkü bugün dallardan sadece
İlman güneş ışınlarından kurtulan düşmektedir. (Funkelsteine IV:
Buck, 2000:223).*

2.2.3. Çevreye Ait Değerler

Bu bölüm çocukların doğrudan doğruya kendi çevrelerine oryantasyonunu kolaylaştırmayı ve insan ile çevre arasındaki ilişkiye dair anlayış geliştirmelerini hedeflemiştir. İlk olarak kendi yaşadığı şehri ve çevresini, eyalet veya bölgesini inceleme ve algılama şeklinde çevreye ait değerler kazandırılmak istenmiştir. Ayrıca, ilk temel coğrafi bilgiler ve çevreyle ilgili basit özel teknik bilgiler verilmiştir.

Funkelsteine I ve Funkelsteine II ders kitaplarında birinci ve ikinci sınıf çocuklarına kazandırılmak istenen çevreye ait değerler şöyledir:

- ✓ Oryantasyon becerisi geliştirme.
- ✓ Kendi çevresini ve çevresindeki yapıları tanıma, tanımlama.
- ✓ Trafik ile ilgili kavramları ve kuralları anlama.
- ✓ Temel coğrafi bilgiler ile teknik bilgileri anlama.

Funkelsteine III ve Funkelsteine II ders kitaplarında üçüncü ve dördüncü sınıf çocuklarına kazandırılmak ve pekiştirilmek istenen çevreye ait değerler şöyledir:

- ✓ Oryantasyon becerisi geliştirme.
- ✓ Kendi çevresini ve çevresindeki yapıları tanıma, tanımlama.
- ✓ Trafik ile ilgili kavramları ve kuralları anlama ve anlayış geliştirme.
- ✓ Temel coğrafi bilgiler ile teknik bilgileri anlama ve algılama.
- ✓ Haritalara dair bilgi edinme.
- ✓ Çevrelerindeki önemli binalar (belediye binası, adliye, polis merkezi vb.), görülmesi gereken yerler (müze, bilimsel merkezler vb.) ve ikamet ettikleri alana yakın yerler hakkında bilgi edinme.
- ✓ İnsanın çevreyle olan ilişkisi hakkında bilgi edinme. (trafik sıkışıklığı, endüstrileşme vb.)
- ✓ Kendi bulunduğu bölge hakkında bilgi edinme (yollar, ekonomi, kültür).
- ✓ Avusturya hakkında genel bilgi edinme.

Bu bölümde çocukların, yaşadığı çevreyi iyi tanıma tanımlama, yaşadığı evi tanıma ve tanımlama, eşyaları ve yerlerini tanımlama, coğrafi yapıları tanıma ve

tanımlama konularıyla ilgili kazanımda bulunmalarını amaçlayan örnek metinler ile analizleri yer almaktadır.

Yaşadığı çevreyi iyi tanıma ve tanımlama konusunun işlendiği “Julia und der Fremde” “Julia ve Yabancı” adlı metinde, yaşadığı çevreyi doğru bir şekilde tanımlayıp tarif edebilen Julia’nın öyküsü anlatılmıştır. “Bir adam soruyor: Schubert caddesine nasıl gidebilirim?.. Julia Schubert caddesinde oturuyor. O: Şuradan, ileride sola dönün ve hemen sonra sağa ve ondan sonra... Hayır, olmaz orada bir çıkmaz sokak var, diyor..” (Funkelsteine I: Fünstahl, 2010: 120) ifadeleriyle anlatıcı, çocuklara böyle bir durum ile karşılaşma ihtimalini düşündürerek, yaşadıkları çevreyi iyi tanımları ve yön tarifleriyle ilgili kavramları iyi öğrenmeleri gerektiği algısını oluşturmak istemiştir. Yönleri öğrenme ve doğru biçimde kullanma konusunda daha dikkatli olmaları, yanıltmadan doğru bir şekilde insanlara yardım edilmesi gerektiğine dair algılarını ve sorumluluk duygularını pekiştirmeye çalışmıştır. Bu sayede çocukların, yaşadığı çevreyle ilgili farkındalığa sahip, duyarlı, sorumluluk sahibi, bilinçli bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Yaşadığı evi tanıma ve tanımlama konusunun işlendiği “Mein Haus” “Evim” adlı metinde, yaşanan mekan ve çevreyle ilgili bir tasvir örneği verilmiştir. “İki pencerenin arkasında çalışma masamın olduğu odam bulunmaktadır. Bavyera eyaletindeki bu evde yaşamayı seviyorum. Oturduğum ve şiirlerimi yazdığım büyük odamı seviyorum. Büyük bahçemi de seviyorum, onu ziyaret eden tüm kuşlar ve böceklerle birlikte.” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadeleriyle anlatıcı, çocuklarda yine yaşadıkları çevreyle ilgili farkındalık oluşturmaya çalışmıştır. Yaşadıkları çevrenin fiziksel özelliklerini fark etme ve tanıma becerilerini geliştirmelerini istemiştir. Ayrıca, çalışma odasının çalışılan bir oda olduğunu da vurgulayarak, bir evdeki odaların ne amaçla oluşturulduğu konusunda bir algı oluşturmaya çalışmıştır. Bu sayede çocukların, çevrelerine karşı duyarlı bireyler olmalarını sağlayarak, çevreyi tanıma, tanımlama ve tasvir etme yeteneklerini geliştirmelerini amaçlamıştır.

Çevreyi ve eşyaların yerini tarif etme konusunun işlendiği “Jana sucht ihr Buch” “Jana Kitabını Arıyor” adlı metinde, bir sınıfın içerisindeki eşyaların konumu ve tasviri anlatılmıştır. “Masanın üstünde ileride sağda bir okuma kitabı bulunuyor. Pencere pervazı üstünde çiçek saksıları duruyor. Masanın üstünde oyuncakları bulacaksın. Yeşil oyuncağın altında son bir kağıt parçası bulacaksın. Sınıfta sadece bir tane açık okul çantası bulunmakta. Sağdaki dış cebinde bir kağıt parçası daha bulacaksın..” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle anlatıcı, çocukların

yaşadıkları çevreyle ilgili farkındalıklarını artırarak çevrelerini, çevrelerindeki eşyaları ve yerlerini tarif edebilme becerilerini geliştirmelerini amaçlamıştır.

Çevredeki değişik yaşam ortamlarını tanıma ve tanımlama konusunun işlendiği “Biotop Bach” “Biyotop Akarsu” adlı metinde, bir akarsu biyotopunun fiziksel özellikleri anlatılmıştır. “Ormanda akarsu taşların ve köklerin üzerinden akar, yosun ve taşların üzerini bir gölge örtmüş. Su hızlıca şırıldayıp süzülerek gitmekte. Bu esnada havadan bolca oksijen ihtiyacını karşılamaktadır. Ateş semenderi larvalarını buraya bırakmayı çok sever, çünkü serindir ve oksijen bakımından zengin bir yerdir.” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle anlatıcı, doğa ve doğayı oluşturan birimlere karşı çocuklarda ilgi, farkındalık ve bilinç oluşturmak istemiştir. Bir düzen ve denge içerisinde doğada yer alan farklı yaşam alanları, bu yaşam alanlarının özellikleri ve bu özelliklerinden dolayı hangi canlılara ev sahipliği yaptığına dair çocuklarda ilgi ve merak uyandırmaya çalışmıştır. Bu sayede çocukların, doğanın güzelliğinin farkında olmanın yanı sıra bilimsel pencereden doğayı ve canlıları değerlendirebilen, çevresinde gördüklerini sorgulayan ve cevaplarını araştıran, meraklı, duyarlı bireyler olmalarını amaçlamıştır.

2.2.4. Zaman Ait Değerler

Bu bölümün amacı, çocukların zaman kavramını (geçmiş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman) anlamalarını; zamanı kullanabilmelerini; zaman geçişlerini takip edebilme, gruplandırabilme ve ölçebilmelerini; geçmişteki gelişmelerin gelecekteki sosyal, politik, toplumsal, kültürel olaylar ile sonuçlarına etkilerini görebilmelerini; bir sürecin arkasındaki toplumsal nedenleri, gelişmeleri, olayların nedenlerini algılamalarını sağlamaktır. Böylece çocuklar, yaşadığı dönemi yalnızca bugünkü bakış açısıyla değil geçmişi ve gelişmeleri göz önünde tutarak değerlendirebilir. Bu bölümde ayrıca, çocukların birlik beraberlik ve barış içinde yaşamanın, işbirliğinin önemini anlamaları için, insanların alışkanlıkları, hayat şartları, ihtiyaçlarındaki değişiklikleri anlatan örneklerde verilmiştir.

Funkelsteine I ve Funkelsteine II ders kitaplarında birinci ve ikinci sınıf çocuklarına kazandırılmak istenen zamana ait değerler şöyledir:

- ✓ Zamanı yaşanan hadise ve durumlara göre kategorize etme.
- ✓ Başkaların anılarını, tecrübelerini sorgulama ve bunun hakkında konuşma.
- ✓ Eski ve yeni nesnelere sınıfa getirme, tanımlama, karşılaştırma.
- ✓ Zaman dilimlerini anlama, tanımlama.
- ✓ Zamanı tanımlamak için saat ve takvim kullanma.

- ✓ Tarihi öneme sahip eski binaları, anıtları vb. nesillere aktarma.

Funkelsteine III ve Funkelsteine IV ders kitaplarında üçüncü ve dördüncü sınıf çocuklarına kazandırılmak ve pekiştirilmek istenen zamana ait değerler şöyledir:

- ✓ Zamana bağlı olarak insanların görünümündeki (çocukluk, yetişkinlik, yaşlılık, vb.), kıyafetlerindeki ve evlerindeki değişimi anlama.
- ✓ Zamana bağlı olarak gelenek ve göreneklerdeki değişimi anlama.
- ✓ Olayları zamana göre anlatan eserleri, efsaneleri, resimli belgeleri, kaynakları toplama ve karşılaştırma.
- ✓ Müze, tarihi şehir vb. ziyaret etme alışkanlığı kazanma.
- ✓ Buldukları bölgenin tarihini öğrenme.
- ✓ Avusturya ve Avrupa'nın tarihini öğrenme.
- ✓ Geleceğe dair plan yapma, yaşanabilecek olumsuzlukları dikkate alarak plan yapma, randevu alma alışkanlığı kazanma.

Bu bölümde çocukların, mevsimlerle ilgili zaman kavramları, çağ, devir vb. zaman kavramları ile özellikleri, evrimsel gelişim süreci, geçmiş zaman, şimdiki zaman ve gelecek zaman kavramları, geçmiş zamandan bu yana meydana gelen değişim ve gelişmeleri anlama ve yorumlama, tarihi öğrenme konularıyla ilgili kazanımda bulunmalarını amaçlayan örnek metinler ile analizleri yer almaktadır.

Mevsimlere ait zaman kavramı konusunun işlendiği “Was der Sommer wiegt” “Yazın Getirdikleri” adlı metinde, Avusturya’da ağustos ayına ait mevsimsel özellikler anlatılmıştır. “Ağustos’ta fırtınalar gelir. Böyle olunca Joscha kendi bahçe evinde oturur, ağır damlalar yere düştükçe o düşünür: Ağustos’ta her şey zordur.” (Funkelsteine I: Fürnstahl, 2010: 120) ifadeleriyle anlatıcı, yaz aylarından biri olan ağustosun Avusturya’daki iklimsel özelliklerine dikkat çekerek, çocuklarda aylar ve mevsim kavramlarına ait zamansal bir algı oluşturmaya çalışmıştır. Böylece, Avusturya’da ağustos ayının yağmurlu geçtiği, yağmura karşı hazırlıklı olunması, uygun kıyafetler giyinilmesi ve şemsiye gibi bazı eşyalara ihtiyaç duyulacağı konusunda bilinçli olmalarını istemiştir. Genel anlamda çocukların, aylara göre mevsimsel değişikliklerin ve mevsimlerin özelliklerinin bilincinde olan, mevsimleri zamansal olarak kavramış bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Geçmişe ait zaman kavramı konusunun işlendiği “Legende vom Nikolaus” “Noel Baba’nın Efsanesi” adlı metinde, Noel’in en bilinen simgesi haline gelmiş olan Noel Baba’nın ortaya çıkış öyküsü anlatılmıştır. Anlatıcı “Nikolaus binlerce yıl önce Türkiye’nin Myra kentinde piskopostu. Birçok efsanede, zorluk çeken çocuklara ve

yaşlı insanlara yardım ettiği anlatılırdı. Evlenmek isteyen ama bunun için paraları olmayan üç kıza da yardım etmiştir. Gizlice pencerelerine üç altın külçe bırakmıştır. Bu yardımsever piskoposun anısına bugün de Noel baba gününde birçok ailede çocuklara hediyeler alınır.” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadeleriyle, Hıristiyan aleminin en önemli günlerinden birine ismini vermiş ve binlerce yıllık bir zaman dilimi öncesinde yaşamış olan Noel Baba'nın geçmişiyle ilgili bilinmeyenlere dikkat çekmiştir. Çocukların çok sevdiği bir karakter olan Noel Baba'nın geçmişiyle ilgili merak uyandırarak, onlarda geçmiş zaman ve şimdiki zaman kavramlarıyla ilgili algı oluşturmaya çalışmıştır. Ayrıca, Noel Baba ile özdeşleştirilmiş özellikler olan hediye verme ve yardımseverliğe dair onları özendirerek, bunlara ait duygularını pekiştirmeyi hedeflemiştir. Bu sayede çocukların, geçmişe ait zaman kavramlarını ayırt edebilen, manevi yönleri güçlü, yardımsever bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Geçmişe ait zaman kavramı ile evrimsel geçmiş kavramı konusunun işlendiği “Das Mammut” “Mamut” adlı metinde, geçmiş zamanda yaşamış ve nesli tükenmiş olan mamutların fiziksel özellikleri anlatılmıştır. “Mamut; uzun zaman önce nesli tükenmiş olan bir fil türüdür. Üç metrelik omuz genişliğiyle bugün ki fillerle neredeyse aynı genişlikteydi... Yağma edilen mamutların kemik ve üst çene dişlerini birçok müzede görebilirsiniz.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle anlatıcı, günümüzde yaşamadığı için çocukların hiç görmediği hayvanlardan olan mamutlara dikkat çekerek, geçmiş zaman konusunda çocuklarda algı oluşturmaya çalışmıştır. Bu sayede çocukların, geçmiş ve şimdiki zaman kavramları ile zaman dilimlerini miktar anlamında merak etmelerini ve öğrenmelerini istemiştir. Ayrıca, Mamutların inanılması güç özelliklerini vererek çocuklarda ilgi ve merak uyandırmayı hedeflemiştir. Böylece çocukların, geçmiş zamana ait kanıtları ve kalıntıları görebilecekleri müze vb. yerleri ziyaret ederek geçmişe dair bilgilerini ve bilinçlerini arttırmalarını amaçlamıştır.

Çağ, devir vb. zaman kavramları ve özellikleri konusunun işlendiği “Die Jäger der Steinzeit” “Taş Devrinin Avcıları” adlı metinde, taş devrinde yaşayan insanların hayatta kalma mücadelesi anlatılmıştır. “Taş devrinde insanlar avcılık yaparmış. Zevk için değil hayatta kalabilmek için avcılık yaparlarmış. Mızrak ve baltalarla, yay ve oklarla yola çıkarlarmış. Avlamak istedikleri hayvanlar arasında bizon, sığır, yaban domuzu, geyik, alageyik, şimal geyiği, ayı, kurt ve yabani at varmış.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle anlatıcı, geçmiş zaman süreçlerinden biri olan taş devrinde yaşamış insanların yaşamsal koşullarına dikkat çekmiştir. Böylece çocuklarda, geçmiş zaman, devir, çağ kavramına dair algı oluşturmak istemiştir. Ayrıca, günümüzde

karnını doyurmanın yanı sıra maddi hırslara kapılan insanların aksine, geçmiş çağlarda yaşamış insanların tek amacının avlanarak besin bulabilmek olduğunu vurgulamıştır. Bu öykü ile çocukların geçmiş zaman ve günümüz koşulları arasında kıyaslama yapmalarını sağlayarak, ilk çağlarda yaşamış insanlar gibi hayatta kalabilmek için yalnızca avlanarak karınlarını doyurmanın yeterli olmayacağını bilincinde olan, yaşadığı çağın koşullarına uyum sağlamak için çalışan güçlü ve sorumluluk sahibi bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Yazının geçmişi ve gelişimi konusunun işlendiği “Unsere Schrift” “Yazımız” adlı metinde, yazının zaman içerisindeki gelişimi anlatılmıştır. “Taş devrindeki insanların o zamanlar yazıları yoktu. Onlar sözle anlaşılırdı. Unutulmaması gerekenleri ezberlerlerdi. Yaklaşık 5000 yıl önce insanlar önemli şeyleri simgelerle yazıya dökmeye başladı. Bu durum bugünkü Irak çevresinde ortaya çıkmıştır.” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle anlatıcı, geçmişten günümüze yazının ortaya çıkışı ve gelişimine dikkat çekerek, çocuklarda geçmiş zaman ve süreç kavramlarına dair algı oluşturmaya çalışmıştır. Yazının gelişim süreci içerisinde zamana ait kavramlardan bahsederek, çocukların bu kavramları öğrenmelerini ve ayırt edebilmelerini hedeflemiştir. Ayrıca, yazı gibi hemen her gün kullandıkları bir icadın ve diğer icatların geçmişteki başlangıcını ve gelişim süreçleri konusunda merak uyandırmak istemiştir. Böylece çocukların, zamanın, değişimi ve gelişimi içerisinde barındıran geniş bir kavram olduğunu anlamalarını amaçlamıştır.

Yaşanılan kıtanın tarihi ve askeri özellikleri konusunun işlendiği “Wissenswertes über das Ritterleben” “Şövalyeler Hakkında Bilinmesi Gerekenler” adlı metinde, Ortaçağ Avrupa’ında askeri bir unvan olan şövalye kıyafetleri hakkında bilgi verilmiştir. “Zırh: Tekmil zırh olarak adlandırılan şövalye zırhı birçok parçadan oluşmaktadır. Kask kafayı korumaktadır. Demir yaka boğazı korumaktadır. Vücudu, kolları ve bacakları koruyan farklı çelik kaplamalı koruyucular bulunmaktadır. Dirsek özel bir dirsek koruyucuyla korunurken dizler için de özel koruyucular vardır.” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle anlatıcı, orta çağda şövalyelerin giydikleri demirden yapılmış kıyafetlerine dikkat çekerek, çocuklarda yaşadıkları kıtanın tarihi geçmişine ve bir döneme damgasını vurmuş şövalyelik unvanına dair merak uyandırmaya çalışmıştır. Böylece çocukları tarihi geçmişlerini, geçmiş zamanların koşullarını, böylesine ağır kıyafetlerin taşınarak ülkelerini korumak adına kazanılan zaferleri araştırıp öğrenerek bu konuda bilgi ve bilinç sahibi olmalarını hedeflemiştir. Bu sayede çocukların, tarihi geçmişini bilen, bugün ülkelerinde barış ve

güven içerisinde yaşamalarını borçlu oldukları kişileri tanıyıp, saygı ve minnet duyan bireyler olmalarını amaçlamıştır.

2.2.5. Ekonomiye Ait Değerler

Bu bölümde doğrudan doğruya öğrencilerin ekonomik, okul tecrübeleri ve karşılaşmalarından yola çıkılmıştır. Çocukların temel ihtiyaçları ile yaşam alanları arasında ilişki kurularak ekonomi ön plana çıkarılmıştır. Bu bölümün amacı çocukların, iş dünyası, ekonomi ve ekonomiyle ilgili kavramlar hakkında bilgi sahibi olmalarını; ekonomik anlamda yaşamlarını sürdürebilmeleri için iyi bir eğitim alınmanın gerekliliği ve önemini algılamalarını sağlamaktır. Bölümde, somut örneklerle ekonomik ilişkiler hakkında bilgi verilerek, bilinçli, eleştirel tüketiciler olmaları konusunda çocuklara yol gösterilmiştir.

Funkelsteine I ve Funkelsteine II ders kitaplarında birinci ve ikinci sınıf çocuklarına kazandırılmak istenen Ekonomiye ait değerler şöyledir:

- ✓ Günlük kullanılan nesnelere tanımlama.
- ✓ Ürünlerin üretimi hakkında bilgi toplama.
- ✓ Meslekler ve kuruluşlar hakkında bilgi sahibi olma.
- ✓ Meslek, para kazanma, para harcama arasındaki ilişkiyi kavrama.

Funkelsteine III ve Funkelsteine IV ders kitaplarında üçüncü ve dördüncü sınıf çocuklarına kazandırılmak ve pekiştirilmek istenen ekonomiye ait değerler şöyledir:

- ✓ Kendi ekonomisini yürütebilmeyi öğrenme, ihtiyaçlarını tanıyabilme.
- ✓ İthalat ve ihracat kavramlarını öğrenme. Her şeyin kendi ülkesinde üretilmediğini öğrenme.
- ✓ Transport, alışveriş kavramlarını anlama.
- ✓ İş, işsizlik kavramları hakkında bilgi edinme.
- ✓ Farklı meslekler hakkında konuşma.
- ✓ Basit örneklerle ürünleri tanıma ve kullanımını bilme.
- ✓ Reklamın anlamını kavrama.
- ✓ Kazanma, kaybetme kavramlarını anlama.
- ✓ Parayı doğru kullanma.

Bu bölümde çocukların, tüketilen ürünlerin üretim sürecini, kullanılan cihazların icat edilmesini ve icat eden kişileri ve ekonomiyi öğrenme, ekonominin ve israftan kaçınmanın önemini anlama, bilinçli tüketici olma konularıyla ilgili kazanımda bulunmalarını amaçlayan örnek metinler ile analizleri yer almaktadır.

Tüketilen ürünlerin üretim aşamaları ve bilinçli tüketici olma konusunun işlendiği “Brot Backen” “Ekmek Pişirmek” adlı metinde, ekinen ekmeğe geçen süreç anlatılmıştır. “Ekinler değirmene geliyor, Değirmen ekinleri öğütüyor, ekinlerden un yapıyor. Un Müller çuvalına doluyor, Müller çuvalı, kamyon seni sırtına alır ve fırına götürür.” (Funkelsteine I: Fûrnstahl, 2010: 120) ifadeleriyle anlatıcı, evlerimizde her gün tüketilmekte olan unun - ekmeğin sofralarımıza geliş öyküsünü çocuklara öğretmek istemiştir. Bu öykü ile çocuklarda, günlük hayatlarında evlerinde veya çevrelerinde gördükleri, tükettikleri ürünlerin arkasında bir işleme - üretim sürecinin bulunduğu bilincini oluşturmaya çalışmıştır. Bu sayede çocukların, tükettikleri her ürünün emek, iş gücü ve para harcanarak insanlara sunulduğunun farkında olan, israftan kaçınan, kendi ekonomilerine ve ülke ekonomisine katkıda bulunan bilinçli tüketiciler olmalarını amaçlamıştır.

Kullanılan araç gereçlerin Nasıl? Kim? tarafından icat edildiği ve bilinçli tüketici olma konusunun işlendiği “Wer hat das erfunden?” “Bunu Kim İcat Etti?” adlı metinde yer alan “Biraz tükenmez kalemimden kemiriyorum tadı çokta iyi değil! Birden, bu tükenmez kalemin neyden yapıldığını sordum kendime. Ya da kağıdın üst sol köşesine sıkıştırılmış atacı?. Bunları kim icat etti?” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205) ifadeleriyle anlatıcı, çevrelerindeki eşyalara dair farkındalık oluşturup, çocuklarda merak uyandırmaya çalışmıştır. Kullandıkları eşyaların hangi materyalden ve nasıl yapıldığını araştırmaya sevk edip, çocukların bu eşyaların yapımı için harcanan para, emek ve zaman konusunda bilinç oluşturmak istemiştir. Böylece çocukların bilinçlerinde eşyalarını dikkatli ve israf etmeden kullanmaları gerektiği algısını oluşturmaya çalışmıştır. Bu sayede, emeğe saygı duyan, israftan kaçınan, ekonomi konusunda bilinçli tüketiciler olmalarının yanı sıra, çocukların merak etme ve araştırma yapma isteklerini canlı tutmayı amaçlamıştır.

Ekmeğin üretimi ve bilinçli tüketici olma konusunun işlendiği “Unser Brot” “Ekmeğimiz” adlı şiirde, ekinin tohumdan ekmek olana kadar geçirdiği öykü anlatılmıştır. Şiirin aşağıda yer alan dizeleriyle şair, ekmek gibi hemen her gün sofralarda tüketilen bir ürünün soframıza geliş öyküsü konusunda farkındalık oluşturmaya çalışmıştır. Her ürünün bir işleme- üretim sürecinin bulunduğu bilincini oluşturarak, bu konuda çocukları merak etme ve araştırma yapmaya sevk etmeyi hedeflemiştir. Bu sayede, merak edip araştıran, ekonomiye katkı sağlamak için israftan kaçınmanın önemini kavramış bilinçli tüketiciler olmalarını amaçlamıştır.

*Tohum iken ekilir,
Başak olarak biçilir,*

*Düzenli aralıklarla harmanlanır,
Elekten geçirip çuvallanır,
Çarçabuk ve fevkalade
taş ile öğütülür,
biçim verilir
ve sıcakta iyi pişer
durur güzel kokulu ve taze
Ekmek olarak masanın üzerinde. (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208)*

Kullandıkları eşyaların geçmişini bilme ve bilinçli tüketici olma konusunun işlendiği “Gutenberg starb arm” Gutenberg Fakir Öldü” adlı metnin “Bugün kitaplar hala ters baskı olarak ahşaba oyulur, bu ahşap plakalardan baskılar yapılırdı. Ama bu plakalar yaklaşık 300 defa kullanılabilirdi. Sonra ahşap ezilirdi. Ben bunu değiştirmek istiyorum. Ben harfleri tek tek kalıba dökmek istiyorum. Bunları da kelimeler ve cümleler ile sayfalarda bir araya getirebilirim. Metal, ahşaptan daha sert olduğu için daha iyi baskı yapılır. Üstelik bu kalıplar tekrar kullanılabilir...” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle anlatıcı, en önemli buluşlardan biri olan matbaanın ortaya çıkış sürecini anlatırken, böylesine önemli buluşlar konusunda çocuklarda farkındalık oluşturmak istemiştir. Bu farkındalık ile günümüzde kullandıkları ve hayatlarını kolaylaştıran buluşları merak edip araştırmaya sevk etmeye çalışmıştır. Böylece kullandıkları buluşların ilk halleri ile bugünkü haline gelene kadarki değişimi ve teknolojik gelişimini bilen ve bu bilinç ile hareket eden bireyler olmalarını amaçlamıştır. Ayrıca, bugün insanlara milyonlar kazandıran bir icadın arkasındaki kişi olan Gutenberg’in fakir bir yaşam sürdüğü ve bu şekilde öldüğüne dikkat çekmiştir. Böylece, insanlık tarihine imzasını atmış fakat unutulmuş olan insanları hatırlatarak, çocukların saygı ve minnet duygularını canlandırmayı istemiştir. Bu duygular ile kullandıkları buluşların, aletlerin, cihazların vb. arkasında yatan tarihi, emeği ve zahmeti bilerek kullanmalarını ve ekonomilerine katkıda bulunmalarını amaçlamıştır.

2.2.6. Teknoloji ve Bilime Ait Değerler

Bu bölümde çocukların teknolojik ortamlarından, teknolojinin etkileri, gücü ve gelişiminden yola çıkılmıştır. Bu bölümün amacı, çocukların teknolojiyi doğru şekilde hayatlarına kabul etmelerini, teknolojinin zararlarına karşı uyarılmalarını sağlamaktır. Teknolojik aletlerin kullanımına rehberlik etmek de bu bölümün hedefleri arasındadır.

Funkelsteine I, Funkelsteine II, Funkelsteine III ve Funkelsteine IV ders kitaplarında birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf çocuklarına kazandırılmak istenen teknoloji ve bilime ait değerler şöyledir:

- ✓ Cihazların kullanımı ve cihazlarla birlikte kullanılan önemli parçaları tanıma.

- ✓ Nesneleri gözlemlene, ölçme ve deneme.
- ✓ Teknolojik aletlerin kullanımından doğacak tehlikeler hakkında bilgi edinme ve kazalardan kaçınma.
- ✓ Teknolojik aletleri tasarruflu kullanmak ve doğa korumaya katkıda bulunmak
- ✓ Nesnelere ve maddeleri tanımlayabilme.
- ✓ Maddelerin farklılıklarını anlama.
- ✓ Nesnelere özelliklerine göre sınıflandırma.

Bu bölümde çocukların, günlük hayattaki basit bilimsel püf noktalarını anlama, teknolojiyi doğru kullanma, boş vakitleri doğru değerlendirme, teknolojinin tutsağı olmama, yaşamı kaçırmama, olayları analiz etme ve bilimsel açıdan mantıklı değerlendirme yapabilme, doğa bilimlerini ve evrimsel süreci öğrenme, sorgulama, araştırma, analiz etme ve çözümleme becerilerini geliştirme konularıyla ilgili kazanımda bulunmalarını amaçlayan örnek metinler ile analizleri yer almaktadır.

Çevredeki olayların neden ve sonuçlarını merak etme, sorgulama, araştırma ve bilimsel açıdan değerlendirme konusunun işlendiği “Kater Muki” “Kedi Muki” adlı metinde, günlük hayatımızdaki bazı küçük bilimsel püf noktalara dikkat çekilmiştir. Metnin “Karanlık. Sadece ufak bir mum ışığı odayı aydınlatıyor. Lukas bir bardak alır. Bardağı mum ışığının üstüne koyar. Bir anda karanlık olur” (Funkelsteine I: Fünstahl, 2010: 120) ifadeleriyle anlatıcı, çocuklarda bu öyküdeki yanan mumun üzerine bardak kapatıldığında neden söndüğüne dair merak, ilgi uyandırmaya çalışmıştır. Aydınlatma aracı olarak kullanılan mum ışığındaki kaynağının ateş olduğu ve oksijen ile teması engellendiğinde söneceğini öğrenebilmeleri için çocukları araştırma yapmaya sevk etmek istemiştir. Böylece çocukların, çevrelerindeki fiziksel, biyolojik ve kimyasal olayların farkına varan, olayların neden ve sonucunu sorgulayan ve araştıran, bilimsel bakış açısına sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Teknolojiyi doğru ve bilinçli kullanma konusunun işlendiği “Fernsehen” “Televizyon” karikatürü, “Draußen und Drinnen” “İçeride ve Dışarıda”, “Schlechtes Gehör” “Kötü İşitme Duyusu” adlı televizyonu konu alan metinlerde, yanlış ve bilinçsiz kullanım sonucu bazı teknolojik cihazların insanları esir alma öyküsü anlatılmıştır. Örneğin “Draußen und Drinnen” “İçeride ve Dışarıda” adlı metinde televizyonun karşısında harcanan vakit ile ilgili; “İnsanlar garip! Anlam veremiyorum” diye eşine yakınıyor bir yıldız, “içi doldurulmuş bir hayvan gibi bu ilkbahar gününde hapsedilmiş gibi oturuyorlar. Ne kadar güzel bugün hava: mutluluktan ısıklık çalınmalı ama onlar içeride oturuyor! “Buna anlam verebiliyor musun?” (Funkelsteine II: Buck, 1998: 205)

ifadeleriyle anlatıcı, günümüzde televizyon karşısında saatler geçiren insanların bilinçsizliğine ve yaptığı yanlışla dikkat çekmeye çalışmıştır. Günümüzde teknolojinin ilerlemesiyle her geçen gün daha yenisi üretilen ve sırf yenisi olsun düşüncesiyle ihtiyaç duyulmadığı halde evlerimize giren televizyonun insanlarda oluşturduğu bağımlılık duygusu konusunda farkındalık oluşturmak istemiştir. Böylece çocuklarda, bu öyküdeki yanlış davranışa ve televizyon karşısında saatler geçirilirken, dışarıda gerçek hayata dair pek çok güzelliğin bulunduğu dair bilinç oluşturmayı hedeflemiştir. Bu sayede çocukların, teknolojik cihazları doğru şekilde, gereksiz ve amacının dışında kullanmayan, teknolojik cihazların esiri olmayıp doğada ruhlarını besleyecek güzelliklerin farkında olan, sanal dünyayı bir kenara bırakıp hayatın gerçek güzellikleriyle sağlıklı yaşamayı bilen bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Teknolojiyi doğru ve bilinçli kullanma ile boş vakitleri faydalı değerlendirme konusunun işlendiği “Elsita wird Pandaexpertin” “Elsita Panda Uzmanı Olacak” adlı metinde, televizyonda doğru program izleyen bir çocuğun kazanımları anlatılmıştır. “Elsita bu fikri beğenir. Kalkar ve sıcak çoraplarını giyer. Oturma odasına gider ve televizyonu açar. Şanslıdır: İkinci kanalda ilginç bir hayvan belgeseli vardır...” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle anlatıcı, televizyonda uygun program izlemenin doğruluğunu ve önemini vurgulamıştır. “Kısa süre sonra eve gelen Elista’nın annesi şaşırır. Elsita: “Pandaların doğduğunda 100 gram ağırlığında olduğunu biliyor muydun? Doğduklarında neredeyse çıplaktılar ve yardıma muhtaçtırlar. 6 gün sonra tüyleri çıkmaya başlıyor...” der. Anne gülmeye başlar ve “Ne güzel bir program izlemişsin! Tam bir panda uzmanı olmuşsun!” der.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle de çocuklarda, belgesel izleyerek faydalı bilgiler öğrenebilecekleri ve bilgilerini artırebilecekleri algısını oluşturmak istemiştir. Bu algı sayesinde teknolojinin olumlu ve sağlıklı yanlarını kullanmayı bilen, boş vakitlerinde kendilerine faydası olacak, kendilerini geliştirecek hobiler edinme fikrini benimsemiş bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Çevredeki olayların neden ve sonuçlarını merak etme, sorgulama, araştırma ve bilimsel açıdan değerlendirme konusunun işlendiği “Warum fallen wir nicht von der Erde runter?” “Neden Dünya’dan Aşağı Düşmüyoruz” adlı metninde, bu sorunun cevabını merak eden çocuklarına yerçekimini anlatan babanın öyküsü anlatılmıştır. “Eğer dünyamız dönüyorsa, neden Dünya’dan aşağı düşmüyoruz?” diye sorar Eva-Maria. “Bunu sana söyleyebilirim” diye cevap verir babası. “Görünmez bir güç bizi tutar ve havaya zıplayınca da bizi tekrar aşağıya çeker.” “Bu bir hayalet mi acaba?” diye

sorar Alexander. Babası gülererek “Hayır bu bir hayalet değil. Bu dünyanın çekim gücüdür.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle anlatıcı, aile bireyleri arasındaki sıcak sohbet ortamında bilimsel bir konunun konuşulmasına dikkat çekmiştir. İleride kendi çocuklarına cevap verebilmek adına çocukların bilimsel konuları merak etme ve araştırma yönlerini geliştirmelerini istemiştir. Diğer taraftan bilimsel konuların konuşulabildiği bir aile ortamına özendirme ve her konuda aile bireyleriyle sohbet edilebileceği algısını oluşturmayı hedeflemiştir. Bu sayede çocukların, çevresindeki olayları bilimsel bakış açısıyla araştırıp, öğrenen ve değerlendiren bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Dikkatli olma ve bilimsel analiz etme konusunun işlendiği “Spuren lesen: Tatort Hansa-Hotel” “İz Okumak: Olay Yeri Hansa Oteli” adlı metinde, oteldeki hırsızlık olayının ardından, olayı aydınlatmak için yapılan incelemeler anlatılmıştır. “Hansa Otel’de Samuel Hicks’in değerli saati çalınmış. Bu olayı sen çözmelisin. Asansörle bir üst kata çık ve 1 numaralı odaya git. Orada ne yazdığını oku, daha sonra hangi numaradan devam etmen gerektiğini orada öğreneceksin. Birinci terasın kapısı açık. Oradan çıkıp büyük ağaca kadar yürü. Orada nasıl devam edeceğin yazıyor olacak.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle anlatıcı, dikkatli dinlemeyi gerektiren ve merak uyandıran bir polisiye öykü ile çocukların dikkatini çekmeye çalışmıştır. Çocukların dikkatli olma, merak etme, ipuçlarını görebilme ve araştırmacı yönleri ile bilimsel bakış açısıyla değerlendirme yeteneklerini geliştirmelerini amaçlamıştır.

Canlıları tanıma ve doğa bilimlerine ilgi duyma konusunun işlendiği “Die Drachen der “verwunschenen Inseln” “Büyülü Adanın Ejderhaları” adlı metinde, iguanaların geçmişi anlatılmaktadır. Metnin aşağıda yer alan ifadeleriyle anlatıcı, günlük hayatımızda karşımıza çıkma ihtimalinin çok az olduğu bir hayvan türü olan iguanalar tanıtmıştır. Fiziksel özelliklerinin yanı sıra iguanaların bazı fizyolojik, ekolojik ve evrimsel özelliklerinden de bahsederek, çocuklarda merak uyandırmayı ve bilimsel bakış açılarını genişletmeyi hedeflemiştir. Böylece çocukların doğayı, hayvanları ve diğer canlıları merak eden, ilgi duyan ve doğa bilimleriyle de ilgilenen araştırmacı bireyler olmalarını amaçlamıştır.

... Galapagos adalarında bugün hala ejderhalara benzeyen hayvanlar yaşar. Milyonlarca yıl önce buna benzer pek çok hayvan yaşamış. Bunlar beklide ejderha efsanelerine sebep olmuş hayvanlardı. Deniz iguanasının yaşam alanı kayalık deniz kıyısıdır. Orada yüzlerce koyu, bazen kırmızı ve yeşil beneklere sahip olan bu hayvanlar siyah volkanik taşlar üstüne uzanıp güneşlenirler. Tüm iguanalar güneş ışınlarına

ihitiyaç duyar yoksa vücutları soğumaktadır. (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208).

Canlıların geçmişini ve evrimsel gelişimini merak etme konusunun işlendiği “Das Mammut” “Mammut” adlı metinde, geçmiş zamanda yaşamış bir hayvan türü olan mamut anlatılmıştır. “Mammut, nesli çoktan tükenmiş bir fil türüdür. Üç metrelik omuz yüksekliği ile bugün ki filler kadar büyüklükdü. Farklı olarak Mammut’un tüylü uzun, kahverengi postu, 3.5 metre uzunluğundaki dişleri ve küçük kulakları mevcuttu.” (Funkelsteine III: Buck, 1999: 208) ifadeleriyle anlatıcı, gerçeğini görme şanslarının olmadığı bir hayvanı tanıtırken, çocuklarda hayvanlara karşı ilgi ve merak uyandırmak istemiştir. Ayrıca hayal güçlerini kullanarak, çocukların geçmişte yaşayan hayvanlar ile günümüzde yaşayan hayvanlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları kıyaslamalarını sağlamayı ve evrimsel bakış açılarını geliştirmelerini hedeflemiştir. Bu sayede çocukların, hayvanların evrimi konusundaki farkındalıklarını arttırmalarını, merak ve araştırmacı yönlerini geliştirmelerini amaçlamıştır.

Teknolojinin tutsağı olma ve boş vakti doğru değerlendirme konusunun işlendiği “Wir machen die Welt!” “Biz Dünyayı İnşa Ederiz!” adlı metinde, televizyon seyretmek yerine oyun oynamayı tercih eden bir çocuğun öyküsü “...Televizyon benim aslında en sevdiğim oyun!” “Benim değil. Sadece oyun oynamak daha güzeldir. Sadece oyun oynayarak daha fazla şey yapabilirsin.” - “Ne mesela?” - “Tüm dünyayı” der Lena. “Tüm dünyayı baştan sona kadar inşa edebilirsin” – “Gerçekten mi? O zaman nasıl olduğunu göster bakalım!” ifadeleriyle anlatılmıştır. “Lena birkaç renkli yastığı ve kareli battaniyeyi halını üstüne alır. Işığı söndürür. Marco da televizyonu kapatır. Battaniyenin altına saklanırlar ve halının üstünde yuvarlanırlar. İleri geri yuvarlanırlar. Artık önleri arkaları üstü altı nerede bilemiyorlar. Çocuklar, yastıklar, battaniye hepsi karmakarışık oldu.” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle anlatıcı, televizyon seyretmek yerine oyun oynayan çocukların hayal dünyasının daha zengin olduğuna dair algı oluşturmaya çalışmıştır. Oyun oynayarak zamanlarını kendileri için daha faydalı şekilde harcayabilecekleri ve hayal güçlerini çok daha fazla geliştirebilecekleri fikrini benimsemelerini istemiştir. Bu sayede çocukların, televizyonun, teknolojinin esiri olmayan, daha etkili ve verimli vakit geçirebilme bilinci ile becerisine sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Çevredeki olayların neden ve sonuçlarını merak etme, sorgulama, araştırma ve bilimsel açıdan değerlendirme konusunun işlendiği “Das Salz im Meer” “Denizdeki Tuz” adlı metinde denizdeki tuzun nasıl oluştuğuna dair bilgi verilmiştir. “Die Milchstraße” “Samanyolu” adlı metinde ise Samanyolu’nun ilk keşfediliş öyküsü

anlatılmıştır. “Denizdeki Tuz” metninin “Tuzun denize nasıl geldiği tam olarak bilinmemektedir. Bununla ilgili farklı görüşler vardır. İlk tahmin tuzun başından beri su da olduğunu söyler. Buna göre tuz milyonlarca yıl önce yağmurla birlikte gökyüzünden denize dökülmüştür ve denize dolmuştur.” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle anlatıcı, çocuklarda çevrelerine farkındalık oluşturmaya, merak ederek araştırma yapmaya sevk etmeye çalışmıştır. Böylece çocukların çevrelerine bilimsel pencereden bakabilme, merak etme, sorgulama ve araştırma yönlerini geliştirmelerini amaçlamıştır. “Samanyolu” metninin “Gece gökyüzü belirginse eğer gökyüzünde çapraz şekilde yayılmış uzun, beyaz, hafif parıldayan bir şerit fark edilir. Buna Samanyolu denir. Uzun zaman Samanyolu’nun neden oluştuğu bir muamma olarak kalmıştır. Teleskop icat edildikten sonra, 1609 yılında İtalyan bilim adamı Galileo Galilei belirgin bir kış gecesinde gökyüzündeki bu şeridi izlemeye başladı. Samanyolu’nun yıldızların bir araya toplanmasıyla oluştuğunu fark etti.” (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223) ifadeleriyle de anlatıcı, çocuklarda gerçeğin ancak bilim ile ortaya çıkacağı fikrini benimsemelerini istemiştir. Çevrelerinde gördükleri olayların veya objelerin kaynağını, sebebini, nasıl oluştuğunu, sonuçlarını merak ederek araştırmaları gerektiği bilincini oluşturmaya çalışmıştır. Bu sayede çocukların, duydukları ve öğrendikleri bilgileri olduğu gibi kabul etmeyen, doğruluğunu veya yanlışlığını sorgulayan, düşünen, bilimsel analiz yapma ve değerlendirme yeteneklerine sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

Analiz yapma, çözümlenme konusunun işlendiği “Rätsel” “Bilmeceler” adlı şiirinin aşağıdaki dizeleriyle şair, çocuklara bilmece kavramını öğretmek ve düşünme ve analiz yapma becerilerini geliştirmelerini istemiştir. Böylece çocukların, dikkatli, düşünen, ipuçlarını değerlendirerek analiz etme ve çözümlenme yeteneklerine sahip bireyler olmalarını amaçlamıştır.

*Bazen dilimizin ucundadır
Ağzımızın içinde anlamlandırırız
Bazen tutabilirim, bazen tutamayabilirim
Her zaman en son sen söylemek istersin.
(Söz)*

*Bazen uçup gidebilir, bazen geçip gidebilir.
Dedem: “tüm yaraların ilacı” der
Bazen iyi değerlendiririz, bazen öldürürüz
Birçok insanın yoktur.
(Zaman) (Funkelsteine IV: Buck, 2000: 223).*

SONUÇ

Avusturya'nın Kufstein şehrinde bulunan “*Volksschule Kufstein*” birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf seviyelerinde okutulan “*Funkelsteine*” serisi almanca ders kitapları incelenmiş ve kitaplarda bulunan metinler değerlendirilmiştir. Değerlendirme yapılırken, Avusturya'da ilkokul seviyesinde hangi sosyal ve kültürel değerlerin çocuklara kazandırılmasının istendiği, metinlerde hangi eğitsel yöntemlerin kullanıldığı ve neyin amaçlandığı sorularına odaklanılmıştır. Çocuklara kazandırılması hedeflenen değerlerin, doğrudan çocukların bireysel gelişimine, dolayısıyla toplumun şekillenmesine ve gelişimine nasıl katkıda bulunduğu da belirlenmiştir.

Funkelsteine serisi almanca ders kitaplarında yer verilen metinler ve metinlerin kalıcılığını artırmak amacıyla kullanılan destekleyici resimler sayesinde çocuklara kazandırılmak istenen değerlerin, Avusturya'da değerler eğitimi için hazırlanmış olan müfredat başlıkları ile uyum içerisinde olduğu saptanmıştır. Bu değerler; “Toplumsal Değerler”, “Doğaya Ait Değerler”, “Çevreye Ait Değerler”, “Zamana Ait Değerler”, “Ekonomiye Ait Değerler”, “Teknoloji ve Bilimsel Değerler” olmak üzere altı başlıkta toplanmıştır.

“Toplumsal Değerler” başlığı içerisinde, “Saygı”, “Sevgi”, “Özgüven”, “Yardımlaşma” ve “Sorumluluk” kavramlarına ait değerler çocuklara kazandırılmaya çalışılmıştır. Funkelsteine almanca ders kitapları serisinde “Toplumsal Değerler” konusuna diğer konulardan çok daha fazla yer verilmiştir.

“Saygı” başlığı altında verilen metinlerde; aileye, büyüklere, insanlara, insanların istekleri, duyguları, seçimleri ve kararlarına, yabancılara, yasalara ve kurallara, farklılıklara, farklı gelenek göreneklere, yaşadıkları topluma, toplumun kurallarına, yaşanan çevreye ve doğaya, dini değerlere ve farklı dini inançlara saygı gibi konular, çocukların algısı ile yaşına uygun seviye ve yeterlilikte verilmiştir.

Funkelsteine I, II, III ve IV ders kitaplarında saygı konusuna aynı önem ve yoğunlukta yer verilmiştir. Funkelsteine I ve II’de saygı konusunun işlendiği metinler, Funkelsteine III ve IV’te yer alan metinlere göre daha kısa ve basit olup, çocukların seviyelerine uygun ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Funkelsteine I ve II’de saygı kavramı çocukların kendi aileleri ve sosyal çevreleriyle sınırlı olacak şekilde işlenmiştir. Funkelsteine III ve IV’te ise daha uzun ve kompleks metinlere yer verilip, konular daha evrensel ve geniş bir bakış açısıyla ele alınarak, çocukların saygı ile ilgili algıları pekiştirilmiş ve geliştirilmiştir. Böylece çocukların, insanların bir arada barış, güven ve huzur içerisinde yaşayabilmelerinin temelini oluşturan saygı değerini kazanmaları ve geliştirmeleri, bu değeri davranış haline dönüştürmeleri amaçlanmıştır.

“Sevgi” başlığı altında verilen metinlerde, kardeş, anne-baba, aile, arkadaş, insan, hayvan, kitap ve dünya sevgisi ile aşk, karşı cinse sevgi, yabancılara sevgi, dünyadaki tüm insanları eşit görme ve sevmeye, dini değerleri sevmeye, barış isteği, hediye almanın önemi, doğa ile canlıları sevmeye ve koruma gibi konular, çocukların algısı ile yaşına uygun seviye ve yeterlilikte verilmiştir. Funkelsteine I, II, III ve IV ders kitaplarında sevgi konusuna aynı önem ve yoğunlukta yer verilmiştir. Funkelsteine I ve II’de sevgi konusunun işlendiği metinler, Funkelsteine III ve IV’te yer alan metinlere göre daha kısa ve basit olup, çocukların seviyelerine uygun ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Funkelsteine I ve II’de, aile sevgisi, insan sevgisi, hayvan sevgisi gibi çocukların algılayıp kavrayabilecekleri somut varlıklara duyulacak sevgi kavramı üzerinde durulmuştur. Funkelsteine III ve IV’te ise, dünyayı sevmeye, barışı sevmeye, doğayı sevmeye, sevgiyi gösterme gibi soyut kavramlar işlenmiş, sevgi kavramı evrensel ve daha geniş bir bakış açısıyla ele alınarak, çocukların sevgi ile ilgili algıları pekiştirilmiş ve geliştirilmiştir. Böylece çocukların, kendileriyle barışık olup yaşadıkları toplumda sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri ve tüm dünya da barış, güven ve huzur içerisinde yaşayabilmelerinin temelini oluşturan sevgi değerini kazanmaları ve geliştirmeleri, bu değeri davranış haline dönüştürmeleri amaçlanmıştır.

“Özgüven” başlığı altında verilen metinlerde, özgüven kazanma, korkuyu yenme, cesaret kazanma, egolarından arınma, başkasının başarısını takdir edebilme, akıllı ve mantıklı düşünme, hakkını savunma gibi konular, çocukların algısı ile yaşına uygun seviye ve yeterlilikte verilmiştir. Funkelsteine I, II, III ve IV ders kitaplarında özgüven konusuna aynı önem ve yoğunlukta yer verilmiştir. Funkelsteine I ve II’de özgüven konusunun işlendiği metinler, Funkelsteine III ve IV’te yer alan metinlere göre daha kısa ve basit olup, çocukların seviyelerine uygun ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.

Funkelsteine I ve II’de, somut veya soyut varlıklara duydukları korkuları yenmeleri için cesaret kazanmaları ve gerekli özgüvene sahip olmaları gibi konular çocukların algılayıp kavrayabilecekleri seviyede işlenmiştir. Funkelsteine III ve IV’te ise çocukların egosuz, başarıyı takdir edebilen, haklarını bilen ve savunan, akıllı ve mantıklı bireyler olmalarını sağlayacak özgüveni kazanmaları yönünde konulara yer verilerek, çocukların özgüven ile ilgili algıları pekiştirilmiş ve geliştirilmiştir. Böylece çocukların, yaşadıkları toplumda kendileriyle ve diğer insanlarla barışık, egosu olmayan, başkasının başarısını takdir edebilen, sağlıklı ilişkiler kurabilen bireyler olmaları için gerekli özgüveni kazanmaları ve geliştirmeleri, bu değeri davranış haline dönüştürmeleri amaçlanmıştır.

“Yardımlaşma” başlığı altında verilen metinlerde, evdeki işlere, aile bireylerine, yabancılara ve engellilere yardım etme, mutluluğu paylaşma, toplumsal sorunlara karşı birlikte mücadele etme, paylaşma gibi konular, çocukların algısı ile yaşına uygun seviye ve yeterlilikte verilmiştir. Funkelsteine I, II, III ve IV ders kitaplarında yardımlaşma konusuna aynı önem ve yoğunlukta yer verilmiştir. Funkelsteine I ve II’de yardımlaşma konusunun işlendiği metinler, Funkelsteine III ve IV’te yer alan metinlere göre daha kısa ve basit olup, çocukların seviyelerine uygun ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Funkelsteine I ve II’de, aile içerisinde yardımlaşma, mutluluğu paylaşma gibi çocukların kısıtlı sosyal çevreleri düşünülerek onların algılayıp kavrayabilecekleri yardımlaşma kavramı üzerinde durulmuştur. Funkelsteine III ve IV’te ise, toplumsal sorunlarla mücadele ederken birlikte mücadele etme, elindekini paylaşarak ihtiyacı olana yardım etme gibi evrensel ve geniş kapsamlı yardımlaşma konuları ele alınarak, çocukların yardımlaşma ile ilgili algıları pekiştirilmiş ve geliştirilmiştir. Böylece çocukların, yaşadıkları toplumda ihtiyacı olanlara karşı duyarlı, yardımsever ve paylaşımı seven bireyler olmalarının sağlayacak yardımlaşma değerini kazanmaları ve geliştirmeleri, bu değeri davranış haline dönüştürmeleri amaçlanmıştır.

“Sorumluluk” başlığı altında verilen metinlerde, insanları doğru yönlendirme, aile bireylerine ve diğer insanlara karşı sorumlu olma, kitap okuma alışkanlığı edinme, iş sorumluluğu, tecrübelerini insanlarla paylaşma sorumluluğu, ekonomik sorumluluk alma, verilen işi yerine getirme sorumluluğu gibi konular, çocukların algısı ile yaşına uygun seviye ve yeterlilikte verilmiştir. Funkelsteine I, II, III ve IV ders kitaplarında sorumluluk konusuna aynı önem ve yoğunlukta yer verilmiştir. Funkelsteine I ve II’de sorumluluk konusunun işlendiği metinler, Funkelsteine III ve IV’te yer alan metinlere göre daha kısa ve basit olup, çocukların seviyelerine uygun, anlaşılır bir dil

kullanılmıştır. Funkelsteine I ve II’de, insanları doğru yönlendirme sorumluluğu, aile bireylerine ve diğer insanlara karşı sorumlu olma, kitap okuma alışkanlığı edinme gibi çocukların kısıtlı sosyal çevreleri düşünülerek onların algılayıp kavrayabilecekleri sorumluluk kavramları üzerinde durulmuştur. Funkelsteine III ve IV’te ise, kitap okuma alışkanlığı edinme, iş sorumluluğu alma, tecrübelerini insanlarla paylaşma konusunda sorumlu olma, ekonomik sorumluluk alma, verilen işi yerine getirme sorumluluğu edinme gibi daha geniş sosyal çevreyi içine alan, evrensel ve geniş kapsamlı sorumluluk konuları ele alınarak, çocukların sorumluluk ile ilgili algıları pekiştirilmiş ve geliştirilmiştir. Böylece çocukların, her alanda sorumluluk sahibi ve paylaşımı seven bireyler olmalarını sağlayacak sorumluluk değerini kazanmaları ve geliştirmeleri, bu değeri davranış haline dönüştürmeleri amaçlanmıştır.

“Doğaya Ait Değerler” başlığı içerisinde; hayvanları ve davranışlarını tanıma ile anlama, hayvanların yaşam alanlarını koruma, doğada yetişen ürünlerin yetiştirme sürecini anlama ve farklı coğrafyalarda bu ürünleri yetiştirme, tohumdan bitki yetiştirme sürecini anlama, mevsimlerin özelliklerini ve değişikliklerini anlama, mevsimlere göre doğadaki ve hayvanlardaki değişimleri anlama, temizlik alışkanlığı edinme, sağlıklı beslenme, hastalıklara karşı bilinç kazanma, ruh sağlığını önemseme, yaşlılara iyi davranma ve onları koruma, doğanın güzelliklerinin farkına varma, doğa olaylarının nasıl meydana geldiğini anlama, doğadaki değişiklikleri bilimsel bakış açısı ile değerlendirme gibi konular, çocukların algısı ile yaşına uygun seviye ve yeterlilikte verilmiştir. “Toplumsal Değerler” konusunda olduğu gibi, “Doğaya Ait Değerler” konusuna da Funkelsteine I, II, III ve IV ders kitaplarında kalan dört değer başlığı konularından daha fazla yer verilmiştir. “Doğaya Ait Değerler” konusu kendi başına dört kitapta aynı önem ve yoğunlukta ele alınmıştır. Funkelsteine I ve II’de doğaya ait değerler konusunun işlendiği metinler, Funkelsteine III ve IV’te yer alan metinlere göre daha kısa ve basit olup, çocukların seviyelerine uygun ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Funkelsteine I ve II’de hayvanları ve davranışlarını tanıma ile anlama, hayvanların yaşam alanlarını koruma, temizlik alışkanlığı edinme, sağlıklı beslenme, tohumdan bitki yetiştirme sürecini anlama, mevsimlerin özelliklerini ve değişikliklerini anlama, doğa olaylarının nasıl meydana geldiğini anlama gibi, doğayı oluşturan birimleri tanıma, bu birimlere karşı farkındalık oluşturma, doğayı ve canlıları koruma bilinci ile sorumluluğunun oluşturulması üzerinde durulmuştur. Funkelsteine III ve IV’te ise doğada yetişen ürünlerin yetiştirme sürecini anlama ve farklı coğrafyalarda bu ürünleri yetiştirme, mevsimlere göre doğadaki ve hayvanlardaki değişimleri anlama, hastalıklara karşı bilinç kazanma, yaşlılara iyi davranma ve onları koruma, doğadaki değişiklikleri

bilimsel bakış açısıyla değerlendirme, doğanın güzelliklerinin farkına varma, ruh sağlığını önemseme gibi daha geniş kapsamlı konular ele alınarak, çocukların doğaya ait değerler ile ilgili algıları pekiştirilmiş ve geliştirilmiştir. Böylece çocukların, doğaya ve doğayla ilgili birimlere karşı saygılı, doğa koruma bilinci ve sorumluluğuna sahip, sağlıklı yaşamının önemini kavramış bireyler olmalarını sağlayacak değerleri kazanmaları ve geliştirmeleri, bu değerleri davranış haline dönüştürmeleri amaçlanmıştır.

“Çevreye Ait Değerler” başlığı içerisinde; yaşadığı yerdeki canlı ve cansız çevreyi iyi tanıma ve tanımlama, çevrenin coğrafi ve konumsal özellikleri ile coğrafi yapıları tanıma ve tanımlama gibi konular, çocukların algısı ile yaşına uygun seviye ve yeterlilikte verilmiştir. Funkelsteine I, II, III ve IV ders kitaplarında çevreyle ilgili değerler konusuna aynı önem ve yoğunlukta yer verilirken, “Toplumsal Değerler” ve “Doğaya Ait Değerler” konularından daha az yer verilmiştir. Funkelsteine I ve II’de çevre konusunun işlendiği metinler, Funkelsteine III ve IV’te yer alan metinlere göre daha kısa ve basit olup, çocukların seviyelerine uygun ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Funkelsteine I ve II’de, yaşadığı evi, sokağı ve şehri tanıma- tanımlama gibi çocukların yakın çevrelerini, yaşam alanlarını, özelliklerini ve konumunu, yön kavramlarını öğrenmelerini gerektiren çevreye ait kavramlar üzerinde durulmuştur. Funkelsteine III ve IV’te ise, eşyaların konumunu doğru tarif etme, coğrafi yapıları tanıma ve tanımlama, coğrafi yapıların ekolojik koşullarında yaşayan canlıları tanıma ve tanımlama gibi yakın ve uzak çevrelerine ait daha geniş ve karmaşık çevre konuları ele alınarak, çocukların çevre ile ilgili algıları pekiştirilmiş ve geliştirilmiştir. Böylece çocukların, yaşadıkları çevreyi ve özelliklerini tanıyan, çevreye karşı bilinçli ve sorumluluk sahibi bireyler olmalarını sağlayacak değerleri kazanmaları ve geliştirmeleri, bu değerleri davranış haline dönüştürmeleri amaçlanmıştır.

“Zamana Ait Değerler” başlığı içerisinde; mevsimlerle ilgili zaman kavramları, çağ, devir vb. zaman kavramları ile özellikleri, evrimsel gelişim ve değişim süreci, geçmiş zaman, şimdiki zaman ve gelecek zaman kavramları, geçmiş zamandan bu yana meydana gelen değişim ve gelişmeleri anlama ile yorumlama, tarihi konuları araştırma ve öğrenme gibi konular, çocukların algısı ile yaşına uygun seviye ve yeterlilikte verilmiştir. Funkelsteine I, II, III ve IV ders kitaplarında zaman ile ilgili değerler konusuna aynı önem ve yoğunlukta yer verilirken, “Toplumsal Değerler” ve “Doğaya Ait Değerler” konularından daha az yer verilmiştir. Funkelsteine I ve II’de zaman konusunun işlendiği metinler, Funkelsteine III ve IV’te yer alan metinlere göre

daha kısa ve basit olup, çocukların seviyelerine uygun ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Funkelsteine I ve II’de, mevsimler, geçmiş zaman, şimdiki zaman ve gelecek zaman kavramları ile özellikleri gibi basit ve temel zaman kavramlarını öğrenmelerini gerektiren zamana ait konular üzerinde durulmuştur. Funkelsteine III ve IV’te ise, çağ, devir gibi daha geniş zaman kavramları ile özellikleri, evrimsel süreç, geçmiş zamandan bu yana meydana gelen değişim ve gelişmeler, tarihi araştırma ve öğrenme konuları gibi daha karmaşık zaman kavramları ile süreçler ele alınarak, çocukların zaman ile ilgili algıları pekiştirilmiş ve geliştirilmiştir. Böylece çocukların, zaman kavramlarını doğru şekilde kavramış, geçmiş hakkında bilgi sahibi, bugün konusunda bilinçli ve bu sayede doğru yorumlar yapıp geleceği doğru tahmin edebilecek ufka sahip bireyler olmalarını sağlayacak değerleri kazanmaları ve geliştirmeleri, bu değerleri davranış haline dönüştürmeleri amaçlanmıştır.

“Ekonomiye Ait Değerler” başlığı içerisinde; tüketilen ürünlerin üretim sürecini, kullanılan cihazların icat edilmesini ve icat eden kişileri ve ekonomiyi öğrenme, ekonominin ve israftan kaçınmanın önemini anlama, bilinçli tüketici olma gibi konular, çocukların algısı ile yaşına uygun seviye ve yeterlilikte verilmiştir. Funkelsteine I, II, III ve IV ders kitaplarında ekonomi ile ilgili değerler konusuna aynı önem ve yoğunlukta yer verilirken, “Toplumsal Değerler” ve “Doğaya Ait Değerler” konularından daha az yer verilmiştir. Funkelsteine I ve II’de ekonomi konusunun işlendiği metinler, Funkelsteine III ve IV’te yer alan metinlere göre daha kısa ve basit olup, çocukların seviyelerine uygun ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Funkelsteine I ve II’de, tükettiğimiz ürünlerin üretim süreci, kullandığımız cihazların icat edilişi, icat eden kişiler ve hikayeleri ile ekonomiyi öğrenme konuları gibi ekonomi kavramının arkasında yatan süreci ve dolayısıyla ekonominin önemini öğrenmelerini gerektiren konular üzerinde durulmuştur. Funkelsteine III ve IV’te ise, tüketilen ürünlerin üretim süreci, ekonominin ve israftan kaçınmanın önemini anlama, bilinçli tüketici olma, para kazanmayı öğrenme, gibi daha geniş ve karmaşık konular ele alınarak, çocukların ekonomi ile ilgili algıları pekiştirilmiş ve geliştirilmiştir. Böylece çocukların, ekonomi kavramını doğru şekilde anlamış ve kavramış, bu sayede kendi bireysel ekonomisiyle ülke ekonomisini düşünen, israftan kaçınan, bilinçli tüketiciler olmalarını sağlayacak değerleri kazanmaları ve geliştirmeleri, bu değerleri davranış haline dönüştürmeleri amaçlanmıştır.

“Teknoloji ve Bilime Ait Değerler” başlığı içerisinde; günlük hayattaki basit bilimsel püf noktalarını anlama, teknolojiyi doğru kullanma, boş vakitleri doğru

değerlendirme, teknolojinin tutsağı olmama, yaşamı kaçırmama, olayları analiz etme ve bilimsel açıdan mantıklı değerlendirme yapabilme, doğa bilimlerini ve evrimsel süreci öğrenme, sorgulama, araştırma, analiz etme ve çözümleme becerilerini geliştirme gibi konular, çocukların algısı ile yaşına uygun seviye ve yeterlilikte verilmiştir. Funkelsteine I, II, III ve IV ders kitaplarında teknoloji ve bilim ile ilgili değerler konusuna aynı önem ve yoğunlukta yer verilirken, “Toplumsal Değerler” ve “Doğaya Ait Değerler” konularından daha az yer verilmiştir. Funkelsteine I ve II’de teknoloji ve bilim konusunun işlendiği metinler, Funkelsteine III ve IV’te yer alan metinlere göre daha kısa ve basit olup, çocukların seviyelerine uygun ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Funkelsteine I ve II’de, çevredeki olayların arkasında yatan bilimsel püf noktalarını anlama, teknolojiyi doğru kullanma konuları gibi çocukların bilimsel gerçeklerle hareket etmeyi, teknolojiyi ve zamanı doğru şekilde kullanmayı öğrenmelerini gerektiren konular üzerinde durulmuştur. Funkelsteine III ve IV’te ise, teknolojinin tutsağı olmama, teknolojiyi doğru kullanma, boş vakitleri doğru değerlendirme, olayları analiz etme ve bilimsel açıdan mantıklı değerlendirme yapabilme, sorgulama, araştırma, analiz etme ve çözümleme becerilerini geliştirme, doğa bilimlerini ve evrimsel süreci öğrenme gibi daha geniş kapsamlı konular ele alınarak, çocukların teknoloji ve bilim ile ilgili algıları pekiştirilmiş ve geliştirilmiştir. Böylece çocukların, teknolojiyi doğru kullanan, boş zamanlarını doğru değerlendiren ve doğru uğraşları seçen, bilimsel gerçeklere inanan, bilimsel bakış açısıyla analiz yapma, değerlendirme ve çözümleme becerilerine sahip bireyler olmalarını sağlayacak değerleri kazanmaları ve geliştirmeleri, bu değerleri davranış haline dönüştürmeleri amaçlanmıştır.

Funkelsteine I, II, III ve IV almanca ders kitaplarında ele alınan sosyal ve kültürel değerler içerisinde, toplumsal ve doğaya ait değerlerin işlendiği metinlere, çevre, zaman, ekonomi, teknoloji ve bilimsel değerlerin işlendiği metinlerden çok daha fazla yer verilmiştir.

Funkelsteine kitaplarında yer alan metinlerin çocukların yaşsal, bedensel ve ruhsal gelişim seviyeleri dikkate alınarak özenle seçildiği ve bu metinlerde işlenen değerlerin daha çok toplumsal, çevresel, gelişimsel, zamansal, sosyal, ahlaki ve insani konular gibi evrensel değerler olduğu görülmüştür. Vatan, bayrak gibi ulusal ve yerel değerlere çok fazla yer verilmemiştir. Evrensel değerler her zaman ön planda tutularak, diğer uluslar ile insanları ötekileştirecek eğitsel değerlerden kaçınılmıştır.

Çocuklar bu değerlerin eğitimini alırken, kesinlikle duygusal yüklemelere maruz bırakılmamıştır. Çocukta acıma, merhamet gibi duygular uyandırılarak, sorunlara

bu duygularla yönelmelerini sağlayacak metinlere de yer verilmemiştir. Aksine, çocukların sorunu görerek, yaşayarak akıl ve mantık çerçevesinde algılayıp benimsemelerini sağlayacak metinler kullanılmıştır.

Değerlere ait konuların işlendiği metinler seçilirken çocukların, özellikle kendi yaşamlarından, yaşam alanlarından, sosyal çevrelerinden, deneyimlerinden, karşılaşmalarından yola çıkılmıştır. Çocukların anlayabilecekleri ve kavrayabilecekleri seviye ile yoğunlukta, algı yaratma, bilinç oluşturma, farkındalık oluşturma, pekiştirme, benimsetme ve empati kurdurma yoluyla istenilen sosyal ve kültürel değerlerin çocuklara kazandırılması hedeflenmiştir. Metinlerin, çocuk bakış açısıyla ve algısıyla düzenlenmesine ve hazırlanmasına özen gösterilmiş, kazandırılmak istenen değerler üzerinde gerektiği kadar durulmuştur. Çocukların, kazandıkları bu değerleri davranış haline getirmeleri, kendi kendilerini tanımaları, kendileri ve çevreleriyle uyum içerisinde olmaları, olumlu davranışlar sergilemeleri, tutarlı olmaları, iç motivasyonlarını geliştirmeleri ve özgüvenli olmaları, doğru karar alma ile ilgili yorum yapabilmeleri, bunları olumlu davranışlara dönüştürmeleri, her konuda duyarlı, farkındalık ve sorumluluk sahibi olmalarının yanı sıra yaratıcı düşünme, sebep-sonuç ilişkisi kurabilme, problem çözme becerilerine sahip olmaları amaçlanmıştır. Bu sayede, bir taraftan sosyal ve kültürel değerlerin korunması ve aktarımı gerçekleştirilirken, diğer taraftan çocukların bu değerlerin gelecek nesillere aktarılması gerekliliğinin bilincinde olan ve bu sorumluluğa sahip bireyler olmaları da sağlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Ada, Ş., vd. (2015). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara, Pagem Akademi Yayıncılık.
- Belet, D. ve Deveci, H. (2008). Türkçe ders kitaplarının değerler bakımından incelenmesi. *VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Buck, S. (1998). *Funkelsteine II*. Wien: E. Dorner Verlag.
- Buck, S. (1999). *Funkelsteine III*. Wien: E. Dorner Verlag.
- Buck, S. (2000). *Funkelsteine IV*. Wien: E. Dorner Verlag.
- Bulut, M. ve Orhan, S. (2012). Türkçe-Edebiyat ders kitaplarının dil ve kültür aktarımındaki rolü ve önemi üzerine bir inceleme. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5 (8), 297-311.
- Cevizci, A. (2013). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul, Paradigma Yayınları.
- Dajeng, C. (2011). *Muttersprachliche LehrerInnen als Sprach- und Kultur(ver)mitlerInnen und Ihre Verortung im Schulsystem*. Diplomarbeit, Universität Wien, Wien.
- Demirel, Ö. (2015). *Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı*. Ankara, Pagem Akademi Yayıncılık.
- Eğitimde Ders Kitabı. (2007, 13 Eylül). Milliyet Blog. Erişim: 5 Mayıs 2015, <http://blog.milliyet.com.tr/eğitimde-ders-kitabi/Blog/?BlogNo=63444>
- Fürnstahl, G. (2010). *Funkelsteine I*. Wien: E. Dorner Verlag.
- Göçer, Ali. (2001). Dil-Kültür İlişkisi, *Erciyes Aylık Fikir ve Sanat Dergisi*, 287, 3-4.
- Kant, I. (1964). *Kritik der reinen Vernunft*, Werke in 12 Bd., Wilhelm Weischedel (ed.), Frankfurt: Suhrkamp.
- Küsters, E. A. (2013). *Episoden des interkulturellen Managements: Grundlagen der Selbst- und Fremdorganisation*. Egbert Kahle. Springer Fachmedien Wiesbaden GmbH.
- Lehrplan der Volksschule (2005). Lehrplan der Volksschule, Erster Teil, Allgemeines Bildungsziel, Stand: BGBl. II Nr. 368.
- Lehrplan der Volksschule, Siebenter Teil (2010). Lehrplan der Volksschule, Siebenter Teil, Bildungs-und Lehraufgaben sowie Lehrstoff und didaktische Grundsätze der Pflichtgegenstände der Grundschule und der Volksschuloberstufe, Grundschule – Sachunterricht, Stand: BGBl. II Nr. 402.
- Löchte, Anna, (2005). *Johann Gottfried Herder: Kulturtheorie und Humanitätsidee der "Ideen", "Humanitätsbriefe" und "Adrastea"* Königshausen u. Neumann; Auflage: 1.

- Luig, K. & von Putendorf, S. (1994). *U ber die Pflicht des Menschen und des Bu rgers nach dem Gesetz der Natur*. Frankfurt am Main ; Leipzig : Insel, 1994.
- MEB. (2008). Afşin Ticaret Lisesi. *Okul*. Erişim: 3 Mayıs 2015. afsinticaretlisesi.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/.../24084611_okul.ppt.
- Melanlioğlu, D. (2008). Kültür aktarımı açısından Türkçe eğitim programları. *Eğitim ve Bilim*, 33 (150), 64-73.
- Ökten, C. E. ve Kavanoz, S. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimini hedefleyen ders kitaplarında kültür aktarımı. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9 (3), 845-862.
- Özbay, M. ve Karakuş Tayşi, E. (2011). Dede Korkut Hik yeleri'nin türkçe  ğretimi ve değer aktarımı açısından  nemi. *Pegem Eğitim ve  ğretim Dergisi*, 1(1), 21-31.
- P dagogische Hochschule Ludwigsburg, (2009). *Wissenschaftliche Analyse von aktuellen Fibeln, Sprachb chern und Sprachlehrwerken für den Deutschunterricht (Klasse 1 & 2)*. Erişim: 28 Mart 2015. https://www.ph-ludwigsburg.de/fileadmin/subsites/2b-spze-t-01/user_files/Service/Sprachbuchgutachten_V8.pdf.
- Pointner, A. (2006). Schule zwischen Vielfalt und Norm(alis)ierung. Eine Analyse von Grundschulb chern im Sinne einer Paedagogik vielfaeltiger Lebensweisen. *Geschlecht + Didaktik*, 1-11.
- Pühringer, E. (2012). *Die Bedeutung des Schulbuchs bei der Bildung für nachhaltige Entwicklung in der Volksschule*. Wien, FORUM Umweltbildung im Umweltdachverband.
- T m, G. ve Sarkmaz,  . (2012). Yabancı dil Türkçe ders kitaplarında kültürel  ğelerin yeri. *Hacettepe  niversitesi Eğitim Fak ltesi Dergisi*, 43: 448-459.
- Ulusoy, K. ve Dilma, B. (2014). *Değerler Eğitimi*. Ankara, Pagem Akademi.
- Wikipedia (2013). Okul. Erişim: 28 Nisan 2015, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Okul>.

 ZGEMIŐ

Umut AKYÜREK 18.01.1983 tarihinde Berlin’de doğdu. İlkokulu Berlin Lenau Grundschule’de, liseyi İstanbul Kartal Anadolu Lisesi’nde tamamladı. 2005 yılında Ege Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Alman Dili Edebiyatı bölümünden, 2007 yılında Freie Universität Berlin, Almanca Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. Mezuniyetinden bu yana öğretmen olarak görev yapan AKYÜREK, iyi derecede almanca ve ingilizce bilmektedir. Temel ilgi alanları, yüzme ve kitap okumaktır.

İletişim Bilgileri

E mail : umutakyurek@live.de

